

Aziz Nesin **Kördögüşü**

eskiklapiarim.com

eskkitaplarim.com

D Ü Ş Ü N
YAYINEVİ

eskkitaplarim.com

KÖRDÖĞÜŞÜ

İkinci Basım

- Bu kitabın 1958 yılında ilk basımı yapıldı. (800 tane basıldı.)
- Bu cilt içindeki, «Kör Döğüşü» nün ikinci basımıdır.

KÖR DÖĞÜŞÜ

KASABANIN iki kahvesi var. Bir de Bodur Âdem'inki var ama onunkisi şaraphanenin ötesinde, kasabanın tâ dışında. Bodur Âdem'in kahvesini saymıyorum, hem uzak, hem de küçük.

Kasabanın erkekleri de ikiye ayrılmış. Bir bölüğü Terzi İshak'ın kahvesine gider, öbür bölüğü Topal Kâzım'ın... Daha öncesi burada bir tek Topal Kâzım'ın kahvesi varmış. Sonra ortalığa «muhalefet» diye bişey çıkınca bu Topal Kâzım, tek ayağına bakmadan -kasabanın öteki bölüğü böyle söyler - muhalefetten yana olmuş. «Ulan Topal, muhalifler sana takma ayak mı takacak?»

Topal Kâzım'ın sol ayağı, diz kapağından kesik, koltuk değneğiyle gezer. Bu topal Kâzım, kahvesini muhalif partinin ilçe merkezi yapınca, korkudan, onun kahvesinden kasabalının ayağı kesilmiş. «Ulan Topal, hele bir seçimler olsun, senin öteki ayağını da kırarlar. O zaman burnuna motor takar da tomofil olursun.» Böyle derlermiş Topal Kâzım'a. O, ne denilse dinlememiş. Hiçkimse korkudan Topal Kâzım'ın kahvesine gitmeyecek ama, başka da kahve yok. Bodur Âdem'in kahvesi uzak. Hem de bu Topal Kâzım'ın kahvesi, basbayağı bir

şehir kahvesi. İki duvarında iki ayna var, koca iki ayna. Giren aynada kendini görüyor, çıkan kendini görüyor, oturan kendini görüyor. Hasır iskemlede oturup bıyık burarken aynada kendini seyretmek yeter.

Topal Kâzım da bu aynalara güveniyormuş ya... «Bu aynalar bende olduktan kelli, kahveme ister istemez gelecekler» diyormuş.

Bunun üzerine Tezi İshak, dükkânını bölmüş, yarısını kahve yapmış. İktidar partisinden olanlar Terzi İshak'ın kahvesine, muhalifler de Topal Kâzım'ın kahvesine giderlermiş. O sırada kasabada muhalif yok gibi bişey, tektük, birkaç kişi...

«Ulan Topal, hele şu seçimler bir bitsin, senin öteki ayağını da koparırlar. Burnuna motor tak da o zaman tomofilim diye gez.»

Zamanı gelmiş, seçim yapılmış. Ama işler düşünülencin tersi olmuş. Topal Kâzım'ın muhalif partisi kazanmamış mı? Sandıklardan onbeş mi, yirmi mi ne, oncacık bir oy çıkmış öteki partiye. Buna herkes şaşmış da bir Topal Kâzım şaşmamış.

— Ben zâti bu işin böyle olacağını biliyordum, demiş.

— Nerden bildiydin bre Topal? diye sormuşlar.

Kâzım,

— Bilmez olur muyum, demiş, benim kahveye adım atmamalarından belliydi. Korkularından kahveye gelemediler ama, sandığa bizim partinin oylarını taktılar.

Ben kasabaya geldiğim zaman durum işte böyleydi. Topal Kâzım'ın partisi iktidardaydı. Terzi İshak'ın partisi de iktidardan düşmüş, muhalefetteydi. Değiş tokuş olmuşlardı. Topal Kâzım da

Ankara hastanelerinden birinde topal bacağına, yapma bir bacak taktırmıştı.

Muhalif olanlar Terzi İshak'ın, muvafıklar da Topal Kâzım'ın kahvesine gidiyorlardı. Kasaba İki ye bölünmüştü. İki bölük arasında gözle görülen, dışardan bile belli bir düşmanlık vardı. Birbirlerine selâm bile vermiyorlardı. Kendi kahvelerine gidiş - geliş yollarını ayırmışlardı. Yalnız kahveleri değil, bakkalları, berberleri de ayrılmıştı. Birbirleriyle selâmlaşmamak için ellerinden geleni yapıyorlardı. Yoksa bir-iki konuşmalar, partacılık yüzünden hemen lâfın sonu kavgaya dökülüyordu.

Biz memurların durumu çok zordu. Benden önce birkaç memuru, muhalif Terzi İshak'ın kahvesine gidiyor diye Ankara'ya şikâyet edip, bu kasabadan başka bir yere attırmışlardı. Onun için memurlar, muhalif kahvesine gitmekten çekiniyorlardı. Yalnız belediye doktoru ile adliyeden bir memur akadaş, Terzi İshak'ın muhalif kahvesinden hiç çıkmıyorlar, Topal Kâzım'ın kahvesine de adım atmıyorlardı. İkisi de çok iyi arkadaşımды. Bir akşam rakı içerken kendilerine,

— Arkadaşlar, bu yaptığımız hiç doğru değil, dedim.

— Ne yapıyoruz? diye sordular.

— Daha ne yapacaksınız! Göz göre göre kanuna karşı geliyorsunuz. Biliyorsunuz ki memurların politikayla uğraşmaları kanunda yasaktır. Siz, muhalif kahveden çıkmıyorsunuz. Düpedüz politika yapıyorsunuz. Bunun sonu iyiye varmaz. Altıyanı kahve değil mi, hepsi bir. Muhaliflerin kahvesine gidip politika yapacağınıza, Topal Kâzım'ın kahvesine gidin.

Belediye doktoru güldü:

— Sen bizim neden politikayla uğraştığımızı sonra anlarsın...

Onbeş gün sonra anladım. İkisini de başka yere aktarmışlardı. Kasabadan ayrılırken açıkladılar. Bu ikisi, bu kasabada durmak istemiyorlarmış. Burdan bizi alın da nereye gönderirseniz gönderin, diye dilekçe üstüne dilekçe vermişler, olmamış. Onun üzerine muhalif kahvesinden çımaz olmuşlar. Bir ay diyende şıp diye başka yana atanmışlar.

Doktor giderken,

— Burdan daha kötü bir yere verecek değillerdi ya bizi... dedi.

Ben bu kasabadan, daha bir süre, ayrılmak istemediğim için hiç politika yapmıyordum. Ne muhaliflerin kahvesine gidip politika yapıyordum,, ne Topal Kâzım'ın kahvesine gidip muhalifleri kızdırıyordum. Gelgelelim kasaba küçücük bir yer. İnsan patlıyor. Kahveden başka gidecek, oturacak bir yer de yok. Topal Kâzım'ın kahvesi çok kalabalık, gürültülü. Ben, tarafsızlığımı göstermek için, kahveye gidersem, ikisine de giderdim. Terzi İshak'ın muhalif kahvesinde yarım saat otursam, bir saat da topal Kâzım'ın kahvesinde oturur, durumu kurtarırdım. Muhalif kahvesine gidenler pek azdı. Günden güne de azalıyordu. Topal Kâzım'la iyi arkadaş olmuştum. Kahvesine gidince onunla dertleşirdik. Birgün partilerin durumundan konuşurken,

— Bey, sana bişey diyeyim mi, ama aramızda kalsın, bizim parti kaybetti, dedi.

Ağzımı arıyor sandım,

— Yok canım, dedim, maşallah sizin parti alan gibi ayakta.

— Kulak asma. Bak bizim kahve tıklım tıklım dolu. Terzi İshak'ın kahvesinde kimseler yok. Anıryana bu kadarı çok bile. Ne olur ne olmaz diye korkularından buraya doluyorlar. Bir seçim olsun gör sen, hepsi öteki partiye oy verirler. Geçen seçimde de öyle oldu.

— Peki, ne yapacaksınız?

— Düşünüyoruz bişeyler. Yakında parti müfettişi gelecek, bir iş yapacağız.

Bir zaman sonra Topal Kâzım'ın kahvesinde epiy gürültülü parti toplantıları yapıldı. Bir zaman sonra da kasabaya Şen Ses Tiyatrosu adında bir kumpanya geldi. Kasabalıların söylediklerine göre, o zamanadək buraya hiç bu denli büyük bir kumpanya gelmemiş. Okulla cami arasındaki geniş alana koca bir çadır kurdular. Gerçekten çok büyük bir kumpanya olduğu, çadırın büyüklüğünden anlaşılıyordu. Bu çadır, Avrupa'nın büyük sirk çadırları kadar vardı.

Çadırın alana kurulduğu gün, ilkin Terzi İshak'ın kahvesine gittim. Terzi İshak kurnaz adam.

— Topal Kâzım, yine bi işler çeviriyor ya, ne olduğunu anlayamadık, dedi.

Oradan çıkıp Topal Kâzım'ın kahvesine gittim. Kurnaz kurnaz göz kırpıp,

— Ne var ne yok Kâzım Efendi, dedim, işler yolunda mı?

O da bana göz kırptı:

— Hele dur Bey, hele dur... Yarına her işi öğrenirsin.

O gün kasaba yerinden oynadı. Kumpanyanın

palyaçoları, şaklabanları, cambazları hep sokaklara dökülmüşler, bağıra çağıra akşamki oyunlarının çığırkanlığını yapıyorlardı, yüksek tahta ayaklara çıkmış, suratları boyalı, yakaları çingiraklı, etekleri zilli, renk renk külâhli çığırkanlar bağırırken, kumpanyanın beş çalgılı orkestrası da kasabayı inletiyordu. Direklere renkli bayraklar, duvarlara ilân kâğıtları asılmış, sokaklara ilân bezleri gerilmişti.

Akşama doğru çadırın yanında dolaşmaya başladım. Çadırın kapısında orkestra çalıyor, bir hokkabaz da şapkadan tavşan çıkarıyordu. Giriş kapısının sağındaki gişenin dört bir yanına renkli kadın çamaşırları asılmıştı. Pembe naylon kadın külotları, uçuk mavi jarse kombinezonlar, acı sarı ipek sütyenler, rüzgârda şişe şişe renkli bayraklar arasında uçuşup duruyorlardı. Alan dolmuş, herkes bilet almak için gişeye koşuyordu.

Hepsi neyse ne ama açıkta sallanan, uçuşan kadın iç çamaşırlarını beğenmedim. Candarma komutanına gidip söyledim.

— Haberimiz var! dedi.

— Neden kaldırtmıyorsunuz? Artist kadınların iç çamaşırlarıyla reklâm ayıp oluyor, dedim.

Candarma komutanı,

— Parti işine karışmak istemiyorum, dedi.

— Artistlerin iç çamaşırı da mı parti işi?

— Gidip, «kaldırın bunları!» dedim. İyi bir bahane buldular.

— Neymiş bahaneleri?

— Bunlar hep böyle gezginci olduklarından, nerde çadır kurarlarsa kadınları orda çamaşır yıkar, kurusun diye asarlarmış.

— İyi doğrusu... Erkeklerin çamaşırı hiç yıkanmaz mıyış?

— Vardı. Yamalı, uzun paçalı erkek donları da asmışlardı. Erkek donlarıyla karı donlarını öyle ustalıklarla asmışlar ki, havada şişip şişip donların birbirlerine dolanmaları büsbütün kötü, «hiç olmazsa bunları kaldırın» dedim. Onlar dünden razı...

Kumpanyanın çadırına kadın donları asıldığı köylerde de duyulmuş. Gelen gelene, koşan koşana... Millet, renkli donların, iç gömleklerinin etrafında fırdönüyor. Hokkabazın şapkadan çıkardığı tavşanlara bakan bile yok. Herif, şapkadan bir çift öküz çıkarıp her birine bağışlasa yine aldırın olmayacak.

Bilet almak için kalabalığa daldım. Sıra bana geldi. Saman sarısı boyalı saçları kıtıklaşmış bir kadın bilet veriyor. Biletin en ucuzu beş lira. Beş lirayı kadına uzattım. Kadın geriye döndü, arkasındaki perdeyi kaldırıp baktı. Perdenin arkasından Korucu Ömer'in suratını gördüm. Korucu Ömer, Topal Kâzım'm en iyi adamı. Boyalı kadın başını arkadaki çiçekli basma perdeden çekip,

— Yerimiz yok! dedi.

— N'apıcaaz?

— N'apıcaksın, hava değişimi al, birkaç zaman gözüme görünme.

— Bayan!..

— Eeee... yer yok işte, yarın gel.

Ben çekildim, ama kadın benden sonrakine iki bilet verdi. Canım sıkıldı. Doğru Topal Kâzım'a gittim.

— Kâzım Efendi, ne biçim kumpanya getir.

mişsiniz... Gişede bir kadın var, istediğine bilet veriyor, istediğine vermiyor.

Topal Kâzım,

— Sen ses etme Bey, dedi. Sana bilet vermedikleri iyi olmuş. Yarın işin doğrusunu öğrenirsin.

Memur arkadaşların da bitakımına bilet vermişler, bitakımına «yer yok, yarın gel!» demişler.

O gece tiyatroya gidemedim. Erkenden yattım. Evim, çadırın olduğu yere yakın. Bir zaman davulun, boruların sesini duydum. Sonra uyumuşum. Gece yarısı, acı çığlıklarla birkaç kez uyandımsa da uykuyu sersemliğinden ayılamadım.

Ertesi gün pazar. Sokağa çıktım. O koca çadır olduğu gibi çökmüş, dev leşi gibi yere serili. Çadır bezi, kocakarı derisi gibi kıvrım kıvrım kıvrılmış. Çadırın koca direği yıkılmamış, duruyor. Direğin en tepesine bir bacak asmışlar, takma bir bacak. Topal Kâzım'ın sonradan taktığı bacak olacak. Ortalıkta kimseyi de göremiyorum ki, «Bu ne iştir?» diye sorayım. Sanki kasaba boşalmış. Oynaşan birkaç çocuktan başka kimse yok. İlk yolumun üstündeki Terzi İshak'ın kahvesine uğradım. Oraya oldum olası çok kişi gitmez. Yine her zamanki gibi gâzünü budaktan sakınmayan birkaç muhalif orda. Hepsi de gülüşüp eğleniyor. Soruyorum, hiçbirini bisey söylemiyor. Terzi İshak'a soruyorum, o da kıs kıs gülüyor. Meraktan çatlıyacağım. Bir çay içip oradan çıktım. Doğru Topal Kâzım'ın kahvesine... Her zaman tıklım tıklım dolu olan Topal Kâzım'ın kahvesinde o gün üç kişi var. Onların da yüzleri gözleri sarılı olduğundan kim olduklarını çıkaramadım. Birine yaklaşıp iyice baktım, Korucu Ömer.

— Omer Aga, geçmiş olsun. Bu ne iş? Yoksa karıdan dayak mı yedin? diye şakalaştım.

— Vara karıdan dayak yiyeydik Bey, bu dayak karı dayağına benzer mi? Tutar yerimiz kalmadı.

— Kâzım Efendi nerde?

— Bilir miyim? Sağlam bacağı da kırılması Topal, takma bacağı arıyordur.

— Peki, ne oldu Ömer Ağa?

— Daha ne olsun Bey, hep kırıldık. Kimimizi hastaneye kaldırdılar, kimimiz evde inliyor. En sağlıklı kalanları işte biziz. Benim de ardımda sustalı yarası var. Kemiklerim hep kırıldı.

— Oyuncu kızların yüzünden mi oldu bu iş?

— Yok canım, politika işi...

— Bu nasıl politika işi Ömer Ağa?

— Hiç sorma Bey, muharebeye girmişe döndük.

— Anlat hele...

— Senden sır çıkmaz. Aman derim. Bu politika işidir, muhalifler duymasın. Bak bey, iş nasıl oldu. Biz bu kasabada muhaliflerle baş edemez olduk. «Böyle giderse işler kötüye varacak, aman bize tez bir yardım!» diye vilâyete haber saldık. Müfettiş geldi. «Şöyle şöyle yapın» dedi. Şöyle şöyle yapmakla bura muhalifinin gözü yılmaz, dedik. «Öyleyse, böyle böyle yapın» dedi. «Böyle böyle yapmakla bura muhalifinin başı ezilmez» dedik. «Öyleyse, şunları bir iyi dayaktan geçirmeli, kafalarını bir iyi ezmeli» dedi. Hep birden, «Hay ağzına sağlık. Başka yolu yok. Bunları bir iyi dövelim. Lâkin kanunlu olsun ki, sonunda bize sorum gelmesin» dedik. Çünkü bakarsın, kanunu çiğneyen politikacı bir yargıca, savcıya düşeriz; muhalif dövdük di-

ye bizi hiç yoktan mahkûm eder. İyice uyuştuk. Müfettiş «Orası kolay, kanunî bir yol buluruz» dedi. Bu Şenses Tiyatrocuları bizim partidenmiş. Bunlar gelip burda çadırı kuracak. Tam oyun yaridaykene bizimkiler birden çadırın iplerini kesip çadırı yere yıkacak. Bir ana - baba günü olup, karanlıkta çadırın altında muhalifleri pestile çevireceğiz, hepsini yol keçesi gibi sereceğiz. Koca çadır üstüne düşmüş. İçerisi karanlık. Kimin kimi döğdöğü bilinmiyecek. İyi mi?

« Çok iyi... »

Bunun üzerine Bey, Şenses Kumpanyası geldi, anana koca çadırı kurdu. Gelgelelim, araya girecek sizin gibi memur takımı ve tarafsızlar da yantışıklıkla dayak yemesin diye bir kurnazlık düşündük. Bir tarafsız bilet almaya gelince yer kalmadı, denilecek. Ben biletçi kızın arkasındaki perdeye siper oldum. Biri gelip «bilet» dedi mi kızın kışına hafiften bir şaplak konduruyorum. Şaplağı kızın kışına vurursam, anla ki ona bilet verilmiyecek. Kız «yerimiz yok» diyor. Velâkin sarı kız şaplağı duymaz oldu. Gerçekten mi ardı nasır tutmuş da duymuyor, yoksa şaplak hoşuna mı gitti ne, günahı boynuna, artık orasını bilemem. Bir tarafsız bilet almaya geldi mi, ben artık öküz haydar gibi, duyam diye, sarı kızın altına cimciği basıyorum.

Bana da kız, yer yok, dedi.

Der ya... Ben, delikten seni görünce perdenin altından sarı kıza bir el verdim. Kız da, yerim yok, dedi. Neyse Bey, biz muhalifleri doldurduk çadıra. Tiyatro başlamadan önce, bu bizim çok bilmiş Topal Kâzım, Terzi İshak'a varıp «Nedir bu, birbirimize düşmüşüz arkadaş? Hep bu vatanın evlâdı

değil miyiz? Şu politika işini hele bir yana bırakalım da, tiyatroya işine bakalım. Kasaba şeneldi. Yi-yip içelim arkadaşlar» dedi. İyi mi?

— İyi...

— Biz, muhalifi, muvafıkı sarmaş-dolaş olduk. O gece hangi muhalifleri döneceksek bunların hepsini topladık. Parti tahsisatından bunların önüne rakıyı, mezeyi döktük. Onlara içirmemiz de korkumuzdan. Olur, herifler üstlerine çadır inince birden uyanırlar, sopayı kapar üstümüze yürürler. Herifleri iyi bir sarhoşlatıp öyle döneceğiz. İyi mi?

— İyi...

— Muhalifler içtiler, içtiler, hiçbiri ayakta duramaz oldu. Bu Topal Kâzım da bize «Amanın, bizim takım içmesin. İçer gibi yapın, rakıyı üstünüze başınıza dökün» dedi. Sıtmaya iyi gelirmiş, ben başımı iki şişe rakıyla yıkadım. Biz de sarhoşlamış gibi yaptık. Herkes birbirine «Ah kardeşim, vah kardeşim. Hep bu toprağın çocuğu değil miyiz?» diye sarılıyor. Ağlıyam var, zırlıyanı var. Biz bu muhalifleri ite kaka «Hep kardeşiz» filân diyerek çadırdan içeri tıktık. Müfettiş bize, «Aman, döğmeye döğün ama, sakın kan çıkmasın. İsterseniz ezin, kan yok. Kan çıkarsa sizi kurtaramam» demişti. O yüzden Topal Kâzım «tabanca, bıçak almak yok» dedi. Kimse yanına tabanca, bıçak almadı. Kimimiz boğa sinirinden kamçıyı, kimimiz topuzlu urganı, kimimiz pürtüklü sopayı, kimimiz yağlı kayışı, demir tokalı palaskayı belimize soktuk. Benim, babadan kalma bir fil siniri var ki, vurduğu yerden ses getirir. Zâloğlu Rüstem'in topuzu, yununda hiç kalır. Fil sinirini çizmenin içine soktum. Hepimiz çadırın içinde mevzi aldık. Hesaplı yerler

de oturduk. Kimi dögeceksek önceden şavulladık. Topal Kâzım işareti verince ipler kesilecek. İyi mi? — İyi...

— Buraya kadar iyi, gelgelelim, benim niyetim de başka. Bu bizim partiden Kel Nuri ile İbibik Haydar'ı bilirsin. Bu ikisinin üstüne namussuz gelmemiştir. Bir de gene bizim partiden Sarı Süleyman var. Beş kayme borç aldı. İki yıldır gider gelirim, vermez. Sivri'nin Said'i bilirsin. Onunla da kavgalıyız. Bakkal Emin dersene can düşmanım. Hele muhtar Aziz de orda değil mi? Ben kendi kendime, çadır üstümüze inip de karanlıkta herkes birbirine girişince, kim kimi görebilir, dedim. Bizim partidenmişler de ne olmuş... Önce şunlara bir girişirim, onlar da muhalif dayağı yedik bellerler. Benim fil siniri üstünde mühürüm yok ya... Fil sinirini bunlara çaldıkça suratlarına imzam mı damgalanacak? Ben bunları gözüme kestirdim. Hepsinin bir çırpıda çıkarıp işlerini bitireceğim. Bir birine, bir ötekine.... İlk Muhtardan başlayacağım. Gözlerim bir onlarda, bir bizim Topal Kâzım'da. İki kız da kantoya çıkmış, oynayıp çağırıyorlar. İkisinin de namehremliği kalmamış. Avrat yerlerini örten, bir karış tülle, bi avuç pul boncuk... Çalgılar vuruyor ki, muhalifler keyfe gelmiş, «Yaşa!» diye bağırıyor. Bizim Topal Kâzım, sağ elini bıyığına götürdü. İşaretimiz de bu. Topal Kâzım bıyığını burarken birden çadır üstümüze düştü. Lâmbalar söndü. Ben hemen fil sinirini çizmeden sıyrınca ya Allah deyip Muhtarın üstüne vardım. Her birinin yerini önceden kestirdiğimden karanlıkta göz kararması işlerini bitireceğim. Ben fil sinirini havaya kaldırdım. Kaldırmamla gözümde

şimşekler çaktı. Kafama bir sopa indi ki, şiddetinden ölüyorum sanıp kelime-i şehadet getirdim. Velâkin, fil sinirini de Muhtarın beynine indirdim. Namussuz Muhtar, gözün procektor muydu a herif, o karanlıkta beni seçip de «Bildim, sen Korucu Ömer'sin!» demez mi? Muhtar'ın beni görececek hâli yok, koca topuzu kaldırdı, Yarıcı Rıza'nın kafası budur diye indirdi. Bu nasıl şey? Yarıcı Rıza bizim partiden değil mi? Ben Muhtar'ı bırakıp ya Allah diye Kel Nuri'ye giriştim. Vurduğumu seriyorum. Kel Nuri'yi bırakıp İbibik Haydar'a varırken belime bir sopa indi ki, hıh deyip yere kıhdım. Ama sopayı indireni de kolundan tuttum. Ulan, bu bizim partiden Nuri Ağa değil mi? «Ulan Nuri Ağa, sen bizim partiden değil misin?» «Aman sus arkadaş. Partiye candan bağlıyım. Karanlıkta şaşırmışım» dedi. «Bunun şaşırması var mı alçak, beni sakat ettin!» diyerek, Yaradana sığınıp bunun kafasından aşağı fil sinirini geçirdim. De ki Nuri Ağa ikiye bölündü. Sarı Said'e bir fil siniri salladım. Şu sol omuzuma bir sopa indi. İnmesiyle herifin ayağını elime geçirdim. Bey, bu ayak başka ayak, canlı değil. Herif ayağını bıraktı kaçtı. Yahu, elimdeki Topal Kâzım'ın takma ayağı değil mi?

Bağırın bağırana. Çadır üstümüze çökmüş. Ben elimi kaldıramıyorum. Kemiklerim kırılmış. Çadırdan çıkmanın, kurtulmanın mümkünü yok. Üstümüze çöken namussuz çadırın bir deliğini bulamıyoruz ki, fırlayıp dışarı, canımızı kurtaralım. Müfettiş, yanımıza bıçak da aldırmadığından çadırı delip çıkamıyoruz. Bağıra inleye kıvranıp durduk. Ben bayılmışım. Nasıl çadırdan çıkardılar, bil-

miyorum. İşte böyle Bey. Şükür biz burayacak geldik. Öbürleri öldü mü, kaldı mı belli değil...

— Muhalifler ne oldu?

— Ne olacak? Hiç... Birinin burnu kanasa gam yemem. Muhaliflerin kılına dokunmamışız. Biz hep gizli din taşımışız. Kim nerden bilecek diye birbirimize iyice girişmişiz. Ne dersin, birbirimizi döğmekten, bir tek muhalifin kılına dokunmamışız. Şu Topal Kâzım'ı gördün mü? Bellme sopayı indirip bayıltan beni, işte o alçak...

Bu sırada koltuk değneğiyle Topal Kâzım geldi.

— Bunun böyle olacağını ben biliyordum, dedi. Herkesin bizim kahveye doluşundan belliydi.

Sonra peykeye çöktü,

— Arkadaşlar, benim öteki bacağı mı gören var mı? diye sordu.

eskikitaplarım.com

**TANIŞTIĞIMIZA
ÇOK
MEMNUN
OLDUM**

OLMAZ kardeşim. Bakınız, neden olmaz, izah edeyim. Affedersiniz, ismiâliniz Beyfendi? Ulvi Bey... Müşerref olduk efendim. Benim adım Şâzi. Çok memnun oldum. Evet... ne diyorduk? Olmaz.. Katiyen olmaz. Çünkü efendim, herşeyden önce bir maarif plânımız yok. Bendiniz uzun yıllar maarifte hizmet ettiğimden bu işleri gayet iyi bilirim. Plânsız, programsız hiçbir iş olmaz efendim. Affedersiniz Beyfendi, ismiâlinizi öğrenebilir miyim? Ulvi Bey... Çok güzel, memnun oldum. Benim adım da Şâzi... Çünkü efendim bizde herşeyden önce bir tedrisat sistemi yok. Onun içindir ki, biri gelir, liseleri oniki sınıfa çıkarır. Başkası gelir onbire indirir. Biri gelir, her sene beş imtihan kor, başkası gelir «bir imtihan yeter» der. Birisi, «vatan evlâtlarını sınıfta döndürmeyin, yazıktır» der. Öbürü gelir «Bize adam lâzım, adam... işi sıkı tutun. Her sene bir adam yetiştirse yeter, çok bile» der. Yani Beyfendi... Affedersiniz adınız nedir efendim? Ulvi Bey... Teşerrüf ettik Beyfendi. Benim adım da Şâzi... Neden bizde bir maarif dâvası olmadığını

izah edeyim. Bendeniz bundan yirmi... evet, yirmialtı sene evvel, yalan söylemiyeyim, belki de otuzaltı, belki daha çok... Her neyse, orası mühim değil. Hayata muallim olarak atıldım. O zaman yirmidört, yirmibeş, vallahi yalan söylemiyeyim, belki de otuzbeş, kık yaşlarında bir gençtim. Evet, hayata muallim olarak atıldım. Affedersiniz adınızı sormayı unuttum. Ulvi Bey... Evet.. Benim adım da Şâzi. Ne diyordum? Evet bizde bir maarif sistemi yoktur. Uzun seneler maarifte hizmetim olduğu için bunu salâhiyetle size söyleyebilirim. Beni o zaman Kayseri'ye tâyin ettiler. Vallâ geçmiş gün, yalan olmasın, belki de Edirne'ydi. Her neyse, yer mühim değil. Ben muallim oldum. Ne de olsa gencim, mesleğime son derece âşıkım. Bir muallim ne yapar, bir ilkmektep muallimi? Çocukları yetiştirir. Ben de yetiştiriyordum. Ben o zaman beşinci sınıfın muallimiyim. Yalan söylemiş olmuyayım, belki de birinci sınıf... Orası mühim değil. Bir de duyduk ki, mektebe müfettiş gelecekmiş. Diğer öğretmenler telâşa düştüler. Ben bilâkis çok memnun oldum. Talebeleri gayet iyi yetiştirmişim. Müfettiş gelsin de görsün. İsminizi sorabilir miyim Beyfendi... Ulvi mi dediniz? Benim adım da Şâzi... Sonra efendim bu müfettiş geldi. Benim sınıfa girdi. Suratı bir karış...

— Hani kuşlar? diye bir çıkıştı bana.

— Ne kuşları Beyfendi? dedim.

— Ne demek, ne kuşu? Sizin mektebe tamim yazılmadı mı?

Müfettişin arkasındaki müdür,

— Tamim yapıldı efendim, dedi, ancak...

Müfettiş,

— Ancak ne olmuş? dedi.

Müdür,

— Bizim mıntıkamız soğuk mıntıka olduğundan kuş yetiştirmek zor ,dedi.

Müfettiş,

— Olmaz öyle şey, dedi, tamim okunacak, tamime ekli olarak verdiğim rapor okunacak. Ona göre hareket edilecek. Çocuklar daha mektep sıralarında hayata yetiştirilmelidir. Siz istediğiniz kadar kitaptan anlatın, olmaz. Çocuklar kendileri tavuk, kaz, hindi, kuş besliyecek. Kuşların nasıl ürediklerini, nasıl yumurtladıklarını, yumurtanın ne olduğunu görecekler. Anladınız mı? Bir dahaki gelişimde bütün kümes hayvanlarını, bütün kuşlarını göreceğim.

Müfettiş gitti. Ben fena hâlde bozuldum. Bu kadar çalış, uğraş, bir de müfettiş gelip beğenmesin. Hemen o tamimle raporu bulup okudum. İşi öğrendim. Maarif Vekâleti, o zaman bizdeki tedrisat sistemini beğenmemiş. Bu sistemi değiştirelim, demişler. Bize gelen müfettişi Fransız tedrisat sistemini tetkik için bir aylığına Fransa'ya göndermişler. O da gittiği yerdeki Fransız mekteplerinde her ne gördüyse bir raporla vekâlete bildirmiş. Bu rapor, bir tamimle bütün mekteplere gönderilmiş. Müfettişin gittiği Fransız mektebinde bir muallim kuşa meraklıymış. Talebeler kuşlara, kümes hayvanlarına bakarlar, böylece daha iyi yetiştirilmiş.

Ben de hemen, her çocuğa tavuk, horoz, hindi, kaz, ördek gibi, bir kümes hayvanı getirmesini söyledim. Kümesler yaptırıldı. Sınıfın içi kafeslerle doldu. Kafeslerde serçe var, saka var, iskete var, flurya var, her cins kuş var. Çocuklar da meraka

düştü. Her sabah bir karga, bir çulluk, bir bildicim getiriyorlar. Bizim oralarda olmayan kuşları da civardan ısmarlayıp getiriyoruz. Mektepte çocuğu olan bir zengin büyük bir fedakârlığa katlanıp İstanbul'dan yirmi tane muhabbet kuşu getirtti. Bunu gören başka bir çocuğun velisi, tuttu, o da Ankara'dan bir papağan getirtti. Kanarya getirenler de oldu. Kuş kafesleri sınıfa sığmıyor. Koridorlar, salonlar hep kafes, bahçe de kümes doldu. Tavuklar, hindiler kuluçkaya yattı. Ördeklere, kazlara havuzlar yaptırıldı.

Derken efendim... Affedersiniz Beyfendi, sor-mak ayıp olmasın, ismiâliniz? Ulvi Bey... Müşerref olduk efendim. Bendeniz Şâzi... Sonra efendim, müfettiş geliyor diye bir haber duyduk. Gelsin. Biz iyice hazırlanmışız. Müfettiş birgün çıkageldi. Bahçemizde horozlar ötüyor, tavuklar gıdıklıyor, hindiler kabarıyor, kazlar tıslıyor, herşey iyi... Müfettiş bizim sınıfa girdi. Kanaryalar makara çekiyor. Kargalar bağıriyor, isketeler, sakalar ötüyor. Sınıfta bir cümbüş, bir cümbüş...

Müfettiş,

— Bu ne? dedi.

— Hangisi Beyfendi? diye sordum.

— Burası çiftخانه olmuş, dedi.

— Çiftخانه yukarıda efendim, burası sınıf... dedim.

Müfettiş kızdı. Biz mektebi, kümes hayvanları çiftliğine, sınıfları da kuşhaneye çevirmişiz.

— Benim raporumu okumadınız mı? dedi.

Vekâletten gelen raporunu, hep beraber okuduk. Yeni Maarif Vekili tedris sistemini beğenmemiş, değiştirmek istemiş. Bu müfettişi Almanya'-

ya tetkik için göndermişler. O da yirmi günde Almanya Maarifini tetkik edip bir rapor hazırlamış. Müfettiş,

— Derhal bu kanatlı hayvanları kaldırın, dedi, burası mektep mi, çiftlik mi? Talebeler pratik hayata intibak edecek şekilde yetiştirilmeli. Nerde marangozhane, nerde demirhane, atelyeniz nerede? Bir daha gelişimde hepsini tamam görmeliyim.

Çok kederlendim. Bu kadar çalış, uğraş da muvaffak olma. Biz hemen kuşları, tavukları dağıttık. Talebelere tezgâhlar kurdurduk, keser, destere, çekiç aldirdık. Mengeneler, burgular, tornalar, matkaplar... Biryanda demirhane, biryanda dökümhane, sınıfın içi atelye oldu. Talebelerin kimi tahta rendeliyor, kimi çivi çakıyor, kimi kalıp yapıyor. Tam bizim faaliyetimiz hızlanmışken... Affedersiniz Beyfendi, isminizi lütfeder misiniz? Ulvi Bey... Çok memnun oldum efendim. Benim adım da Şâzi... Ondan sonra efendim... evet... Bir müfettiş geldi mektebe.

— Bu ne? Burası mektep mi, yoksa fabrika mı? diye bağırmaya başladı.

Bu müfettiş de tedkik için İtalya'da bir ay kalmış. Dönüşünde raporunu vermiş.

— Hani kolleksiyon? Nerde talebelerin kolleksiyonu?..

İtalya'da gezdiği mektepte her çocuğun kolleksiyonu varmış. Pul kolleksiyonu, bayrak kartı kolleksiyonu, tûy kolleksiyonu, kelebek kolleksiyonu, kibrit kutusu kolleksiyonu...

Müfettiş, kolleksiyonun faydaları üzerine uzun bir konferans verdi.

— Hemen bu tezgâhları kaldırın. Bir dahaki

teftişimde her talebenin koleksiyonunu tamam göreceğim... dedi.

Biz başladık koleksiyona. Mevsim kış, koleksiyon için kelebek bulamadık ama, bütün öbür koleksiyonları yaptırdık; solucan koleksiyonu, böcek koleksiyonu, taş koleksiyonu, nebat koleksiyonu, pul koleksiyonu... Mektebin duvarları koleksiyon levhalarıyla doldu. Derken efendim... Kusura bakmayın zâtîâlinize kendimi takdim etmeyi unuttum. Bendeniz Şâzi... Ulvi Bey, öyle mi? Müşerref olduk efendim. Ondan sonra... Ne diyordum? Evet... Bir müfettiş geldi Bu da tedkik için birbuçuk ay kadar Amerika'da bulunmuş. Onun gidip gördüğü mektepte de akvaryum varmış. Talebeler akvaryumlarda balık, yengeç filân yetiştiriyorlarmış.

Neyse uzatmıyalım efendim... Affedersiniz, adınız Beyfendiciğim? Ulvi Bey, bendeniz Şâzi... Bizim mektebin olduğu yerde balık malık yok. Biz de akvaryumlarda sülük ve kurbağa yetiştirmeye başladık. O sırada bir adam, benim kızkardeşimi istedi. Bana mektupla bildirdiler. Babamız vefat ettiğinden aile reisi benim. Ben de tahkikat yaptım. Adam, maarifte müsteşarmış. Beni tetkikat için bir yere gönderirse kızkardeşimi veririm, yoksa bu iş olmaz, diye el altından haber yolladım. «Olur» demiş. «Nereye gitmek istiyor?» diye sordurmuş. Ben de, İsviçre, dedim. İsviçre deyişimin sebebi şu. Bendeniz ecnebi lisan bilmem. Malûmuâliniz, İsviçre'nin her mıntikasında ayrı lisan konuşurlar. İsviçre'nin Fransızca konuşulan yerine gidersem, «ben Almanca bilirim» diyeceğim; Almanca konuşulan yerine gidersem «İtalyanca bilirim» diyeceğim. Tedkikte bulunmak için beni onbeş günlüğü-

ne İsviçre'ye gönderdiler. Dönüşte de beni müfettiş yaptılar. Buraya kadar iyi, hoş. Bu sefer, ille de bir rapor yaz diye tutturdular. Ne yazayım? Onbeş günde ne gördüm ki, ne yazayım? Bugün yarın diye atlatıyorum. Onlar da ille rapor diye ısrar ediyorlar. Ben oturdum, güzel bir rapor hazırladım: Şimdiye kadar bizde tatbik edilmekte olan tedris sistemi yanlış olup, İsviçre maarifinde yaptığım tedkiklere göre, her talebeye birer kayak aldirtıp, kayak yaptırılması lâzımdır.

Sonra efendim, uzun uzun kayağın tedrisatta ve maarifteki faydalarını yazdım. Efendim, bu rapor üzerine, işime son verip, bendenizi muallimlikten çıkardılar. Yâni, hiç anlıyamadım. Talebeler tavuk yetiştirecekler, havuç, lâhana ekecekler, sü-lük, kurbağa besleyecekler, onlar iyi de, kayak fena mı? O müsteşar da kızkardeşimi almaktan vazgeçti. Çok da iyi oldu. Çünkü müsteşarı da Maarif Vekâletinden alıp Demiryolları Cer Atölyesi Müdürü yaptılar. Adam lokomotiflerin nasıl işlediğini öğrenmeye çalışırken iki tren arasında kalıp ezilmiş.

Yâni diyeceğim Beyfendi, bizim maarifimizde hiçbir sistem yoktur. Bendeniz şimdi inek yetiştiriyorum, inekçilik ve sütçülük yapıyorum efendim. Çünkü efendim, İsviçre'ye gittiğim zaman inekler üzerinde tedkikatta bulunmuştum. Malûmu âliniz İsviçre'nin inekleri meşhurdur ve İsviçre inekçilikte, sütçülük ve peynircilikte çok ileri gitmiştir. Affedersiniz, ben size kendimi tanıtmadım. Adım Şâzi... Sizin? Ulvi Bey... Çok memnun oldum Beyfendi. O şeref bendenize ait.

İNKILÂP VAR

RECEP Dayı pcykeye bağdaş kurmuş, yirmi günde en azından yirmi kere dinlediğim hikâyesini anlatıyor. Biryandan da bir eliyle sakalını sıvazlıyor, öteki eliyle yün çorabının burnunda açılmış delikten ayak parmaklarını karıştırıyor.

Kahvedekiler aradabir inceden inceye benimle alay ediyorlar.

Bu köye yirmi gün önce öğretmen diye geldim... Bir de geldim, köyde okul yok. Sonra iş anlaşıldı. Beni buraya yanlışlıkla göndermişler. Okulu olan bir köye göndereceklermiş. Şimdi okulu olan o köy öğretmen bekliyor; öğretmeni olan bu köy de okul bekliyor. Köylüler de bu yanlışlığı ben yaptım sanıyor, benimle inceden inceye alay ediyorlar. Anlamazlığa vuruyorum. Anlayışsız görünmem daha da hoşlarına gidiyor.

Köy camisinin kerpiç duvarlı bir yanı yıkılmış. Bana, camiye bitişik bir oda verdiler. Yatmadan yatmaya bu odaya gidiyorum. Geri kalan bütün zamanım, duvarları kapkara is tutmuş kahvede geçiyor. Yollar kardan kapandığı için dönemiyorum da. Yollar açılınca ne olacaksa olacak.

Bu köylüler, kocaman lâf etmeye çok düşkün-

ler. Ya atasözü söylüyorlar, yada atasözü gibi konuşuyorlar. Bir o söyler, bir öteki. Kahvede atasözünü yarışına çıkmışlar gibi durmadan konuşurlar.

Recep Dayı, bir eliyle durmadan sakalını sıvazlayıp, öbür eliyle ayak parmaklarını karıştırır, biryandan da gençliğinde davar otlatırken karşısına çıkan canavarla -kurda, canavar diyor- nasıl boğuştuğunu tatlı tatlı anlatıp duruyordu. Kahvenin kapısı açıldı. Tipinin savurduğu kar tozlarıyla içeri giren adam, kardan tanınmıyordu. Kapıyı kapadı. Ayaklarını yere, kollarını üstüne pat pat vurup kardan silkinince onu ben de tanıdım, «Küspük Memet» dedikleri delikanlıydı. Gözlerini kahvenin sisli, dumanlı yarı karanlığına alıştırasına, bir o yana bir bu yana dolandı, seğirtti. Bir hasır iskemleye çarptı.

Recep Dayı,

— Len Küspük Memet, ardından canavar mı kaptı, ne dolanıp duruyorsun? dedi.

Eli, ayağı dolaşan Küspük Memet,

— Emmi, bizim avrat gidiyor, dedi.

Kahveci Durmuş Ağa,

— Koyver gitsin oğlum, dedi.

Kahvedekiler gülüştüler. Küspük Memet, kemikli yumruklarını birbirine vura vura,

— Aman emmi, iş kötü, dedi. Sabahacak çırpındı yattı fukara. Ünneyip duruyor.

Recep Ağa, yün çorabının yırtığından çıkmış ayak parmaklarıyla tesbih taneleri gibi oynayarak,

— Hey oğul, dedi, karı milletinin iyisi altı ay yaşarmış. Kısmetin varmış da cins kariya düşmüşsün.

— Aman emmi...

— Dur hele oğlum, milleti telâşa verme. Bu

dünyada üç şeyin çâresi yok. Bizim yüzbaşı öyle derdi. Arabın suratı beyaza dönmez bir, kösenin sakalı çıkmaz iki, ölüme derman bulunmaz üç... Ne fırır dönüyorsun? İçecek suyu, yiyecek ekmeği kesilmişse, kim ona bir derman bulabilir ki...

Şurda bomboş bekleyip duruyordum. Bir iş becermiş olmak için, Küspük Memed'e,

— Nesi var? dedim.

Ne bilsin nesi var? Lâf olsun diye soruyorum işte. Kahveci Kâzım Ağa,

— Hiç canım, dedi, nesi olacak, gebedir.

— Köyde ebe yok mu? diye sordum.

— Ebe mi? Köy ebe dolu. Her evdeki kocakarı bir ebe.

— Telefon etsék de kasabadan doktor çağirtsak...

— Telefon mu? Aman «maallim» sen burayı nere belledin? Bura köy, «resmî devâyir» mi? Telefon ne gezer...

— Hastayı bir arabaya atıp kasabaya götürseniz...

— Yola çıkılırdı da ne diye burda konakladın «maallim»?.. Şu karı, tipiği görmez misin?

Biz konuşurken Küspük Memet de çıkıp gitti. Recep Dayı,

— Bizim büyük oğlan Murad'a, Şaşı Şaban'ın kızını almıştık, bildin mi? dedi.

Kâzım Ağa,

— Hee, dedi, bildik ya... Ne kadar oldu Recep Dayı?

— Murat askere gitmemişti... Var, onbeş yıl. Şaşı Şaban para gözlü dürzü. Kızını vermekliğe, elden üçyüz pangınot, bir beşibirlik, iki düve ağırlık istedi. «Ulan Şaşı, anasını da mı veriyor-

sun ki, bu kadar para istersin?» dedim. Bizim oğlanda akıl yok. Ille Şaşı Şaban'm kızını alacak. «Bre oğlum, vereyim elli kayme, kasabaya git. Oyuncu kızlarla gönül egle. Şaşı'nın kızından karı olmaz» dedikse de dinletemedik. Kız, serçe gibi bişey. Dayanıklı bi karı olsa, ağırlığını, başlığını, yüzgörümlüğünü, her bi istediklerini verelim. Gelgör, kız çürük çarık. Şaşı Şaban'ı çektim biyana: «Arkadaş, senin kız bu kadar etmez. Etse, parayı, düveyi gözden çıkaralım. Etmez! Bu senin kız doğuramaz da... Bekle ki doğursun». Bunun üzerine Şaşı Şaban «Senin oğlun kızına kurban olsun. Benim kızım daha bile çok eder. Ama biz hatır saydık da ağzımızdan öyle bi laf çıktı» dedi. «Bre Şaban, bu kız çürük çıkar. Verdiğimiz paraya değmez.» dedik. «Bunun anası da böyleydi. Kızken görsen, sıkı bir yel üfürse uçacak derdin. Evlilik yaradı. Sen bizim kızın buncacık olduğuna ne bakıyorsun? Anasına çekmiş. Hele bir evlensin de gör, davul gibi şişer» dedi.

Neyse uzatmıyalım, vur aşağı, tut yukarı, biz bununla ikiyüz panginotla bi düveye kesistik. Düğün oldu, gerdege girdiler. Kız şişecek diye beklerken, günden güne ingin oldu. Karı biyandan, ben biyandan yararız. Gitti bizim ikiyüz panginotla düve. Kız günden güne eriyor. Oğlan da utancından yüzümüze bakamaz oldu. Derken bir sabah bir de baktık, kız şişmemiş mi? Ama öyle beri-benzer bir şişme değil. Kız karnından şişmiş. Kızın karnı tahıl ambarına dönmüş. Şaşı Şaban «Ben demedim miydi, bunun anası da böyle olmuştu» diye gert gert söyleniyor. Bizim oğlanın yüzü güldü. Ertesi gün baktık, kızın karnı davul olmuş. Üçüncü günü kız karnını taşıyamaz olup döşeğe serildi. Güllü

kadını çağırdık. Ona bakıttık. Güllü kadın «Hey oğul, kız gebe» dedi. Ulan ocağı batası, bu kız gebeyse gebe. Üç yıl bekledi de üç gece içinde mi gebe oldu? Üç gün öncesi karnı göbeği yoktu. Bunun karnındaki çocuk birden mi oldu?

Kız başladı ünnemeye. Elini karnına vurdukça, davul gibi gümgüm öter. Bağirtısına komşular dayanamaz oldu. Güllü kadın bakar «Sabaha akşama doğuracak» der.

Sabaha akşama derken, biz bunu iki yıl bekledik. Karnı şiştikçe şişti. Kız sırtüstü yatıyor, bağırtıyor. Bağirdıkça karnı şişiyor, şiştikçe bağırtıyor...

— Kız domuz, bağırma! Görmez misin. bağirdıkça içine hava dolup karnın şişiyor.

Kız bağırır. Kapılardan geçemez oldu. Öylece ne yatıyor. Daha zaman geçse, şişe şişe eve sığmaz olacak.

Güllü kadından iyi anlayanı yok. Kızın karnı şiştikçe Güllü kadın gelip,

— İkiz... diyor.

Ertesi gün gelip,

— Gözünüz aydın, üçüz... diyor.

Daha ertesi gün gelip,

— Müjdem verin, beşiz, diyor.

Bizim gelinin karnı talimgâh çadırına dönmüş. İçi, bir manga çocuk dolmuş. Bizim boz inek iki ke-re buzağladı; gelin daha doğuracak. Güllü Kadın'a sorarsan, akşama sabaha doğuracak. Hangi sabahı, akşamı? Gelinin karnındaki çocukların emsâli askere gidecek. Bizim gelin daha bekle ki doğursun...

Yahu, sen hükümetten daha mı iyi bilirsin? Hükümet bir yere memur alacakken ne yapar? Memuru bir muayeneden geçirmez mi? Herif sağlam

çıkarsa, ona göre maşa bağlar. Alt yanı memur. Bizde âdet olmamış. Karı alıyorsun. Bunun bir doktor muayenesi yok mu? Ne kadar dayanacağını bilmeden gözü kapalı parayı veriyorsun. Gitti bizim paralarla düve. Şaşı Şaban'ı yakaladım, yakasından kaptım. «Ulan dolandıracak benden başkasını bulamadın mı alçak? Şu kızı, üste para versen kimse almazken, hem de paramızı alıp bizi kazıklamaya utanmadın mı?» dedim. Şaşı Şaban eve geldi. Kızın karnını dağ gibi görünce «Hey maşşallah, bu anasını da geçti!» demez mi? Kızın karnı tavana degecek.

Her bişeyine razı olduk, ille bağırması olmasa...

— Ulan alçak şaşı, ulan yaradana yan bakan! Bizim paralar ne olacak?

Şaşı Şaban bir gık dese, ayağımın altına alıp tepeliyeceğim.

— Sen hiç tasalanma Recep Dayı, dedi, anası da bunun böyleydi. Bunlar ilkin karnından şişer şişer, sonra şiş yayılır vücutlarına. Aslan gibi ayağa dikilirler. Ondan kelli koş işe. Sen hiç tasalanma Recep Dayı. Senin paran her zaman için para.

Bir gece gelin sustu. Amanın, kızın karın şişi vücuduna mı yayıldı, diye koştuk. Baktık, şiş gene yerinde. Bizim avrat,

— Amanın, öldü mü yoksa... Öldüyse bizim paralar gitti, bizim düve gitti... diye bağırmağa başladı.

Kaşık düşmanına bir şamar çaldım:

— Lan o nasıl söz... Gelin ölmelke bizim paraya ne olmuş... Paramız gene para. Biz parayı buna mı verdik, babasına mı? Şaşı Şaban da ölmedi ya...

Geline baktık, derinden derine soluyor Ölme-

miş işte... Besbelli karnının şişi yayılacak da gelin aslan gibi ayağa dikilecek. Eğer bu şiş de yayılır, bizim gelin ayağa kalkarsa, benim diyen yiğit, gelinin bileğini bükemez. Dağa, bayıra koş artık.

Gelgelelim, onca zaman bir gelinin bağırması-na alışmışız. Sesi kesilince gözümüzü uyku tutmaz oldu.

Üç gün böylecene geçti. Dördüncü gün diyende önce boz inek böğürmeye, ardından bizim gelin bağırmağa başladı. Boz inek, haydi, böğürür, gelin neye bağırır?.. Yahu, bizim boz ineğin de başına bir iş gelmedi mi? Hayvancık böğürür böğürür, bitürlü doğuramaz. Karnı hôt dağı gibi şişti zavallının. Güllü Kadın'ı çağırdık.

Güllü Kadın, ineğe baktı,

— Bunun vakti geçmiş. Hayvancık doğuramıyor... dedi.

— Neye?

— Hastalanmış... Gelinin hastalığı bu zavallıya da bulaşmış...

Tuu... Şu işe bak bre Kâzım Ağa, bir çürük gelin aldık, bütün hayvanlara hastalık bulaştıracak. Biz eve gelin almamışız, paramızla başımıza bulaşıcı dert almışız. Hep hayvanlar kırılacak. Ocağın batsın Şaşı Şaban, sen kız değil, dert vermişsin bize... Ulan, karın bu kızı nerden peydahladı?

İnek böğürür, gelin bağırır. Böyle bir hastalık duyulmamış. İki de doğuramıyor. Biz gelini melini unuttuk. İneğin başına doluştuk. Yahu koca inek göz göre göre, böğüre böğüre gidecek. Allah rahmet eylesin, Salih Pehlivan geldi,

— Taş çatlarsa bu inek doğuramaz, dedi.

— Niye?

— Hayvancık, gelinin sesinden ürküyor. O bağırdıkça bu hayvan mümkünü yok buzağılamaz.

Ne olacak? Geline «Sus!» deriz, susmaz. Ulan, beş dakika sus da şu inek buzağılasın, sonra bağır bağırabildiğin kadar. Gelinin üstüne yorganı, keçeyi bastık. Kapıları sıkıca kapadık. Bre Kâzım Ağa, sen böyle bir bağıрма duymamışsındır. Kasaba pazarına git, bizim gelinin sesini dinle. Ne gırtlakmış kardeşim, hiç de sesi kısılmıyor.

Salih Pehlivan,

— Siz bu gelini kasabaya götürün, doktor bunu iyi etsin. Boz inek de doğursun, dedi.

Başka da çâre yok. Biz, gelini iyi etmeye mecburuz. Kız ölürse, Şaşı'yla derde gireceğiz.

Gelini attık kağnyıya. Köyden iki-üç cığara içimi uzaklaştık, bizim boz inek de sessizliği bulunca doğuruvermiş.

Kasabaya vardık. Kasabada pazar var. Ordan tanıdık birisi,

— Bre Recep Dayı, sende hiç insaf yok mu? Kağnyı tepeleme yüklemiştir. Dağ gibi tezek. Hele şu yükü yık! dedi.

— Ocağın batsın. Tezek yükü değil, o bizim gelin... dedim.

Gelinin karnı, çulun altında dağ gibi duruyor. Doktor ara, kasabada doktor yok.

— Doktorun yerine sıhhiyeci var, dediler. Sıhhiyeciye götürdük.

— Bunu ebe anlar, dedi.

Ebeye gittik...

— İle hastane... dedi.

Sürdük kağnyı, Vilâyetin hastanesine vardık. Bu hastalığın doktoru yokmuş. Onun yerine baş-

ka bi doktor varmış. Gelini ona bakıttık. Bi reçete yazdı. Eczaneye gittik. O ilâçlar yokmuş. Döndük doktora,

— Yazdığın ilâçlar yokmuş... dedik.

— Onun yerine bu ilâçları alın, dedi. Başka reçete yazdı. O yazdığı ilâçlar da yokmuş.

Doktor,

— Onun yerine şunu alın, dedi. O da o işi görür, dedi.

O da yokmuş.

Doktorun yerine sıhhiyeci. Sıhhiyeci yok, onun yerine ebe. İlâç yok, onun yerine bu ilâç. Bu ilâcın yerine şu ilâç... Şu ilâç yok..

Ordan biri çıktı,

— Siz bunu doktora götüreceğiniz yerde, hoca-ya okutsanıza.. dedi.

Doktoru, ebesi, sıhhiyecisi, ilâcı yoksa da, hamdolsun, kasabanın Hocası var ya...

Nefesi keskin bir hoca varmış. Pöstekiği yürürtmüş. Gittik Hoca'ya. Hoca, bizim gelinin karnını görünce,

— Beş liranızı alırım, dedi.

— Aman hoca, başkasından bir lira almışsın.

Hoca,

— Baksana şunun karnına, dedi, ben bunun göbeğine duâ yazacağım. Bu göbeğe yalnız bir liralık mürekkep gider.

Hoca haklı. Verdik beş lirayı. Hoca aldı gelini öteki odaya. Başladı yazmaya. Bekle bekle, gelin çıkmaz.

Aman Hoca... Hoca, bütün göbeği yazıyla dolduracakmış. Bizim gelinin göbeğine yazı mı yetir, mürekkep mi yeter...

Hoca içerde yazadursun, birden evi polisler, candarmalar doldurdu. Ulan bu ne? Bizim gelinin göbeğine yazarken hocayı bastırdılar. Hep birden bizi karakola götürdüler. Komiser,

— Neden hocaya gittiniz? dedi.

— Neden gitmiyelim? Doktorun yerine sıhhiyecisi... İlâç yok, onun yerine bu... Bu yok, onun yerine Şu. Şu yok, yerine o... Biz de hocaya geldik.

Komiser,

— Yasak, dedi, hoca da yok.

— Niye? Hoca işte ya...

— Bilmiyor musunuz, inkılâp var...

— İnkılâp da neymiş? İnkılâp varsa var. İnkılâptan bize ne?

Bu inkılâp dediğiniz her ne ise, bizim gelini doğurtabilir mi, sağaltabilir mi? SađaltamazmıŐ... Ulan, ocağı batasılar, inkılâp olacağına doktoru, ilâcı, neyi olaydı da, gelin kurtulup bizim paralar yanmıyaydı ya...

Doktorun yerine hocaya gidelim dedik ya, inkılâp olduğundan hoca da yokmuş. İnkılâp olunca avrat göbeğine dua yazılmazmıŐ. İŞte böyle ağalar.

Recep dayı sustu.

— Gelin ne oldu? diye sordum.

— Karakoldan çıkınca öldü, dedi.

Kahveci Kâzım Ağa,

— Yahu Recep Dayı, Şaşı Şaban'dan, başlık parasını geri almış mıydın? dedi.

— Birazını aldım, birazı kaldı. İkin vermek istemedi. «Alçak Şaşı, seni öldürürüm» dedim. «Benim kız. onca zaman oğluna karılık etti.» dedi. Ne zaman karılık etti? Bign değirmene mi gitti, tar-

laya mı gitti, oduna mı gitti, bigünden bigüne harmana mı gitti, aş mı pişirdi? Evlendi, ertesi günü karnı şişip devrildi, yattı. Gırtlığına bastım, parça-pürçük Şaşı'dan yüzyetmiş kaymeyi kopardım. Sonra Şaşı da öldü. Bizim düveyle otuz kayme de gitti. Ama iki elim yakasındadır. Çürük kızı bize soktu. Allah huzurunda hesap yok mu?

Kahveci Kâzım Ağa,

— Küspük Memet, karı ölüyor diye değil, paralar gidiyor diye yanıyor, dedi; babası gelini almak için başlık diye bin kayme saydı. Daha bi yıl olmadan karı ölürse, elbette yanar Küspük Memet.

Kapı açıldı. Küspük Memet içeri girdi. Deminkinden daha bitikti.

Kâzım Ağa,

— Karı öldü mü ulan yoksa? dedi.

Küspük susuyordu.

Recep Dayı,

— Ölse, böyle mi olur? dedi.

Küspük Memet yavaş yavaş başını yerden kaldırdı, bitkin bir sesle,

— Avrat doğurdu, dedi.

Kahvedekiler,

— Gözün aydın Küspük... dediler

— Neyin gözü aydını be, diye bağırdı, avrat, kız doğurdu.

Kâzım Ağa,

— Yaaa!.. dedi.

Recep Dayı,

— Vah vah.... dedi.

Kahvede uzun, ağır bir sessizlik oldu.

AÇIŞ NUTKU

TRENİN penceresinden parmağını uzattı, taa uzakta, dumanlı bir morluğa bürünmüş, geniş ovanın bitiminde, gölgesi gökyüzüne vurmuş bir fabrika bacası gösterdi. Uzaktan bakınca baca olduğu belli belirsizdi. Kullanıla kullanıla serçe parmağı kadar kalmış dikine bir kurşun kalem gibi duruyordu.

Trenin penceresinden parmağıyla bu karaltıyı gösteren adam,

— Bu fabrikanın açılış nutkunu ben söylemiştim, dedi.

Yol arkadaşlarından birisi,

— Orası fabrika mı? diye sordu.

— Fabrika ya...

— Ne fabrikası?

— Valla ne fabrikası olduğunu bilmiyorum.

— Hem açış nutkunu verdiniz, hem de ne fabrikası olduğunu bilmiyor musunuz?

Başka bir yolcu, o adamın yerine,

— Belki unutmuştur, dedi.

Nutuk vermiş olan adam,

— Yoo, unutmadım, o zaman da bilmiyordum, dedi.

— Peki, çalışmıyor mu?

— Şimdi belki çalışıyordur. Ama açılış töreninde ben nutuk verdiğim zaman çalıştıramadılar.

Yolculardan biri,

— Siz fabrikanın müdürü müydünüz? diye sordu.

Adam,

— Yo... dedi, hiçbir şeyi değildim.

— Öyleyse resmî bir sıfatınız vardı...

— Yok canım, hiçbir şeyi yoktu.

— Amma da iş... Peki, ne münasebetle bilmediğiniz bir fabrikanın açılış nutkunu siz veriyorsunuz?

— Tamamiyle bir tesadüf. Ben, çocukluğumdan beri çok iyi konuşurum. Övünmek gibi olmasın, hitabetim gayetle kuvvetlidir. Böyle oturduğum yerde pek iyi konuşamam da, bir topluluk önüne çıktım mı, Allah tarafından bana bir hitabet kudreti gelir. Bu da bir Allah vergisi... Kalabalığın önüne çıktım da bir söze başladım mıydı, artık beni tutma. Bana bir zihin açıklığı gelir birader, gürüüül gürül saatlerce konuşurum. Bu da ayrı bir kabiliyet işi beyim. Hitabet ne demek? Bir kere ağzını açıp da söze başladın mı, hiç ağzını kapamıyacaksın, ârıza yapmadan, tıklar tıklar konuşacaksın. Ama ne konuşacaksın? Ne olursa... Lâfın sonu, başını tutmuş tutmamış, orasına boş ver. Bütün zorluk bir kere söze başlayana kadar. Bak-tın ki başladığım cümlelerin öznesi, fiilini, fiili de öznesini tutmuyor, sakın tekleme, o zaman cümleyi uzatır da uzatırsın, dinleyenler de özneyi, fiili şaşırır, içinden çıkamaz. Sonunda, dinleyenler de

«Adam besbelli büyük lâf etti» diye alkışlamak zorunda kalır.

Ben öyle nutuklar çekmişimdir birader, nutuktan sonra herkes gelip beni tebrik etmiştir. Kimi alnımdan, kimi gözümden, kimi elimden öpmüştür. Sonra kendi kendime, «Yahu, ben neler anlattım?» diye sormuşumdur da, şaşmışımdır. Ne anlattığımı bilmem birader. Ne ben bilirim, ne dinleyen bilir. Bir nutkun iyisi de şöyle anlaşılır; nutuk çekene «neler anlattın?» diye soracaksın, nutku dinleyenlere de «Neler dinledin?» diye soracaksın. Nutku çeken ne anlattığını, dinleyenler de ne dinlediklerini bilmezler de «Velâkin adam çok esaslı konuştu» derlerse, işte o nutuk, birinci sınıf nutuktur.

Ben mektepteyken çok tembel bir talebeydim. Hele hesap, hendese dedin mi, ben yokum. Ama hiçbir sene de sınıfta kalmadım. Hep bu hitabet kudretim sayesinde. Ders senesi sonu geldi mi, hocanın son dersinde ayağa kalkarım:

— Efendim, müsaade buyurursanız, sınıfımız namına bir maruzatta bulunacağım, derim.

Hoca bir kere, yanılıp da,

— Nedir, söyle... dedi mi, yandı.

Ben hemen başlarım:

— Sene sonu münasebetiyle, yüksek müsaadelerinizle, arkadaşlarımla hissiyatına tercüman olacağım efendim... der demez de, hocanın şaşkınlığı geçmeden ağzımı açarım:

— Efendim!.. Bize bütün bir sene içinde ilmin nurlu yollarında, ışıklar tutararak, biziii... aydınlık ve feyizliiii...

Artık ağzıma ne gelirse, aklıma ne gelirse söy-

lerim. Bütün marifet, tutukluk yapmıyacaksın. Dinliyenin «Yahu, bu da ne diyor?» demesine fırsat vermeden, ha babam konuşacaksın.

Ben konuşurken hoca önce bir şaşırır, sonra dalar gider, daha sonra yüzünün çizgileri aşağı doğru sarkar, yumuşar, derken gözleri dalar, çenesi, elleri titremeye, burnunu çekmeye başlar. Ben durmadan konuşurum. Ama ne konuşma... Bu sözler karşısında, taş olsa dayanamaz, ağlar. Hoca, önce burnunu birkaç kere siler, gırtlak düğümünü iner çıkar, ondan sonra dayanamaz, gözlerinden şıpuur, şıpır yaşlar akar. Ben söylerim, o ağlar. Aradabir hocanın suratına bakarım, adam bayılacak gibi oldu mu, ben susarım. Bu sefer o, bize bişeyler söylemek ister. Çoğu söyleyemez, burnunu çeke çeke, içini çeke çeke, elinde mendil, ağlaya ağlaya,

— Yavrularım, teessürüm, heyecanım, hislerimi ifade etmeme mâni oluyor, der, sınıftan kaçar. Biz arkadan kakhahayı basarız.

Sıfırcı Sadri adında bir kimyacı vardı, mekteplerde nam salmış, «on numara Cenab-ı Allahın, dokuz numara benim, sekiz numara da en çalışkan talebenin» dermiş ama, şimdiye kadar hiç kimseye de sekiz numara vermemiş. Adam bizim sınıfa geldi, ders senesi sonunda ben buna bir nutuk çektim, az kalsın Sıfırcı Sadri kalbden gidiyordu. Çocuklar kollarına girip zor çıkardılar, muallimler odasına götürdüler. Doktor gelip,

— Ne oldu Sadri Bey? demiş.

Sıfırcı Sadri ağlamaktan konuşamıyor. Öbür hocalar, benim nutuk çektiğimi hemen anlamışlar. Birader, ben o meşhur Sıfırcı Sadri'den on numara

aldım. İmtihan odasına girince, adam beni görür görmez ağlamaya başladı.

— Götürün bunu, çıkarın bunu! dedi.

On numarayı da vermiş. Aradan yıllar geçti. Sıfırcı Sadri çoktaaan emekliye ayrıldı. Şimdi adam beni ne zaman, nerde görse, gözyaşlarını tutamaz, daha uzaktan beni görünce ağlamaya başlar.

Bu muallim milletin asık suratına bakmamalı. En asık suratlısı, en yumuşak kalpli olur. İşte ben mektebi bu nutuklar sayesinde bitirdim. Sonra memur olup, taşraya gittim. Anadoluyu karış karış gezdim. Doğrusu memurluk hayatımda da hiç çalışmadım. Ama âmirlerimden çok iyi siciller aldım, hep ikişer derece birden terfi ettim. Bütün bunlar, hitabet kudretim sayesinde oldu azizim. Haftada bir-iki toplantı olur. Ya bir âmir aramızdan ayrılır, vedâ ziyafeti veririz, ya aramıza yeni bir âmir gelir, hoşgeldin ziyafeti veririz. Haftada bu iş mutlaka olur. Bir âmir geldi de rakı sofrasına oturduk mu, daha kimse içkiye başlamadan, ben kadehi elime alır, ayağa fırlarım, bir hoş geldin nutku çekerim. Ondandır tamam... Bir de giderken veda nutku çekerim:

— Muhterem arkadaşlar, bugün hayatımızın eeen kederli ve eeen ıstıraplı bir anını yaşamakta bulunduğumuzu, çünkü aramızdan ayrılan muhterem...

Sofradakilerin hepsini ağlatırım. Ziyafet lokantadaysa, garsonlar, aşçılar bile ağlar.

İşte benim hayatım böyle geçti birader.

Bundan dört sene kadar önce yıllık iznimi almıştım. Benim bir çocukluk arkadaşım vardır, adı Hâmi... İznimi geçirmek için İstanbul'a gidiyorum,

otobüste bu Hâmi'yi gördüm. Sarıldık, kucaklaştık. Yıllardır birbirimizi görmemişiz. Benim vaktiyle hocaları, sonra âmirleri nutuk çekerek nasıl ağlattığımı filân andık. Hâmi,

— İle bu gece bizde kal, yarın da bizim fabrikanın açılış töreni var, diye tutturdu.

Ben de, peki, demiş bulundum. Demin gösterdiğim yerde otobüsten indik. Gece, Hâmi'nin evin de kaldım. Ertesi gün fabrikaya gittik. Bir hazırlık ki, hiç sormayın. Meydan, hayvan pazarına dönmüş.

— Bu hayvanlar ne olacak? dedim.

Hâmi,

.... Kurbanlık... dedi.

Koçları yıkamışlar, kınalamışlar, boynuzlarını yaldızlayıp sıraya koymuşlar. Kurbanlık sığırlar, develer, mandalar ortalığı doldurmuş. Açılış yapıp da fabrika herkesin gözü önünde işlemeye başlayınca hayvanları kurban edecekler. Kurdelâlar hazırlanmış. İstasyonda ayrı, kasabada ayrı ziyafet sofraları kurulmuş... Herşey iyi, yolunda... Daha sabahtan ahali gelmeye başladı. Fabrika, bir ovanın ortasında. Koca ova insan doldu. Öğleye doğru da sıra sıra otomobiller sökün etti. Herşey tamam. Derken bizim Hâmi, kürsüye çıktı. Bece-riksiz oğlan, konuşmasını da bilmez, bikaç kem-künden sonra,

— Şimdi Sayın Flan, uğurlu elleriyle fabrikamızı işletmeye açacaklardır, dedi.

Hesaba göre, o dediği adam bir düğmeye, bir kola basacak, yâni çalışma işareti verecek, fabrika da herkesin gözü önünde paldır küldür çalışacak. O zat, kendisine gösterilen yere çıktı, düğmeye bas-

tı, bir daha, bir daha bastı. O, düğmeye basarken, kurbanları da yere yatırıp boğazlarına bıçakları dayadılar.

Düğmeye bikaç kere basıldıktan sonra, her hal de yanlış basılmış olacak, bir de bizim Hâmi düğmeye bastı. Bir fısıltı, bir konuşma oldu. Suratlar asıldı. Allah Allah...

Derken Hâmi koşarak yanıma geldi. Yüzü sapsarı...

— Aman, dedi, elini ayağını öpeyim, ocağına düştüm, ne olursa senden olur.

— Aman kardeşim, benden ne olur. Ben fabrikadan, teknik işlerden anlamam ki...

— Ah kardeşim, ben mahvolurum. Beni ancak sen kurtarabilirsin.

— Ben seni nasıl kurtarayım Hâmi?

— Çık şuraya bir nutuk çek! Biz fabrikanın herşeyini yapmışız da volan kayışını takmayı unutmuşuz. Kayışı takana kadar, çık şuraya on dakika konuş. Senden başkası yapamaz. Gözünü seveyim. Bir nutuk çek, şu adamları uyut... Biz de o zamana kadar volan kayışını takarız.

Ne yaparsın, arkadaş hatırı. Ben çıktım kür süye...

— Muhterem dâvetliler... diye söze başladım ama, ben bu fabrikanın ne fabrikası olduğunu bile bilmiyordum. Evine gece geç vakit geldiğimizde Hâmi, bunun ne fabrikası olduğunu söylemişti ama, yol yorgunluğu, uyku sersemliğiyle burasının ne fabrikası olduğunu unutmuşum. Biyandan konuşuyorum, biyandan, ne fabrikası olduğunu çıkarmak için fabrikaya bakıyorum, bakıyorum, bişey anladığım yok. Otomobil fabrikası mı, şeker

fabrikası mı, bir bilsem, yirmidört saat konuşurum. Etrafta gözlerimle Hâmi'yi arıyorum, yok. Deli olaçam. Bikere söze de başlamış bulundum.

— Muhterem ve pek muhterem dâvetlilerimiz. Hepinizeeee hoş geldiniz demekle biz, hepimiz... şeref duymaktayız. Çünkü... Siz buraya kadar zahmet edip gelmekle... Ne desek azdır... Ve... bu fabrika sizin yüksek huzurlarınızda, birazdan çalışınca göreceksiniz ki... Herşeyden önce fabrika demek, memleketin en birinci...

Masanın üstündeki sürahiden bardağa su koyarken, arkamda duran adama fısıldadım:

— Hâmi'ye söyleyin, kayış mı takacak, ne takaksa çabuk taksın!

Adam da bana,

— Kayış takıldı, yine çalışmıyor. Ana milin başına geçecek halkayı unutmuşlar. Şimdi onu arıyorlar, dedi.

Ben başladım, fabrika kelimesinin ne demek olduğunu, bu kelimenin nerden geldiğini anlatmaya.

Kompartımandaki yolculardan biri,

— Peki, kelimenin anlamını, aslını biliyor muydunuz? diye sordu.

— Yok canım, bildiğim yok... Ben bilmiyorum da sanki dinleyenler biliyor mu?

Fabrika kelimesinin nerden geldiğini, bu kelimenin eski Lâtince olduğunu, ondan sonra da, fabrikanın tarihini, ilk fabrikanın nerde yapıldığını anlatmaya başladım. Birara bizim Hâmi'yi uzaktan görür gibi oldum. Bana işaretle «Aman lâfı uzat» gibilerden yalvarıyor.

— Muhterem dâvetlilerimiz, şimdi fabrika ça-

lişmaya başladığı zaman göreceksiniz ki, bu fabrika, başka hiçbir fabrikaya benzemeyip, dünyadaki emsalleri arasında... en başta ve en birinci olup...

Saate baktım, konuşmaya başlayalı onbeş dakika olmuş. Yine suya davrandım. Arkamda durana,

— Yahu, ne oldu? dedim, daha takamadılar mı?

— Taktılar ama çalışmıyor, Hâmi Bey selâm söyledi, nutku biraz uzatsın, dedi, küçük kazanı monte etmeyi unutmuşlar. Şimdi onu koyuyorlar.

Yarım saat kadar daha konuştum:

— Bir memleketin en mühim ihtiyacı nedir? Söyleyin bakalım, nedir? (Dinleyicilerin suratlarına baktım.) Tabii hepiniz biliyorsunuz ki, bir memleketin en mühim ihtiyacı fabrikadır. Neden fabrikadır? Çünkü bir fabrikanın kazanı vardır, müdürü, memuru, kapıcısı vardır, kantini vardır, su boruları vardır. Bunlardan bir tanesi olmasa, o fabrika katıyyen çalışmaz. Biz bu hakikati ifade ettikten sonra... Hepinize bir kere daha hoş geldiniz, deriz... Muhterem dâvetlilerimiz... Şimdi de sizlere müsaadeniz olursa, bir fabrikanın şeyini anlatacağım... Bir fabrika, herşeyden önce, nedir? Fabrikadır. Bu bilinmedikçe, hiçbir zaman ve asla bir fabrika çalıştırılmaz. Veee...

Bu sırada önüme bir kâğıt koydular. Kâğıdı okudum, Hâmi göndermiş. «Aman kardesim, nutku biraz daha uzat, fabrikanın bacasını ocağın üstüne yapacakken, yanlışlıkla, müdüriyet odasının penceresine yaptırmışız. Şimdi yeni baca deliği açıyoruz. Nutku uzat, yoksa mahvolurum.»

Dinleyicilere döndüm:

— Bir telgraf geldi, dedim, fabrikamızın açılışı münasebetiyle bizi komşu ve dost memleketler tebrik ediyorlar ve şimdiden bizden mal istiyorlar.

Sürahideki su bitti, Güneş indi. Akşam oldu. Karanlık bastı. Ben daha hâlâ konuşuyorum. Bir de anlaşıldı ki, fabrikanın meğer herşeyi tamammış da yalnız, çalıştırmak için makinist almayı unutmuşlar. Arkamdaki adam,

— Aman biraz daha konuşun, makinist arıyorlar, dedi.

Ben hemen arkamdaki adamı, iki omuzundan tuttum, mikrofonun önüne getirdim.

— Muhterem dâvetlilerimiz, şimdi de size fabrikamızın mütehassısı, fabrikamız hakkında kısa bir izahatta bulunacak, dedim.

Hemen ordan aşağı inip, yürüdüm. Doğru kasabaya. Bir arabaya binip kaçtım. O zamandan beri, fabrikanın çalışıp çalışmadığını bilmiyorum. Hâmi'yi de bir daha göremedim. Yalnız duydum ki geçen sene, bir heyetin başında Avrupa'ya gitmiş.

eskikitaplarim.com

BİR HİZMETÇİ ALACAKTIK

Körün istediği bir göz, Allah verdi iki göz, derler ya, işte bizimki de öyle oldu. Hem terfi ettim, hem İstanbul'a atandım. Baremdeki derecem tepe noktasına yaklaşmıştı, bir daha terfi edersem baremin tepesindeyim. Yıllarca taşrada oradan oraya sürtmekten iyice bezmiştik. İstanbul kızı olan karımın en büyük üzüntüsü, çocukların İstanbul'da yetişmemiş olmasıydı. Eh artık bundan sonra İstanbul'da yetişsinler. Oğlan, bizden bir yıl önce Üniversite için İstanbul'a gelmişti. Kız da bu yıl Üniversiteye girecek. Küçüğü daha lisede.

İlin yüksek dereceli memuruyum, koca İstanbul'un ilerigelenlerinden sayılırım. Gazeteler bile İstanbul'a atandığımı yazdılar. Bu ölümlü dünyada az şey değil benim gibi bir insan için. Benim gibi bir insan diyorum, çünkü, yirmidört yıl memurluk yaparak, üç çocuk yetiştir, okut; kaynamam, karım, evde altı kişiye bak, hem de on para avantasız, beş para beleşsiz, rüşvetsiz, bahşişsiz, salt memur aylığıyla geçin... Kolay değil. Geçindik ama ne oldu, buzdolabımız yokmuş, elektrikli süpürgemiz yokmuş, çamaşır makinemiz yokmuş, varsın olmasın... İstanbul'da alırsız yavaş yavaş...

İstanbul'a gelişimizin ikinci ayında bizim evde bir hizmetçi konusu çıktı ve hiç kapanmadı.

Bunca yıllık karımda bir değişme oldu, sonra bu değişme, kaynanama ve çocuklara bulaştı. İşten eve dönüşümde her akşam hep bu konu açıldı:

— Üst kattaki Nermin'ler de hizmetçi almışlar. Altyanı kocası bir yedek parçası... Anla artık, adam esas makine bile değil de yedek parçasını satıyor. Yine de evine hizmetçi almış...

— Perizád'ların bile hizmetçisi var. Sen bir de, ben ilerigelen memurum, ben şuyum, ben buyum diye bol keseden atar durursun.

— Bizim Lâle var ya, şurda komşu hani... A-yol, onun bile hizmetçisi var. Kocası, nal mıhı sayesinde zengin olmuş...

— Ayfer'lerin evinde çiftler çiftler hizmetçi... Çürük araba lâstiği sata sata zengin olmuşlar. Sordum da, «Aaaa, dünyada hizmetçisiz yapamam...» dedi. Ben insan değil miyim? Ellerim, çamaşırdan, bulaşıktan, bak ne hale geldi...

İlle de hizmetçi diye başımın etini yiyorlar. Artık bezdiğim için,

— Peki, dedim, bulun bir hizmetçi de tutalım...

Aman ne iyi demişim. Böyle dedim de başım dinlendi. Bütün evin insanı hizmetçi aramaya koyuldu. İş bulmaktan, kiralık ev bulmaktan, borç bulmaktan, hattâ petrol bulmaktan bile zormuş hizmetçi bulmak. Birtürlü hizmetçi bulamıyorlar.

Akşam evde yemek yok. Karım,

— Bugün yine hizmetçi aramaktan yemek yapamadım, kahvaltı ederiz... diyor.

Sabahleyin,

— Gömleğim kirlenmiş.. desem,

— Affedersin, hizmetçi aramaktan yıkayamadım, bugün de giyiver de... diyor.

Ne ev süpürülüyor, ne yemek pişiriliyor, ne bulaşık ykanıyor, yalnız hizmetçi aranıyor.

Bir tanıdığı karıma, erkek hizmetçilerin kadın hizmetçilerden daha iyi iş gördüklerini, hem de daha ucuza çalıştıklarını söylemiş. Kaynanam bu söze çok kızdı:

— Ne demek? Evin içinde izbandut gibi herif dolanıp duracak, öyle mi? Daha da neler... Ayol, evde genç kız var, sen çıldırdın mı? İstemem, dünyada olmaz... Benim çamaşırımı da o mu yıkayacak?. Eskiden vardı ama, onlara uşak denirdi, aşçı denirdi; evin içine bile girmezlerdi. Onlar zengin konaklarında, köşklerde, yalılarda olurdu, bizimki gibi üç odalı apartıman evinde değil... Elin herifi, yatak odasını nasıl toplarmış?.

Daha da neler söyledi, ana-kız birbirlerine girdiler. Ben, kavgayı büsbütün kızıştırmak için,

— Eskiden uşak derlerdi, ne olacak, şimdi de vale diyorlar... dedim.

Başlangıçta çok canımı sıkan bu hizmetçi konusu, bu işi üstümden attıktan sonra, yavaş yavaş bana eğlenceli bile gelmeye başladı. Akşamları eve dönünce, numaradan bir kızgınlıkla,

— Ne olacak bu evin hali? Hâlâ bir hizmetçi bulamadınız mı canım? Arkadaşlar arasında hiç hizmetçisiz yok... Utanıyorum vallahi, sözde koca İstanbul'un ilerigelenlerinden biriyim. Ayıp be! Bir arkadaşım misafir gelse de hizmetçi olmadığını görse, rezil olacağız... Öyle durumlarda hiç olmazsa, unutmayın «Hizmetçimiz bugün izinli» dersiniz...

İşin alayındayım, gırgırındayım.

Bir akşam karım,

— Hizmetçi bulmak için İş ve İşçi Bulma Ku-

rumu'na başvurmalıymışım, öyle söylediler... dedi.

Biz de öyle yaptık. Evimizin adresini yazan Kurum'un memuru,

— Tornacı, tesviyeci, kaynakçı yada marangoz filân gibi bir işçi isteseydiniz kolaydı, bunlardan pekçok işsiz var, ama hizmetçi bulunamıyor, dedi.

Hizmetçiler de iş arıyorlarmış ama, hemen kapışılıyormuş.

On gün, İş ve İşçi Bulma Kurumu'ndan haber bekledik, ses çıkmadı. Bir cumartesi öğleden sonra, bir genç kadın gelmiş. Kurum'dan gönderildiğini söylemiş. Kadını içeri aldılar. Otuz yaşında ancak, ama suratına bakılır gibi değilse de, vücuduna iyice bakılabilir gibi görünüyor elbisenin üstünden...

Salona aldık. Kendiliğinden koltuğa oturup, çantasından bir cigara aldı, cigarayı ağzına koyup, ateş versinler diye bakındı. Çakmağı çakıp cigarasını yaktım.

— Bir yardımcı arıyormuşsunuz... dedi.

Karım,

— Evet... dedi.

— Kalabalık mısınız?

— Altı kişiyiz... Seninle yedi olacak.

— Aaaa! Çok... Kaçı erkek?

— Üçü... Ama biri onbeşinde daha...

— Dayanamam... Ben bekâr bir erkek evi sanmıştım... Bana İş Bulma Kurumundan öyle söylediler.

Karım kaşlarını çatarak bana,

— Sen bekârım diye mi yazdırmıştın? dedi.

— Yooo... Medenî halimi sormamışlardı ki...

Kadın, şimdi bir evde çalışıyormuş, altı ay-

danberi bekâr bir adamın yanındaymış. Çok da memnunmuş, ama yakında adamın karısı geleceği için, ordan ayrılmak istiyormuş. Bunları anlatırken, çantasından aynasını çıkarıp, rujunu, pudrasını tazeliyordu. Karım büsbütün sinirlenip,

— Zahmet etmişsin, dedi, bizim ev uygun değil sana...

Aman bu hizmetçi bulma yüzünden günlerimiz ne eğlenceli geçiyor. Herşeyden önce karım benimle kavga edecek bahane bulamıyor. «Sen, İşçi Bulma Kurumu'na kendini bekâr diye yazdırtır, şatıfilli karıları evime getirtirsin ha!..» diye biraz söylendi ama, ben bu kadarına çoktan razıyım.

Bir akşam da,

— Böyle hizmetçi bulunmazmış, gazeteye ilân vermeliymiş, öyle söylediler... dedi.

Peki. İlân da verdik.

Bir pazar günü... Kapı çalındı. Kapıyı ben açtım. Kapının çerçevesine zor sığan bir kadın...

— Gazetede ilânınızı okudum da...

— Buyrun içeri... dedim ama, kadını hiç gözüm tutmadı. Bakalım, bizimkiler ne diyecek?

Böyle bir insan, ancak, Askerî Müzedeki yenileri mumyaları arasında bulunabilir. Öyle iri ve öyle iriyarlı... Boy, en azından bir doksan... Barbaros'un yada Oruç Reis'in çekirtilerinde, kalyonlarındaki leventler gibi maşallah... Bir bacakları, baldırları var, kilise direği gibi... Bacaklarından mavi mavi ve kalın damarlar pırtlamış ve birbirine dolanarak düğüm olmuş, çorabın altından bile görünüyor. Dağrusu, ben kadından korktum. Bu kadın evde herhangi birşeye kızarsa, ev halkının yarısını bir eline, yarısını öbür eline alıp, labut gibi bizi çevirir ve evire çevire bir güzel döver...

— Sizde alaturka mı, alafranga mı? Ben hem alaturka yaparım, hem alafranga... dedi.

Ben, kadının evdeki helâyi sorduğunu sandım. Evde hem alaturka, hem alafranga helâ var. Ama bu ikisinin ayrı ayrı yapıldığını hiç duymamaıştım.

Karım,

— İki de var. Niçin sordunuz? dedi.

— Hangisini isterseniz onu yaparım.

— Allah Allah... Ne gibi yani? dedim.

— Bazıları alaturka sever. Her iki servisi de yaparım. Hem alafranga sofraya kurarım, hem alaturka yemek yaparım...

Haa, anlaşıldı.

— Ama orta işi göremem...

— Yani?

— Ortalık silip süpüremem... Çamaşır yıkamam, ütüyü yapmam. Ne vereceksiniz?

Kadın başımdan savmak istediğimden,

— Biz, ancak, o da size, hem alaturkasını, hem alafrangasını yaptığımız için yüz lira verebiliriz.

— Haftalık mı? Çok az...

— Hayır aylık...

Bir geniş kahkaha attı. Bizi, çoluk çocuk yerine koyarak senlibenli konuşuyordu.

— Daha neler...

— Fazla veremem...

— Sen ne iş yaparsın?

Başımdan gitsin diye,

— Yazarım... diye attım.

— Ne yazarsın?

— Hikâye, mikâye...

— Ayol, insan hikâyeyle masalla geçinebilir mi?

— Eh işte... Bizim de geçindiğimiz yok ya... Geçinmeye çalışıyoruz.

Kadın bize epiyce acıyıp gitti.

Gazete ilânı çok daha cümbüslüymüş. Hizmetçi diye ne kadınlar geldi gitti.

Bir akşam evdekileri bayram sevinci içinde buldum.

— Ne oldu? Hayrola?

— Aman sus, hizmetçi bulduk...

— Hizmetçi mi buldunuz?

— Yavaş söyle. Kendisi içerde, duyar...

— Yani bu gizli kapaklı bişey mi? Ben kötü bişey söylemedim ki...

— Canım, hizmetçi denir mi hiç? Ya kızar gilderse ne yaparız? Şimdi hizmetçilere yardımcı deniyor.

Karım,

— Ayten Hanım... diye seslendi.

Kırta kırta, seke seke, içeri bir kadın girdi. Öfff, suratma da, başka bir yerine de bakılır gibi değil. Karım, besbelli, kıskançlık olmasın diye, böylesini seçmiş. Karım,

— Kocam... diye beni yardımcıya tanıtmaz mı?

Ağzını büze büze,

— Memnun oldum, ben Ayten... dedi.

Ayağa mı kalkayım, elini mi öpeyim, ne yapacağımı şaşırdım. El sıkıştık. Giyimi, kuşamı, basbayağı bir hanım, hatta aşırı bir hanım... Eve gelenler, hanımı, hizmetçiyi birbirine karıştıracaklar...

Oturdu.

— Cıgara almayı unutmuşum, bir cıgara verir misiniz? dedi.

Karım cıgara koşturdu, ben çakmağı yaktım.

— Eee, konuşalım, dedi, ne verebileceksiniz?
Önceden öğreneyim de...
Bilmem ki, ne verebiliriz? Bak, bunu hiç düşünmemiştik.
— İkiyüz lira versek...
Karım kulağıma,
— Aaa, daha neler... diye fısıldadı.
Yardımcı,
— Beyfendi, bu zamanda ikiyüz liraya memur bile çalışmıyor, bir çorap on lira... İyi bir ruj onbeş lira...
— Paramız azsa da sizi memnun etmeye çalışırız. Ben iyiniyetli insanım.
Çapkın bir gülümseyişle,
— Bu yalnız iyiniyetle olmaz Beyfendi... dedi.
Bunun üzerine bir kere de oğlumu görmesi için,
— Cengiiiz! diye seslendim.
Oğlan da gerçekten Cengiz Han'dan ayırtsızdır.
— Ne var baba?
— Gel oğlum, hanım bir de seni görsün...
Kadın, Cengiz'e bakıp,
— Neyse, sizin güzel hatrınız için, üçyüze razı olurum, dedi, buzdolabınız ne marka?
Karım,
— Yok ama, taksitle alacağız... dedi.
Canım, taksitle maksitle, neyle alırsak alırız, bunu açıklamanın anlamı var mı şimdi?
— Korkarım sizde pikap da yok...
— Radyomuz var...
— Artık radyo da mı olmayacaktı... İstedğim plâklar olmazsa...

- Alırız.
— Çamaşır makineniz?
— Alacağız.
— Siz hele önce onları alın da...

Ayağa kalktı.

— Affedersiniz ama, dedi, ben sizinle yapamam... Rahatsız ettim, allahsız marladık...

Kapıyı çekip gitti. Karım,

— Beğendin mi yaptığımı? dedi...

— Ne yaptım ben?

— Daha ne yapacaksın? Bir hizmetçi parçasına bize hakaret ettirdin... Yani kadın, siz kendiniz bir yere hizmetçi olun demek istedi...

Karım ağlamaya başladı Kaynanam, yatak odasına geçip, limon kolonyalarıyla ovundu durdu.

Ama o günden sonra da bizim evde hizmetçi sözü edilmez oldu. Herkes kendi işine koyuldu, ev de düzene girdi.

Gazetede ki ilânı okuyanlardan daha birkaç kişi geldi ama, karım onları,

— Hizmetçi bulduk... diyerek kapıdan çevirdi.

eskkltaplarim.com

**KİM
KİMİN
YANINDA**

D ÜYÛNA kalmak» diye birşey biliyor musun? Ben bugünedek bilmezdim. Başımıza bu iş gelince öğrendim. Bizim, devletten bir alacağımız var. Hesabımıza göre onbeşbin lira, onların hesabına göre de ikibin lira. Hesaptır bu, birbirine uymaz. Biz okuldayken, sınıftaki elli kişi, hep bir hesabı yapardık da, hiçbirimizin çıkardığı sonuç öbürünü tutmazdı. Öğretmen de bir başka türlü sonuç çıkarırdı. Şimdi o her sınıftaki elli kişi, iş başına geçtiklerinden, yaptıkları hesapların birbirini tutmamasına hiç şaşmam. Her neyse... Biz, şu ikibini alalım, dedik. İkibini almak iki yıl sürdü... Almak dedimse, para elime geçmedi ya, geçecek gibi oldu. Tam parayı alacağım gün, işte bu belâ başıma geldi.

Bak kardeşim, hesaplar burda. Hepsini bir bir deftere yazdım. Alacağımız olan ikibin lirayı alabilmek için, tastamam üçbindörtüyüzyirmi lira küsur harcamışım. Ne var ki, bu kadar parayı bir elden vermiyorsun da göze görünmüyor. Bugün üç lira, yarın elli lira derken, işte bu kadar tutmuş. İkibin lira toptan elimize geçince, eh, bir işimize

yarar. Senin anlıyacağın, bankada para biriktirmek gibi. Üçer, beşer derken, üç dört bin lira harcayıp, sonunda ikibini toptan alacaksın. Bankada para biriktirmekten farkı şu ki, çok yatırıp, az, ama toptan alıyorsun.

Uzatmıyalım kardeşim, biz böyle ikibin liranın arkasından koşup dururken, hiç haberimiz olmadan iki yıl geçmiş. Devletle işi olmanın bir iyiliği de, insan ömrünün nasıl geçtiğini hiç anlamıyor. Masadan masaya, daireden daireye, kapıdan kapıya gidip gelirken, bir de bakmışsın, yıllar gelip geçmiş. Yani hayatın derdini unutuyorsun. İnsan, devlet dairelerinde üç işi olsa, bir ömrün nasıl gelip geçtiğini hiç anlamaz.

Neyse kardeşim, biz bu işi, yüzdük yüzdük, kuyruğuna getirdik. Ha bugün, ha yarın parayı alacağız derken, iş tamam. Bugün öğleden sonra, ölen amcamızın çalıştığı daireye gittim. Ordan kâğıdı aldım mi, bankaya gidip ikibin lirayı çekeceğim. Son kâğıda son imzayı atacak olan memur,

— İlişik raporun özel dosya numarasını yazmamışlar, dedi.

— Aman beyciğim, bu bizim evraka o kadar çok numara yazıldı ki, sizin buyurduğunuz o numara da olmayıversin... dedim.

Memur,

— Benim için hava hoş, dedi, ama dosyadaki özel numara olmazsa, parayı vermezler. Siz bilirsiniz.

— Ne yapacağız?

— Gidip numarayı alacaksınız.

Numarayı alacağımız yer de, bir saatlik yolda.

— Peki, öyleyse yarın getireyim, dedim.

Öyle ya, varsın geç olsun da güç olmasın. Nasıl olsa iki yıl beklemişiz, bir gün daha bekleriz.

Memur önce,

— Peki, dedi.

Sonra evraka bir göz gezdirip,

— Olmaz, dedi, parayı bugün almak zorundasınız.

— Neden? dedim. hakettiğimiz bir para değil mi, ne zaman istersek o zaman alırız.

— Siz bu parayı bugün alamazsanız bir daha zor alırsınız.

— Niçin?

— Düyûna kalır da ondan.

Devletten alacağın olan para düyûna kaldı mı, bir daha onu ordan söküp çıkarmak iki-üç insan ömrü istermiş. Memur iyi adammış.

— Benden size söylemesi, dedi, bankalar kapanmadan saat beşe kadar paranızı aldınız, aldınız. Yoksa, bugün evraki tamamliyamazsanız, düyûna kalır.

— Yâni yanar mı?

— Yansa iyi, hiç olmazsa umudunu kesersin. Yanmaktan beter. Ondan sonra işin yoksa uğraş dur.

Memurun kendi başından da geçmiş. Dört yıldan beri düyûna kalan parasını almak için uğraşıp duruyormuş.

Dakika kaybetmiye gelmezdi. Saat ikibuçuk. Saat beşe kadar gidip o dosyanın özel numarasını almalıydım. Hemen bir taksiye atladım. O daireye gittim. Numarayı verecek olan memuru biliyordum. Doğrusu ya, içimden o memura bir de kafa

tutmak geliyordu. Ne diye dosyanın özel numarasını yazmayı unuttur? İşini tam yapsa da beni böyle yormasa olmaz mı? Kendi kendime memura neler söyleyeceğimi düşünüyordum.

Elimde kâğıt, dairenin kapısından bir koşu girdim. Memurun çalıştığı oda alt kattaydı. Merdivenden indim. O odada benim aradığım memur yok. Her zaman dört beş memur çalışırdı. O gün bir kadın memur var. Ona durumu anlattım.

— Sizin işinize İbraam Bey bakar, dedi.

— Nerde İbraam Bey?

— Bilmem. Sorun bakın.

Bir süre bekledikten sonra odacıya sordum. Odacı,

— Hangi İbraam Bey? dedi.

— Şu masada çalışıyor.

— Haa, o İbraam Bey mi? Tevziat kalemine bakın, oraya gitti.

— Tevziat Kalemi nerde?

— Şu yanda... Goridorun dibinde...

Koca koridor... Başladım koşmaya. Kapıların üzerinde de yazı yok, numara var. Hangisi olacak? Binanın içinde çepeçevre dört köşe bir koridor. Ben koridorda koşup dururken yönümü şaşırmışım. İlk uğradığım odanın önünden dört kere geçtim. İbraam Bey yine gelmemiş.

Odacı kılıklı birine,

— Tevziat Kalemi neresi? diye sordum.

— Hangi tevziat? dedi.

— Kaç tane tevziat var?

— Bizde tevziat çok.

— En yakını hangisi?

— Deyha şorda. Sol yanna sap, ikinci gapı.

Dediği yere girdim. Orası tuvaletmiş. İyi ki oraya girmişim. Biraz rahatlayıp çıktım. Pantolon düğmelerini ilikliyen birine sordum.

— Karşısı... dedi.

Oraya girdim: Gözlüklü, yaşlı biri vardı.

— Tevziat Memuru siz misiniz?

— Ne yapacaksınız?

— İbraam Bey, buraya gelmiş, dediler de...

— Hangi İbraam Bey?

— Şurda, kayıtta çalışıyor...

— Bilmem. Ben tevziata bakmam. Tevziata Rıza Bey bakar.

— O nerde bulunur?

Ayten Hanımın yanında.

Ayten Hanım nerde?

İkinci kısımda daktilo...

İkinci kısım nerde?

Ece, sen de hiçbir şey bilmiyorsun be oğlum. Çık üçüncü kata!

Saat olmuş üçbuçuk. Merdivenleri rüzgâr gibi çıktım. Merdivenden inen bir şişman kadına çarpıp onu da yuvarladım. Kadını kim dinler...

Üçüncü kat da, dip kat gibi, mdört yanı çepeçevre koridor. Koşu beygiri gibi orda da birkaç sefer dolandıktan sonra Allahın yardımıyla ikinci kısmı buldum.

— Ayten Hanımı rica ediyorum.

Daktilo makinesinin önünde dudaklarını boyyayan bir kadın,

— Bu Ayten'i de amma çok arıyorlar, dedi.

— Ben Ayten Hanımı aramıyorum, dedim.

— Onu soruyorsunuz ya...

— Efendim, ben asıl İbraam Beyi arıyorum.

İbraam Bey, Tevziatta Rıza Bey'in yanına gitmiş. Rıza Bey de Ayten Hanımın yanına gitmiş.

— Ayten, şefin yanında...

— Şef nerde?

— Üst katta.

Haydi ben üst kata. Koridorlarda koştuktan, merdivenleri inip çıkmaktan kan-ter içinde kalmışım. Önüme gelene, şefi soruyorum. Kimse bilmiyor. Neyse bir adam,

— Hangi şef? dedi.

— Bu kattaki şef.

— Oğlum bu katta şef çok... Hangi odayı açsan içinden dört beş şef fırlar.

— Ayten Hanımın yanına gittiği şefi arıyorum.

— İkinci kısma bak bir kere... Orda yoksa, öbür kısımları ararsın.

— İkinci kısım neresi?

— Kırkaltı numaralı oda. — — —? — —??

Yorgunluktan gözlerim numaraları da seçememiş. Kırkaltı diye altmışdört numaralı odaya girmişim. Orda da şef varmış.

— Şef nerde efendim?

— Ali Bey mi? Muhasebeye indi.

— Muhasebe nerde?

— Alt katta...

Alt kata indim. Yüreğim kütküt çarpıyor. Koridorlarda dolana dolana muhasebeyi buldum. Muhasebeci bey, Daire Müdürünün yanına gitmiş. Daire Müdürü en alt kattaymış. Alt kata indim. Daire Müdürünün odasını da buldum. Ama içeri giremedim. Terden sırsıklam olmuşum, nerdeyse soluğum kesilecek. Koridorda, kapı önünde bir tahta

sıraya yayıldım. Yanıma bir yaşlı adam oturmuş. O benden beter. Elini kalbine bastırmiş, inleyip duruyor.

— Geçmiş olsun Beybaba, dedim.

— Evlâdım, Başmuavinin odası neresi, biliyor musun? dedi.

— Hayır. Onu mu arıyorsunuz?

— Onu aramıyorum ama, onu bir bulsam... Siz neresini arıyorsunuz?

— Muhasebeciyi.

— Demek sizin işiniz de orda...

— Değil. Muhasebeciyi bulup, ondan Kısım Şefi Ali Beyin nerde olduğunu öğreneceğim. Ali Ecyden de Ayten Hanım'ı...

— Ayten Hanım'ı n'apıcaksın?

— Ne yapacağım, hiç... Tevziat Memuru Rıza Beyi soracağım ondan. Benim asıl aradığım İbrahim Bey, onun yanındaymış da...

Yaşlı adam,

— Vah vah... dedi, oğlum sen daha işin başındasın.

— Neden? Bir kere Daire Müdürünü buldum mu, benim işim tamam. Yeter ki Daire Müdürünü bulayım.

— Allah kolaylık versin!

Odaya girip Daire Müdürünü sordum.

— Şube Müdürünün yanında... dediler.

Allah Allah... Bunlar hep birbirlerinin yanın-da. Bu kadar kalabalığı oda almaz. Şube Müdürü beşinci kattaymış. Haydi ben beşinci kata. Handiyse tıkanacağım. Saat de dördü geçiyor. Ama işi de kolayladım. Bir kere Şube Müdürünü bulsam, gerisi çorap söküğü gibi gidecek. Orda da altı ta-

ne şube müdürü varmış. Ben Şube Müdürünü a-
ramak için koridorlarda dönüp dolaşırken, kimisi
de bana soruyor:

— Bakım Servis Şefliği neresi?

— Muavin Beyi gördünüz mü?

— Tedkik Bürosu nerde, biliyor musunuz?

Yahu, ben nerden bileyim? Neyse kardeşim,
ara tara şube müdürlerinden birinin nerde olduğu-
nu öğrenebildim. Başmuavin Beyin yanına gitmiş.

— Başmuavin Bey nerde?

— Bilmem. Bekle biraz...

Kapı önünde bekliyorum. O koridorları bir gör-
sen, ana-baba günü. Kimisi o yana koşuyor, kimi-
si bu yana koşuyor. Bir koşuşmadır gidiyor. Her-
kes birbirine, kimin nerde, kimin yanında olduğu-
nu soruyor. Çarpışan, düşen, yuvarlanan, görme...

Başmuavin Bey, belki ayak yoluna gitmiştir
diye onbeş dakika kadar bekledim. Sonunda onun
da Müdür Muavininin yanında olduğunu öğren-
dim. Müdür Muavini ikinci katta. Haydi koş ora-
ya... Artık iş o kadar karıştı ki, kimin kimin ya-
nında olduğunu karıştırmayayım diye hepsini sı-
rayla deftere yazdım. Öyle ya... Aradıklarımдан
birini bulmuştum da, ondan sonra üçüncü aradı-
ğımın kim olduğunu unutmuşum. Bir kere zincir
koptu mu, İbraam Beyi zor bulurum.

Koridorlardaki sıralar üstüne yorgun insanlar
serilmişler. Kimisi konuşuyor, kimisi mola verip
dineniyor. Sonra yine aramaya, koşmaya başlı-
yorlar. Oturacak yer de bulamadığımdan duvara
yaslandım. Yanımda, yere çökmüş soluk soluğa
iki kişi daha var. Biri öbürüne,

— Maşallah, dedi, şu insanlara bakın beyim. Bu dairede amma da çok iş görülüyor ha...

Öbürü,

— Yahu arkadaş, onlar kimin nerde olduğunu arayıp duruyorlar, dedi. Aradıklarını bir ellerine geçirseler, iş görülecek. Sen yeni mi geldin buraya?

— Benimki kolay. Ben Mutemeti arıyorum. Onu buldum mu tamam.

Müdür muavinlerinden birinin odasını buldum. Bende de hiç şans yok kardeşim. O da Müdürün yanına gitmemiş mi? Yahu, bunlar içtime mi ettiler? Birbirlerine randevu verecek günü amma da bulmuşlar.

Koş oraya, koş buraya, in aşağı, çık yukarı. Müdür Beyin de nerde olduğunu öğrendim. Maça gitmiş. Ben öyle şaşırılmışım ki, o şaşkınlıkla,

— Maç nerde? Kaçınıcı katta? diye sordum.

Adam,

— Maç nerde olur, stadyomda... dedi.

Eyvah!.. Bir daha İbraam Beyi odasında aradım. Kapıcı kızdı:

— Tevziatta dedik ya...

Stadyoma gidip Müdür Beyi aramaktan başka çare var mı? Müdürü bir kere bulsam, gerisi kolay. Hepsi onun yanında. Demek stadyomda toplanıp iş görüşüyorlar. O gün işi bitirmezsem, bizzim ikibin lira yanıyor.

Bir arabaya atlayıp, stadyoma koştum: Bilet alıp içeri girdim. Allah kimsenin başına vermesin kardeşim, insan böyle hallerde şuurunu kaybediyor. İçerisi tıklım tıklım dolu. Herkes,

— Gool...

— Yuuu...

— Höööst...

— Ulan inek... diye bağıriyor, ben de susmuşum,

— Müdür Beeey, Müdür Beeey!.. diye bağıriyorum.

Şaşkınlık işte... Bir polis tuttu kolumdan

— Ne müdürü be? dedi, Stadyom Müdürünü mü arıyorsun? Bak, bütün müdürler, karsıda.. Onlar orda oturur.

Kendime yol aç aça aç, oraya gittim. Aradığım müdürü sordum. Gösterdiler. Adam ayağa kalkmış, iki elini ağzına dayamış, bağıriyor... Ama ne dediğini anlayamıyorum.

— Beyefendi... diyorum.

Aldırmıyor.

— Biraz bakar mısınız?.. diyorum.

Dürtüyorum. Aldıracağı yok. Başında bekledim. Haftaym bitti.

— Beyefendi.

— Ne var?

— Affedersiniz, ben...

Cebimden defterimi çıkarıp notlarımı okumaya başladım:

— Muavin Beyi arıyorum, sizin yanınızda dediler de...

— Ne yapacaksın?

— Başmuavin Beyi soracaktım. Onun yanındaymış da...

— Ne olacak Başmuavin?

— Hiç... Muavin Bey onun yanındaymış. Muavin Beyi bulup, Şube Müdürünü...

Ondan sonra kendimi iyice kaybetmişim. Ne dediğimi hiç hatırlamıyorum. Kendimi karakolda

buldum. Olanı biteni orada anlattım. Komiser iyi bir adammış.

— Size bir iyilik etmek istiyorum ama, aramızda kalsın, dedi, isterseniz sizi akıl hastanesine göndereyim. Birkaç gün yatar, çıkarsınız. Dâvadan da kurtulursunuz. İsterseniz mahkemeye sevkedeyim.

Kardeşim, adımız bir de deliye çıkacak.

— Mahkemeye verin daha iyi... dedim.

Devlet memuruna hakareten sanığım. İşte şimdi muhtara gidiyoruz. İkametgâh senedi çıkaracağız da, beni salıverecekler. Bizim ikibin lira da dâyûna kaldı. Ne yapalım, kısmet değilmiş.

eskkkitaplarim.com

KULUNUZ KÖLENİZ

BİZİM evde bir kaynatama yaranamadım. Gerisi, hep beni severler. Sekiz yıllık evliyim, karım gözümün içine bakar. Canım aşağı, canikom yukarı... Evde benim iki adım var: «Canım, canikom...»

Geçenlerde bir arkadaşım eve gelip beni aramış, yeni aldığımız vale, yani bizim bildiğimiz uşak, kapıyı açmış,

— Burda Özer, diye biri yok, demiş.

Arkadaşım,

— Canım, Bay Özer'in evi değil mi burası? Taşındı mı? diye sormuş.

Uşak da,

— Hayır, burası Caniko Bey'in evi, demiş.

Karımın bana ikidebir «canım, canikom» dediğini duyan uşak, benim adım «Caniko Bey» sarmış.

Eksik olmasın, kaynanam da beni çok sever. Son heceye basa basa «damadımmm!» der de bir daha demez. Hizmetçiler, uşaklar, evin sekiz kedisi, üç köpeği ve önemleri bu güzel yaratıklardan sonra gelen yakın-uzak bütün akrabalar beni severler. Severler de ne demek, bayılırlar.

Ben bu eve içgüveysi geldim. Yaptığım işin, şimdiyedek tarihlerin yazmadığı büyük bir fedakârlık, anlatılmaz bir kahramanlık olduğunu biliyorum. Karım, «âb-ı hayat» denilen bir yudum içeni ölümsüz yapan o sudan, susuzluktan yanmış bir deve gibi içseydi de, âb-ı hayat kaynağını kurutsaydı, buyüzden de dünya durdukça yaşasaydı, yine de bir koca bulamazdı. Ama ben ince duygulu, yüreği acımayla dolu, iyiliksever bir genç olduğumdan, insandan başka her yaratığa benzeyen bu zavallı dişiyi mutluluğa kavuşturmak için, onunla evlenmeyi göze aldım. Başkalarına karşı kendimi bu kerte iyi bir kişi olarak gösteriyorsam da, işin doğrusunu size açıklayabilirim. Ben, cehennem ateşinde cayır cayır yanacak alçağın biriyim. Ondört yaşımdan beri pek çok genç kızı, evli kadını baştan çıkardım. Benim yüzümden pek çok kız umutsuzluğa düştü. Pek çok kadının evi barkı yıkıldı. Bütün bunları isteyerek yapmadım. Ben doğuştan suçluydum. Birtakım bilginlere göre, doğuştan canavar, doğuştan hırsız, kaatil çocuklar olurmuş. Ben de işte böyle, doğuştan zampara bir zavallıydım. Her tip kadının beğeneceği bir delikanlıydım. Boyum uzundur, omuzlarım geniştir. Tenim, mat esmerdir. Gözlerim yeşildir. Saçlarım, kuzgun karası. Yirmiüç yaşımdan sonra da şakaklarım da kırışma başlamıştı.

İşte bu model erkek, tarih başlangıcından bu yana, hiç değilse, kadınların yüzde doksanının düşlerine giren erkektir. Ben böylece doğuştan zampara olmaya yaralı mutsuz bir erkektim. Kadınları baştan çıkarmak için özel bir çaba da göstermedim. Bütün bu sayıp döktüğüm erkek güzelliğime,

bir de benim eşsiz aptallığımı eklerseniz, neden kadınların arkamı bırakmadıklarını daha iyi anlarsınız. Her gördüğüm, görüştüğüm kadın, benim yalnız kendisinin olmamı istiyordu. Sonra başka bir kadın, onun elinden beni alınca, önceki kadın ister istemez kendisini baştan çıkmış sayıyordu. Oysa benim bunda hiçbir suçum yoktu. Ben yap-sam yapsam, kadınların karşısında sol kaşımı yukarı kaldırır, dumanlı bakışlarla gözlerimi süzer, çene kemiklerimi sıkarak, dudacağımın yanından ci-gara dumanlarını halka halka savururdum. Erkek-çe rol kesmekten başka birşey yaptığım yoktu. Aptallığım ortaya çıkmasın diye, elimden geldiğince az konuşurdum. Ama nice az konuşsam yine aptallığım anlaşılır, «aman ne şakacı adam» diye kadınlar da bu aptallığıma biterlerdi.

Yuvalarını yıktığım kadınlar, istemeden uçuruma yuvarladığım kızlar yüzünden vicdan azabı çekmeye başlamıştım. Ama ne yapabiliirdim? Kadınları baştan çıkarmamak elimde değildi ki... Boyumu kısaltamazdım. Gözlerimin rengini değiştiremezdim. Hepsinden kötüsü aptallığımın, budalalığının da önüne geçemezdim. Hele mehter kös'üne tokmak vurur gibi güm güm. erkek erkek öten sesimi inceltmek hiç elimde değildi.

Duyduğum vicdan azabıyla uykularım kaçtı. Zavallı kızların, kadınların hayatlarını mahvetmek-tense kendimi öldürmeye karar verdim. İşte bu karar-la havagazının lâstik borusunu, nargile marpu-cu gibi ağızıma alıp dalgamı geçmeye başladım.

Hastanede gözümü açtım. Başhekim. babacan bir adamdı. Bana neden canıma kıymak istediğimi sordu. Ben de bir bir anlatıp,

— Artık evler yıkmak, ocaklar söndürmekten bıktım. Vicdan azabına dayanamadım, dedim.

Babacan doktor,

— Oğlum, dedi, senin suçun öyle ağır, öyle büyük ki, ölüm senin için bir ceza değil, bir kurtuluş olur. Cehennemın ateşi, sana eşek sütü banyosu gibi gelir. Sen yaşamalısın ve çekmelisin. Seni ben öyle bir kızla evlendireyim ki, böylece bütün günahlarının kefaretinin öde.

İşte ben o babacan doktorun aracılığıyla, işlediğim bütün suçların cezasını ödemek üzere, bu kızla evlendim. İğgüveysi girdim. Karımın babası en azından yüz kere milyoner. Evde, kedisinden, köpeğinden aşısına dek her canlı beni sever, baştaçı eder. Ama bitürlü kaynatamla yıldızım barışmadı. Oysa bu yüksek yaşayışın her türlü gereğini yerine getiriyorum. Konuk bayanların ellerini öpüyorum. Tırnaklarımı uzatıp manikür yapıyorum. Ağzımı çarpıtıp «Haamfendi» diyorum. Van Gok, Gogen, Lotrek dediler mi, iki söz ediyorum. Her gece daha beter olan karımın koynuna girip, namusumla kocalık konusunda boynumun borcunu ödüyorum. Kaynatam, bütün bunları yeter bulmuyor. İlle de bir iş-güç tutmamı istiyor. Oysa ben bu yeryüzünün en zor işini yapmaktayım.

Geçenlerde kaynatamın kardeşi öldü. Kendi kendime şöyle dedim:

— Şu kaynatam olacak herif, kardeşinin ölümünden birazcık ders alsa ya... Onun da bir ayağı çukurda. Ölünce milyonları bana kalacak. Daha ne diye ille de benim bir iş tutup çalışmamı istiyor?

Erkek dediğin, evinin, cebinin harçlığını kendisi çıkarmalıymış.

Benim karım, babasının bir tek kızı. Ben ne diye çalışacakmışım?

Kaynatamın kardeşinin cenaze töreni oldu. Mezarlığa gittik. Onca kalabalık içinde bir adam, öyle ağlıyor, öyle ağlıyor. Başını taşlara vuruyor, saçlarını yoluyor. Akrabalara, «Kim bu adam?» diye sordum.

Hiçbiri tanımıyor. Adam ellerini oğuşturarak ezile büzüle, iki gözü iki çeşme kaynatamın yanına sokuldu. Hiçkırıktan boğularak,

— Başınız sağolsun beyefendi, dedi.

Kaynatam da adamın haline acıyıp,

— Sizin de efendim, dedi.

Ordakilerden hiçbiri, bu adam gibi ağlayıp ah-puf etmiyordu.

Adam,

— Efendim, dedi, merhum en yakın arkadaşımı. Bütün çocukluğumuz, gençliğimiz birlikte geçti. Ah... ah. Ben de onunla ölsydim.. Bundan sonra ben yaşayamam. Bir içtiğimiz su ayrı giderdi. Hayat bana artık haram...

Kaynatam, öz kardeşinin ölümünden duyduğu üzüntüyü unuttu, adamı avutmaya başladı:

— Efendim, Allah cümlemize sabırlar versin. Ne yapalım, elden ne gelir? Hepimizin sonu bu, bir avuç toprak...

Adam avutulur gibi değildi. Haykıra haykıra ağlıyordu. Başkaları da başına toplanmışlardı. Adam çırpınıyordu:

— Ben onsuz yaşayamam. Ben ölmeliyim. Vah kardeşim, canım...

Ölenin karısı, kızları, oğulları da gelmişler, hepsi bu adamı teselliye çalışıyorlardı. Daha son-

ra imam, mezarcular, hafızlar da başına toplandı- lar. Mezara gömülmek üzere tabutunda bekleyen ölüyü unutmuştuk. Adam, kendini kaldırıp yere attı.

— Beni de gömün, beni de onun yanına gö- mün! diye çırpınıyordu.

Kimi yüzüne su serpiyor, kimi kolonya ile ada- mın kollarını, şakaklarını oğuyordu. Birisi ceket, pantolon düğmelerini çözüp masaj yapmaya başla- dı. Ama işe yaramadı. Adam taş gibi kaskatı ke- sildi.

Tabutu acele mezara koydular. Kaynatam, yerde kaskatı yatan adamı otomobiline alıp bizim eve getirdi. Kardeşinin en candan arkadaşına bir hafta bizim evde baktırdı.

O günden sonra bu adam bizim eve sıklık ge- lip gitmeye başladı. Kaynatam,

— Ah yarabbi, dünyada ne vefalı insanlar var, diyordu.

Birgün kaynatam beni odasına çağırdı. Suratı her zamanki gibi asıktı.

— Beni dinle oğlum, dedi, seni hangi işe yer- leştirdimse beceremedin. Yüzüne gözüne bulaştır- dın. İş yap diye sermaye verdim, batırdın. Şimdi senin için yeni bir karar aldım. Seni Cahit Bey'in yanına muavin vereceğim.

Cahit Bey, kaynatamın ölen kardeşinin arkadaşı olan vefalı adamdı.

Cahit Bey, bir devlet dairesinde müdürmüş. Ben de yanında muavin olacaktım. Aydan aya elime üçyüz lira geçecekmiş ama, amaç para değil, benim yetişmem, pişmemmiş. Cahit Bey, beni ye- tiştirecekmiş.

Kaynatana anlıyordum. Bize, yam evin tek cekeği olan bana bırakacağı milyonları güzel kullu nabilmem, iyi işletmem için, yetişmemi istiyordu Ben böylece, Cahit Beyin muavini olmuşum.

Dairede Müdür Beyin adını kimse bilmiyordu Onun iki takma adı vardı. Biri «Kulunuz», biri «Köleniz».

Memurlar, onu birbirlerine,

— Kulunuz geldi mi?

— Köleniz odasında mı? diye soruyorlardı.

Adı: Kulunuz, Köleniz... Neden böyle denildiğini bilmiyordum ama, ben de onlara uymuştum. Sabah dokuzda daireye gelince odacıya,

— «Kulunuz» geldi mi? diye soruyordum.

Odacı,

— Az önce teftişe çıktı, diyordu.

Ertesi sabah daha erken geliyordum.

— «Köleniz» geldi mi?

— Çoktaaan... Teftişe bile çıktı.

Ne denli erken gelsem, bitürlü Bay Köleniz'e yetişemiyordum. O benden önce gelip, cipe biniyor, teftişe çıkıyordu. Artık utanır olmuşum. Muavinin, müdürden sonra daireye gelmesi ayıptı. Ama ne yapayım ki, erken gelmekte onunla yarış edemiyordum. Oysa iş saati dokuzda başlardı. Ben o güne dek, böyle çalışkan bir adam görmedim.

İki ay böylece geçti. Bir akşam üzeri,

— «Köleniz» sizi istiyor, dediler.

Gittim,

— Oğlum, dedi, ben terfi ettim, merkeze gidiyorum. Sizi yerime müdür yaptıracağım. Onun için size nasıl çalışacağınızı öğreteceğim. Yarın sabah erken gelin.

Ertesi sabah sekizde gittim. Bay Kulunuz cip-te beni bekliyordu. Ben de yanına oturdum. Giderken, şoförün duymıyacağı yavaş bir sesle anlatıyordu:

— Sana bugün hayatta başarı kazanmanın sırrını öğreteceğim. Biz yaşlandık, işte geldik gidiyoruz. İstikbal sizindir. Bu memleket sizin omuzlarınızda yükselcek. Bugün yaptıklarına dikkat et. Ben ne yapıyorsam, bundan sonra sen de her gün öyle yapacaksın. Dediklerimi yaparsan, hiç korkma, her zaman hayatta muvaffak olursun. Benim okumam, yazmam bile yoktu. Bir odacıydım. Sonradan öğrendim okuma yazmayı. Bir lise diploması bile uydurdum. Bulduğum bir usûl sayesinde yüксеle yüксеle bugünkü mevkiimi elde ettim.

Cip bir büyük evin önünde durdu. Kulunuz bana,

— Gözünü aç! dedi, dediklerime kulak ver, söylediklerimi ezberle. Her hareketime bak.

Kapının zilini çaldı. Bana da,

— Önünü ilikle! dedi.

Ceketimi ilikledim. Kapı açıldı. Kulunuz, kapıyı açan hizmetçi kadına,

— Şükrü Bey'i rica ediyorum, dedi.

Biraz sonra pijamalı bir adam kapıya çıktı. Adamın yataktan çıktığı belliydi. Asık suratla,

— Ne var? dedi.

Kulunuz, ellerini uğuşturarak iki büküm oldu. Kurulan makina gibi konuşmaya başladı:

— Kulunuz, hürmetlerini arz için zâtıdevletlerini rahatsız ettiler efendimiz. Allah ömürler versin efendim. Sıhhat ve âfiyetinize duacıyım. Efendim, çoktan beri emirlerinizi telekkî edemiyoruz da

meraka düştük efendim. Dairemize şeref vermez oldunuz. Yoksa efendimize karşı bir hata mı işledik, bilmeden hürmette kusur mu ettik diye endişe duyduk efendim. Vallahi beyefendiciğim, yüksek direktiflerinizi almayınca kendimizi öksüz addediyoruz. -Neredeyse ağlayacaktı, sesi titriyordu - Aman efendimiz, kölenizi öksüz ve yetim bırakmayınız. Kulunuzu lütfen yüksek irşatlarınızla tenvir buyurunuz.

Pijamalı adam şaşırmişti. Ters ters,

— Herşey iyi, dedi, yollar düzgün, elektrikler yanıyor.

Pijamalı adam yan gözle bana bakıyordu. He-men Kulunuz beni tanıttı.

— Efendim, muavin kulunuz...

Adam,

— İyi... dedi.

Köleniz daha bişeyler söyledi. Oradan ayrıldık. Cipe bindik, başka bir evin önünde durduk. Köleniz zili çaldı. Kapıya çıkan adama, kelimesi kelimesine demin söylediklerini tekrarladı:

— Kulunuz, hürmetlerini arz için zâtıdevletlerini...

Sözünü bitirince beni gösterip,

— Muavin köleniz... dedi.

Biz o gün öğleye kadar onüç evin kapısını doluştuk. Bay Kulunuz, her kapıda aynı sözleri tekrarladı. Sonra daireye geldik. Onun odasına çıkınca önüme bir liste uzattı.

— İşte, dedi, her sabah ziyaret edeceğin evlerin listeleri burda. Öğleye kadar evleri dolaşırsın. Liste kabarıktır. Onbeş - yirmi günde her eve ancak sıra gelir. İşimiz zordur. Çok çalışmak lâzım.

Kolay zannetme. Benim söylediklerimi aynen tekrarlıyacaksın.

— Ben o sözleri beceremem, dedim.

— Öyleyse bir kâğıda yaz da ezberle.

O söyledi, ben yazdım: «Kulunuz, hürmetlerimi...»

— Öğleden sonraki iş daha zordur. Şimdi göreceksin! Ne yaptığıma iyice dikkat et!

Göz kulak kesilmiştim. Masasının üstünde o günkü bütün gazeteler vardı. En üstteki gazeteyi açtı. Gazetenin ne ilk, ne son sayfasına bakıyor, ne de bir haber arıyordu. Yalnız ölüm ilânlarını okuyordu. Her ilânı okudukça,

— Bunda iş yok, diyordu.

Bütün gazetelerin ölüm ilânlarını okudu. İçlerinden birini seçip deftere not etti. Ondan sonra telefonunu açıp birkaç yerle konuştu. O gün cenaze töreni yapılacak adam için bilgi topladı. Bunları not etti. Bana,

— Saat üçte buluşalım, dedi.

Üçte cipe bindik. Yolda,

— Şimdi, dedi, öğlelerden sonraki vazifeni öğreneceksin. Ne yaparsam dikkat et...

Mezarlığa gittik. Bay Kulunuz, ölen adamın oğlunun kim olduğunu sorup öğrendi. Delikanlının yanına doğru sokuldu.

Mendilini çıkarıp hüngür hüngür ağlamaya başladı. Sonra delikanlıya,

— Başınız sağ olsun, dedi.

— Sizin de efendim.

— Merhum en yakın arkadaşımды. Bütün çocukluğumuz, gençliğimiz birlikte geçti. Ah, ne ka-

dar severdim, bilemezsiniz. O benim hayatımın.
Canımdan çok severdim...

Öyle ağlıyordu ki, ordaki kalabalık, cenazeyi bir yanda bırakıp, Bay Kulunuz'u çevirdiler. Onu teselliye başladılar. Cenaze unutulmuştu. Bay Kulunuz'un bütün numarasını, daha önce kaynatacım kardeşinin cenaze töreninde gördüğüm, bildiğim halde, öyle candan ağlayıp çırpınıyordu ki, dayanamayıp ben de ağlamaya başladım. Orda bulunanların hepsi de ağlıyordu. Ama cenazeye değil, Bay Kulunuz'a. Bay Kulunuz hiçkırta hiçkırta ağlarken, kendini kaldırıp yere fırlattı. Bayıldı, kaskatı kesildi. Cenazeyi çarçabuk gömdüler. Sonra Bay Köleniz'i yerden kaldırıp arabaya koydular, götürdüler.

Bay Kulunuz terfi edip gitti. Onun yerine ben ancak bir gün müdürlük edebildim. Çünkü cipe binip teftişe çıktığım ilk sabah şöyle bişey oldu. Listedeki evlerden birisinin kapısına gittim. Kapıya çıkan adama, Bay Kulunuz'dan ezberlediklerimi söyledim. Sözüm bitince adam,

— Allah versin, aşağı kapıya! dedi.

— Ben dilenci değilim, dedim.

— Biliyorum, dedi, siz yeni müdür olacaksınız ama, yine aşağı kapıya. Çünkü «arz-ı hürmet» edeceğinize «zât-ı devletleri» bitişik evde oturur.

Ben yanlış kapı çalmamış mıyım! Öğleden sonra daha da kötü bişey oldu. Tıpkı Bay Kulunuz'dan öğrendiğim gibi, gazetelerdeki ölüm ilânlarından birini seçip gittim.

— Ah... Canımdan çok severdim. Ben onsuz yaşayamam artık. Beni de yanma gömün! diye ağlamaya başladım.

Önce bir erkek üstüme yürüdü. Vurmaya, tekmelemeye başladı. Sonra cenaze törenine gelen bütün kalabalık beni döğüp yere serdiler. Ben de bayılmışım ama, Bay Kulunuz gibi yalancılıktan değil, gerçekten bayılmışım. Sonradan işi öğrendim. Ölenin adı Hikmet'di. Ben onu erkek sanmışım. Oysa kadınmış,

— Artık onsuz yaşayamam. Beni de yanma gömün! Canımdan çok severdim! deyince, kadının kocası kıskançlıktan kudurmuş. Ordakilerin hepsi elbirliğiyle beni döğmüşler.

Bu kadarla da kalmadı. Kendisini kandırdığım tanıklarla sabit olduğundan, karım mahkeme kararı ile benden ayrıldı.

Şimdi ne yapacağımı bilemiyorum. Yine Tanrı vergisi kabiliyetimle evbark mı yıkayım, yoksa kendimi mi öldüreyim?

DOKUMA işçisi Reşit, Mahmutpaşa'da bir handa çalışıyordu. İşyeri, bodrum katının bir kat daha altındaydı. Burada bir odada üç dokuma tezgâhı vardı. Son dört yıldan beri Reşit bu tezgâhlardan birinde çalışmaktaydı.

İnsanoğlu sırasında bir elbiseyi on yıl da giyebilir, sırasında kuru ekmeği suya banar, açlığını giderir. Reşit'in belini ille de ille şu ev kirası büküyordu. Sekiz-on yıldan beri çektiği romatizma sızılarına inat dişini sıktı, pazar günleri de dinlenmeden, her gün on dört saat çalışıp biraz para biriktirdi. İki tane kamyon ambalâjı aldı. Bunlar koca koca iki sandıktı. Koca sandıkları, çift atlı arabaya koydu. Önceden gözüne kestirdiği, Okmeydanı sırtlarında, rüzgâr tutmayan yassı bir tepenin arkasına getirdi.

Dört gün işe gitmedi, burada çalıştı. Beşinci gün iki odalı gecekonda bitmişti. Eşyalarını taşıdı. Karısını, anasını, üç yaşındaki oğlunu getirdi. Artık kira evlerinde sürünmekten, ev sahiplerinin ağzının kokusunu çekmekten kurtulmuştu. Yeni evinin bir tek kusuru, iş yerine uzak oluşuydu. Artık

günde sekiz saatten çok çalışmıyordu. Erkenden işten çıkıp, evinin eksikliğini gediğini tamamlamaya çalışıyordu. Daha evlerinin ayakyolu yoktu. Ayakyolu diye bomboş kırlarda en beğendikleri yeri seçiyorlardı. Onbeş gün sonra bu açık hava ayakyolundan kurtuldular. Reşit, evin elli adım kadar ötesinde, üstü ve dört yanı eski tenekelerle çevrili ayakyolu kurdu.

Tuğla duvar örüp bir de mutfak yaptı. Sandık evin damını da oluklu saçla, ziftli kâğıtla örttü. Kümes bile yapıp, dört de tavuk aldı. Ama bu mutluluğu iki ay sürbildi. Eve taşınmalarından iki ay sonra romatizma Reşit'i döseğe serdi. Sobanın üstünde yana yana kavrulmuş portakal kabukları gibi, parmak kemikleri kıvrılıyor, parmakları ters dönüyordu. Daha sonra bükülen, kıvrılan kemikler biçimlerini büsbütün değiştirdiğinden Reşit vataktan kalkamaz oldu.

Karısı, bu yoksulluğa dayanamadı. Önce çorap fabrikasında çalışmaya başladı. Sonra da evden kaçtı. Bir süre sonra da üç yaşındaki oğlunu kaçırdı. Yaşlı annesiyle yatalak Reşit, gecekondu da kalakaldılar.

Reşit'in annesi Zehra Hanım, evin iki odasından birini boşalttı. Burasını elli liraya kiraya verdi. Ana-oğul, bu elli lirayla geçineceklerdi. Kiracı da yaşlı bir kadınla torunuydu. Kiracı kadının oğlu bir sabah evden çıkmış, bir daha dönmemişti. Oğlunun arkasından gelin de alıp başını, bilinmedik bir yere gitmişti. Arada bir uğrayıp çocuğu için kaynanasına para bırakıyordu. Genç kadın, pek de beğenilir bir işde çalışmıyordu anlaşılan.

Kiracıyla ev sahibi iki ay iyi geçindiler. Ama

üçüncü ay kavgaya başladılar. Çünkü kiracı, bugün, yarın diye atlatmış, kirayı verememişti. Oysa başka geliri olmayan ev sahiplerinin bir gün bile bekleyecek güçleri yoktu.

Kira birbuçuk ay gecikince, ev sahibi kadın, kiracısına,

— Haceranım, kaadeş, on para kira borcu istemem. Sen çık evden yeter... dedi.

Kiracı kadın da,

— Nereye çıkayım Zehranım kaadeşim? Hadi bu çocuk olmasa neyse... diye yakındı.

Sonunda mahkemeye düştüler. Hacer Hanım'la torunu, icra yoluyla evden çıkartıldığı gibi, ödenmeyen kiraya karşılık sarı topuzlu demir karyola ile bir tahta masa, çerçevesi bir ayna haczedildi, «yed-i emin» olarak ev sahiplerinde kaldı.

Hacer Hanım, kapı önüne atılan eşyalarını, kedi yavrusunu taşır gibi aldı, sürüye sürüye yol kıvısına çıkardı. Oraya yağdı. Ağlayan torununu kucağına aldı. bir dengin üstüne çıkıp oturdu. Hem kendisi, hem torunu ağlıyordu.

Bir saç mangal, yan devrilmiş mangal borusu, eski bir saç soba, bir teldolap, daha başka pılıpırtı. bunların ortasında, kucağında bir çocukla yaşlı bir kadın...

Yoldan iki erkek konuşarak geçiyordu. Eşya yağını önünde durdular. Erkeklerden biri,

— Ne o teyze, n'oldu? diye sordu.

Yaşlı kadın gözyaşlarını başörtüsüne silerek,

— Evden attılar, dedi.

— Neden?

— Kirayı vermedikti de...

Kadınla konuşan adam arkadaşına döndü:

— Tuuu... Ne namussuzlar var yahu şu dünyada...

Arkadaşı,

— Vah, vah, vah!.. diye söylendi.

— Yâni, bu kadar utanmazlık olur... Vah, vah, vah!..

İki adam, başlarını sağa sola çevire çevire, dişlerinin arasından «çık çık çık...» diye sesler çıkarıp, arada bir «vah, vah, vah...» diyerek oradan uzaklaştılar.

Karşıdan üç kişi geliyordu: Bir kadın, bir yaşlıca erkek, bir de delikanlı... Yığılı eşyaların yanında durdular. Gelen kadın Hacer Hanım'a,

— Ne oldu teyze? diye sordu.

Yaşlı kadın olanları anlattı. Delikanlı,

— Vay namussuzlar, dedi, insanlarda hiç merhamet kalmamış.

Erkek,

— Vah, vah, vah!.. dedi.

Karısı da,

— Vah, vah, vah!.. dedi.

Üçü de «vah, vah, vah!..» diyerek yürüyüp gittiler.

Hızla gri bir özel araba geliyordu. Eşya yığınının önünden geçerken arabanın firen gıcirtısı duyuldu. Araba elli metre kadar ilerde ancak durabildi. Arabadan genç bir erkekle, sarı saçları rüzgârda uçuşan bir genç kadın indi. Genç kadın,

— N'oldu teyze? diye sordu.

Hacer Hanım olanları ona da anlattı. Genç kadın,

— Vah, vah, vah!.. dedi.

Genç erkek, saçları uçuşan kadının koluna girdi,

— Ne vicdansızlık yarabblm... dedi

Hacer Hanım,

— Ama kirayı verememiştik, dedi.

Genç kadın,

— Patlamadılar ya... dedi. Hiç insan sokak ortasına atılır mı? Ya bu çocuk... Vah, vah, vah!

Genç erkekle genç kadın arabaya girdiler. Genç erkek direksiyonda,

— Vah, vah, vah!.. diye başını sallayıp duruyordu. Araba yolda kayıp gitti.

Yoldan geçerken, kucağında torunuyla yaşlı kadını görenlerden üç kişi de, ayrı ayrı gazetelere telefon ederek bu acıklı olayı anlattılar. Gazete fotoğrafcıları koşup geldiler. Ertesi gün gazetelerinde basılmak için, eşyalarıyla sokağa atılan yaşlı kadınla torununun resimlerini çektiler. Sonra «vah, vah, vah!..» diyerek büyük üzüntü içinde gittiler.

Akşam olmuş, karanlık basmıştı.

— Haceranım, Haceranım... diye bir kadının sesi duyuldu.

Seslenen kadın yaklaştı:

— Benim ayol...

Ev sahibi Zehra Hanım'dı. Hacer Hanım çok sert,

— Ne var, ne istiyorsun? İşte bizi sokak ortasına attın. Eşyalarımızı da haczettin, daha ne istiyorsun? diye bağırdı.

Zehra Hanım yalvaran bir sesle,

— Ayol kaadeş, biz istiyerek mi yaptık sanki... dedi, sen bizim hâlimizi bilmiyor musun kaadeş? Hiç böyle olsun ister miydik? Ama n'apalım, biz de şaşkına döndük vallahi... Hadi gel ayol, hadi gel...

— Nereye gelecekmişim?

— Eve... Evine. Hadi hadi... Kusura bakma Haceranım. Hadi...

— Aaa... Kör olayım gelmem.

— Gelmezsen ölümü öp. Allaşkına diyorum.

— Yemin verdirme, celleşânüh... Vallâhi, billâhi gelmem. Kör olayım gelmem.

— Gel kız... Dünyada seni burda bırakmam. Bak, yemin verdiğim.

— Gelmem kaadeşim, dil mi ki sen beni evden çıkardın bi kere, dünya yıkılsa gelmem o eve.

Bu çekişme yarım saat kadar sürdü. Sonunda Zehra Hanım,

— Yemin ettinse ettin... dedi, yarın bir ekmeğe alırız, başının üstünde doğrar köpeklere veririz...

Bunu söyledikten sonra, saç mangalı bir eline, teldolabını öbür eline alıp yürüdü. İki kadın karanlık'a esyaları eve taşıdılar.

Zehra Hanım,

— Ayol, sen müslümansan inanırsın, dedi, vallâhi yiyecek yemeğimiz bile yok...

Ertesi gün Hacer Hanım Hasköy'den dört palamut aldı, getirdi. İkisini Zehra Hanıma verdi. Ama Zehra Hanım ona dargındı,

— Dünyada almam, dedi.

— Al Allaşkına kaadeş... Al kız. Almazsan ölü mü öp...

— Yemin ettim, almam...

Epiy çekiştikten sonra Zehra Hanım iki palamutu aldı. O gün Hacer Hanım, bakır liğeni sattı. Zehra Hanıma bir pişirimlik pirinçle biraz da yağ verdi.

Arada gelini de gelip biraz para verdiği için,

o da birikmiş kira borcunun ancak bir aylığını ödeyebildi.

Bu iyi geçinme ancak iki ay sürebildi. İki ay sonra, kira yüzünden yine mahkemeye düştüler. Hacer Hanım, icra yoluyla yine sokaga atıldı. Eşyaları yine kapı önüne döküldü. Geri aldığı sarı topuzlu demir karyolası, çerçeveli aynası, masası bir daha haczedildi. Haczedilecek başka eşyası da yoktu. Geri kalanı, yatak, yorgan gibi haczedilemeyecek olan birkaç parça şeydi. Haczdilen eşya «yed-i emin» diye ev sahibine bırakıldı.

Hacer Hanım, kedi yavrusunu taşır gibi o pırpırtıyı yine yolun kenarına taşıdı. Ağlayan torununu kucağına aldı, bir dengin üzerine çıkıp oturdu, ağlamaya başladı. Gelen geçen,

— N'oldu teyze? diye soruyordu. O da olanları anlatıyordu.

Dinleyenler,

— Vah, vah, vah!.. deyip gidiyorlardı.

Akşam oldu. Karanlık bastı.

— Huuu... huuu kaadeş, Haceranım!...

Yağmur çiseliyordu. Bu, ev sahibi Zehra Hanım'ın sesiydi.

Hacer Hanım çıkıştı:

— Ne var? Ne istiyorsun daha? Eviniz başınıza yıkılsın inşallah!..

— Ayol hadi gel... Sanki biz isteyerek mi yaptık kaadeş... Hadi gel allâsen!..

— Ant verme, bu sefer gelmem.

— Kız, deli misin sen? Kendine acımıyorsan bir damlacık masuma acı... Eğer gelmezsen valla hi bir daha dünyada yüzüne bakmam. Kız, biz zaten şaşırılmışız ayol, ne yaptığımızı biliyor muyuz?

Yalvar yakar oldu Zehra Hanım. Sonunda eşyaları iki yaşlı kadın birlikte eve taşıyıp yerleştirdiler.

Ertesi gün Hacer Hanım eski mantosunu sattı. Ev sahibine ikiyüzelli gram kıyma ile bir kilo da kuru fasulye verdi. Zehra Hanım,

— Almam... Senden artık hiçbirşey almam, dedi.

—Al kız... Ayol ben yabancı mıyım? Biz birbirimizin yardımına koşmazsak kimin yarar. Almazsan vallâhi de billâhi de darılırım.

Epiy çekiştiler. Zehra Hanım sonunda, verilenleri aldı. O da haczedilen malları geri verdi.

Üç ay sonra yine mahkemeye düştüler. Hacer Hanım kirayı yine vermemişti. Yine icra yoluyla kapı dışarı edildi. Yine eşyalarını yol kenarına taşıdı. Yine torunu kucağında ağlamaya başladı. Gelip geçenler yine ona,

— N'oldu? diye sordular. O da anlattı.

— Vah, vah, vah!.. Peki, ne yapacaksınız?

— Hiç...

— Vah, vah, vah... Gidecek yeriniz yok mu?

— Yok!

— Vah, vah, vah... Şu ihtiyar kadınla, bir damla çocuk sokak ortasına atılır mı? Ne kalpsiz insanlar var. Vah, vah, vah!..

Kıştı. Hava soğuktu. Karanlık bastı. Zehra Hanım yine geldi, kiracısını eve götürmek için yalvardı. O dargındı, gitmek istemedi. Sonunda gitti. Ertesi gün ev sahibine, lâmbada yakmaları için bir şişe gazla, iki avuç mercimeği zorla verdi.

Bu, böylece üç yıla yakın bir zaman sürdü. Bu zamanda Hacer Hanım kirasını ödeyemediği

evinden icra yoluyla, sekiz kere çıkarıldı. Sekizinde de ev sahibi yalvararak, onu yeniden eve aldı.

Bir sabah erkenden bekçiler, polisler, yıkım işçileri geldi. Kaçak yapılan gece konduyu Belediye yıktırıyordu. İki yılda zarzor yapılabilen evin yıkılması onbeş dakika kadar ancak sürdü.

İki yaşlı kadın, yürüyemiyen Reşit'i kucaklarında yol kenarına taşıdılar. Sonra eşyalarını da oraya getirdiler.

Yoldan geçen iki kişi,

— N'oldu? diye sordu.

Hacer Hanım olanları anlattı. İki yolcu da,

— Vah, vah, vah!.. dediler. Böyle diye diye gittiler.

eskikitaplarim.com

ŞAHESER
BİR
HİKÂYE

TANIŞMADIĞIM birisiyle telefonda candan konuşamam. Çekingen, ürkek olurum. Telefonun öbür ucunda konuşanın yüzünü, gözünü görmeyince niyetini anlayamazsınız ki... Onun için benimle telefonda ilk konuşanlar, beni gerçekte olduğumdan çok daha ters, çok daha soğuk sanırlar. Telefonu kapadıktan sonra da neden daha candan konuşmadım diye, kabalığıma üzülür, kendi kendime kızarım.

O, bir gece yarısına doğru telefon etti.

— Alo...

— Buyrun.

— Siz misiniz?

Soruya bak!

— Evet benim. Siz de siz misiniz?

— Evet.

— Çok iyi.

— Efendim ben sizim...

— Sağ olunuz. Değer veriyorsunuz.

Burada yazılması gerekmiycen, ama çok hoşuma giden bir sürü övmeler...

Beni görmek istermiş.

— Buyrun efendim.

Adres verdim. Ertesi gün saat 14'de geldi. Ben yaşta, ama benim üçüm gibi bir adam. Bütün yazılarımı okumuş. Lâf değil, gerçekten okumuş. Hepsisi de aklında.

— Hani o... diye başlayıp, bir hikâye anlatıyor. Katıla katıla gülüyorum.

— Aman çok güzel, şunu yazayım, diyorum. Yüzüme bakıyor.

— Bu, sizin hikâyeniz.

Hikâyenin çıktığı yeri, tarihi söylüyor, kahkaham suratımda donuyor, bozuluyorum.

— Hani o... diye yeni bir hikâyeye başlıyor.

— Aman çok güzel, bir yerde çıkmış mı bu hikâye?

Yine şaşkın suratıma bakıyor:

— Sizin hikâyeniz.

Ben yine bozuluyorum. Durup durup,

— Hani o... diye başlayarak başka bir hikâye anlatıyor.

— Aman pek güzel. Kimin?

Beni süzüyor. O zaman o hikâyenin de benim olduğunu anlıyorum. Boyuna hikâye anlatıyor. Artık ne gülüyorum, ne de bişey söylüyorum.

Mizaha pek düşkünmüş. Mizah hikâyeleri yazarmış. Mizah hikâyesi yazarlar bana hep umut vermişlerdir. Elimden geldiğince böylelerini desteklemek, kendilerine yardım etmek isterim. İşimi gücümü bırakır, onların yazılarını virgül atlamadan okurum. Kendi anlayışına göre düzeltir, kimi yerini çıkarır, kimi yerine de eklemeler yaparım. Yayınlanabilecekleri, yayınlattırım.

Misafirin uzattığı hikâyeyi aldım.

- İnceliyeyim de size bildiririm, dedim.
- Şimdi okuyamaz mısınız? dedi.
- Rahat bir zamanda okusam iyi olur.

O gitti. Hemen bana bıraktığı hikâyeyi okumaya başladım. Büyük bir iyi niyetle okuyordum. Bir hikâye böylesine kötü olursa iyi niyet bile para etmiyor... İlk düzeltiyim dedim. Ama neresini düzeltmeli?.. Dili bozuk, Türkçesi kötü. Konu diye bişey yok. İki kere okudum. Hikâyenin ne demek istediği hiç anlaşılıyor.

Ertesi gün, geldi. Heyecanlıydı.

- Hikâyemi nasıl buldunuz?

Uygunca bir biçimde, darılmadan anlatmaya çalışarak,

- Güzel, dedim. Güzel ama mizah hikâyesi değil.

Birden suratı asıldı:

- Nasıl mizahî değil, siz şunu bir daha okusanız...

Canım sıkıldı:

— Kardeşim, bir mizah hikâyesi herşeyden önce okuyanı güldürecek. Ama az güldürecek, ama çok... Kimi mizah hikâyesi, okuyanı katıltır gülmekten, kimisi de gülümsetir. Her neyse, ama güldürmesi bir kere şart. Gerisi ondan sonra gelir.

- Benim hikâyem mizahî.

— Olabilir, benim ölçüm yüzdeyüz doğrudur demiyorum. Sizin hikâyeniz mizahîdir de, benim mizah anlayışına, beğenime uymuyordur. Başka birisi hikâyenizde büyük bir mizah bulabilir.

- Hayır, ben sizin düşüncenize değer veriyorum.

rum. Benim için önemli olan sizin bu hikâyeyi beğenmeniz.

Hikâyesini uzattım:

— Buyrun. Mizah hikâyesi olarak ilgimi çekmedi.

— Siz onu bir daha alıcı gözle okuyun. Ben yine gelirim.

İşte püsküllü belâ diye buna derler. İnsanın bir gün beğenmediği bir yazıyı başka bir gün okuyup beğendiği, yada bunun tersi çok olur. Belki de yanlışımır diye hikâyeyi daha büyük bir dikkatle yeniden okudum. Bu kadar acemice hikâye az yazılmıştır. Buna hikâye bile denmez.

Üç gün sonra damladı:

— Nasıl buldunuz?

— Maalesef...

— Yanılıyorsunuz. O hikâye güzel hikâyedir.

— Olabilir. Ama mizah hikâyesi değil.

— Bal gibi mizah hikâyesi.

— O da olabilir. Demek ben anlayamıyorum.

— Hayır, siz onu anlarsınız.

Dayanamadım,

— Arkadaş, üstüme varma. Al şu hikâyeni de git başımdan! diye bağırđım.

— Hikâyeyi almam, dedi, ben size o hikâyenin büyük bir mizah hikâyesi olduğunu kabul ettireceğim.

— Zorla mı yahu?

— Zorla morla... Ben şimdi gidiyorum. Birkaç gün sonra yine gelirim.

Bu adam ya deliydi, yada gerçekten büyük bir mizahçıydı da ben onun mizahını anlayamı-

yordum. Mizah anlayışları değişik üç ayrı usta mizahçıya bu hikâyeyi okuttum. Üçü de önce,

— Sen mi yazdın? diye sordular.

— Hayır, dedim.

Biri,

— Rezalet... dedi.

Biri,

— Çoluk çocuk işi, dedi.

Öbürü de,

— Saçma, dedi, saçmanın bile güzeli olur. Bu, o bile değil.

Dört - beş gün sonra dâhi mizahçı geldi.

— Nasıl, anlayabildiniz mi? Tadına varabildiniz mi? dedi.

— Kardeşim, zorla hikâyenizi bana beğendirmek istiyorsanız hemen söyleyeyim: Olağanüstü bir mizah hikâyesi... Yok, benim öz düşüncemi öğrenmek istiyorsanız, siz bu işten hemen vaz geçin. Elinizden geldiği kadar yalnız mizahla, hikâye ile değil, yazı ile hiç ilgisi olmayan bir iş tutun. Çünkü mizah hikâyesi diye yazdığınız bu yazıda en küçük bir umut kıvılcımı yok.

— Açıkça söyleyin, dedi, nerelerini beğenmediniz?

— Hiçbir yerini.

— Gösterin!

Bütün Türkçe yanlışlarını, üstü altını, altı üstünü tutmayan yerlerini gösterdim,

— Mizah değil, soğukluk, dedim. Bir konu yok. Düzgün bir anlatış yok. Bilgi yok. Bilgisizlik çok. Bir ortaokul öğrencisi bunu kompozisyon diye yazsa, inanın, sınıfta kalır.

— Yoksa beni kıskanıyorsunuz, çekemiyorsunuz da ondan mı böyle söylüyorsunuz? dedi.

Güldüm.

— Yazınızı beğenip, birazcık düzeiterek bir mizah dergisinde yayınlatsaydım, bunu bana öbürleri gibi siz de söyleyebilirdiniz ama, sizinle bir ilintimiz yok ki, ne diye sizi kıskanayım...

— Öyleyse, hikâyemin altına, bu söylediklerinizi yazar, imzalar mısınız?

Bu belâyı başka türlü başımdan atamıyacaktım. Hikâye için bütün şu yukarıdan beri söylediklerimin hepsini yazdım, altına da imzayı bastım. O da hikâyesini alıp gitti.

Ben ondan yakamı kurtardım sanıyordum. Ertesi gün yine gelmez mi!

— Efendi, sen benim başıma belâ mısın? Defol!.. diye bağırdım.

O soğukkanlı,

— Yavaş gel, dedi, bugünden sonra bir daha gelecek değilim.

Koparılmış bir dergi yaprağı uzattı,

— Okuyun şunu! dedi.

Okudum. Bana getirdiği hikâyenin basılmışıydı.

— Tebrik ederim sizi, dedim, hikâyenizi yayınlamışlar demek.

— Bir de şunu okuyun!

Bu da dün bir kâğıda el yazısı ile hikâyesinin altına yazdığım yargı idi:

«Türkçe yanlışları var. Dil bozuk. Ne demek istediği anlaşılmıyor. Çok acemice. Konu yok. Hiçbir mizah yanı yok. Bir ortaokul öğrencisi böyle bir yazı yazsa, Türkçe dersinden sınıfta kalır. III-

kâye yazmaktan hemen vaz geçip, yazı ile uzak yakın ilişkisi olmayan başka bir iş yapmanızı salık veririm.»

— Şimdi de şu dergiye bakın! dedi.

Uzattığı dergi, benim yazı yazdığım dergilerden biriydi. Demin koparılmış yaprakta okuduğum hikâye o dergide çıkmıştı. Ama asıl şaşılacak yanı hikâyenin üstünde koskocaman benim adım yazılıydı.

— Bu yaptığınız ayıp! diye bağırdım. Kendi hikâyenizi nasıl utanmadan benim hikâyem diye yutturdunuz?

— Yanılıyorsunuz, dedi, bu hikâye iki yıl önce yayınlanmış, sizin hikâyenizdir. Derginin tarihine bakın, eskidir. Sizin hikâyeniz, gördünüz ya...

— Demek benim!..

— Evet, sizin ya...

— Ben yazmışım ha!..

— Evet, siz. Hattâ günlük üç gazetede de, bakın, «Mizahımızın en güzel hikâyesi, saheser bir hikâye» diye, sizin adınızla ilân edilmiş.

— Yaaa... Boşuna değil, daha okur okumaz, ben o hikâyede gizli bir güzellik olduğunu sezmiştim. Değişik bir mizahı var, bilmem farkına vardınız mı?

Bu sefer de o bana dikildi:

— Bu aşağılık hikâye için kendi elinle şuraya yazdıkların ne olacak?

— Siz ona bakmayın. Bütün büyük eserlerin kaderi budur. Zamanlarında anlaşılmazlar. Onların değerleri, büyük eser oldukları, sonradan anlaşılır. O hikâyenin ne büyük eser olduğunu anla ki, onun değerini ben bile anlayamadım.

Büyük bir kızgınlıkla,

— Sen onu babana yuttur! İnsan mizah hikâyesi diye böyle kötü bir yazı yazmaya utanır be! Ben sana gösteririm! diye bağırarak çıkıp gitti.

Kendi aleyhimde yazdığım yazı da elinde. Ne yapacak bilmem. Ben o günden beri, o kötü hikâyeyi nasıl yazmışım diye düşünüp duruyorum. Ama en sonunda bunun da bir avuntusunu buldum, yoksa deli olacaktım.

Bence o hikâye mizah sanatında büyük bir başarıdır. Çünkü hiç kimse şimdiye kadar böylesine kötü bir hikâyeye yazamamıştır. Demek kötü bir hikâyeye yazmak istemişim ve Allahın izniyle, yüzümün akiyle başarmışım da... Şimdi bana, böyle söylemek düşünüyor. Başka ne yapabilirim? Ama diyeceksiniz ki:

— Senin öyle hikâyecen bir tane olsa, öp de başına koy!..

O da doğru. Yalnız bu iş aramızda kalsın, herkese duyurmuyalım, olmaz mı?

YAŞASIN MEMLEKET

— Sen ona bakarsan, ben yaşamıyorum, dedi.

Sırtımızı, İş Yurdu'nun duvarına dayamış, avluda güneşleniyorduk. Gardiyan Yarımorsiyon, elleri arkasında, küçük dağları ben yarattım, der gibi önümüzden geçti.

— Kim yaşıyor ki, dedim, herkes öyle... Buna da şükretmeli, bizden beterleri var. Vücudun sağ ya, sen ona bak...

— Yok ağabey, dedi, öyle değil. Ben hiç yaşamıyorum. Sana nasıl anlatayım bilmem ki... Sen şimdi beni burda görüyorsun ya, gördüğüne bakma, ben yokum. Yaşamıyorum. Yaşamadığımı ilkönce oniki yaşımdayken anladık. Bizim kasabada o zamana kadar hükümet okulu yoktu. Yeni yazının çıktığının devrisi yıl, bizim orda da iptidaiye mektebi açıldı. Kasabanın ileri gelenleri çocuklarını bu mektebe verdiler. Babam da kasabanın önde gelenlerinden olduğundan, beni hükümet okuluna yazdırmak istedi. Babam elimden tutup beni okula götürdü. Okulun müdürü, benim nüfus kâğıdımı istedi. Babam,

— Çıkartmadık. Benim nüfus kâğıdımı versem olmaz mı? dedi.

Müdür,

— Olmaz... deyince Babam,

— Canım Müdür Bey, dedi, olmuştur var mı bunun? Benim herbişeyim oğlumun sayıdır. Ha benim, ha oğlumun...

Olmazmış. Bizim orda, Davut Hoca'nın eski yazı öğreten okulu var, orda nüfus kâğıdı istemezler.

Babam, Hükümet önündeki istidacıya bir istida yazdırttı. Gittik Nüfus Dairesine. Memur istidayı aldı. Bir defterler çıkardı. Aradı, babamın kaydını buldu.

— Senin adın Reşit mi?

Babam,

— Evet, dedi.

Memur, önündeki defterden babamın künyesini okumaya başladı:

— Doğum tarihi 1897... Değirmen-tepe mahallesi, Tavusbağı sokak, hane numarası atık 51, cedit 28... 1911'de Hacer'le evlenmişsin. Bir oğlun olmuş, adı Emin... Öyle mi?

Babam,

— Öyle, dedi. Oğlum Emin'e nüfus kâğıdı çıkartmak istiyorum. Hükümet mektebine yazdıracağım da. Şimdiyedek ihmal ettik işte...

Memur, babama kuşkulu kuşkulu baktı,

— Ağa, sen ne nüfusu istiyorsun yahu, dedi, senin oğlan ölmüş...

Babam şaşırıldı:

— Aman o nasıl söz, benim oğlan işte burda, yanımda...

Memur, defterdeki kayıttan babamın künyesini bir daha okumaya başladı.

— Senin adın Reşit mi?
— Reşit...
— Babaninki de Mehmet mi?
— Evet, o da doğru.
— Hacer'le evlenmişsin, Emin adında bir de oğlun olmuş.

— İyi. Doğru. Şimdi o Emin'e nüfus istiyorum.

— Kayıтта hepsi doğru da, bir tek Emin'in öldüğü mü yanlış? Kayıтта ölü, biz ölüye nüfus veremeyiz.

Ben ağlamaya başladım. Babam kızdı,

— Sus ulan, dedi, defterin ölü demesiyle adam ölür mü?

— Memur, ölmüşüm diyor ya...

— Varsın desin. Sen benim dediğime bak.

Memur,

— Defter yalan söylemez, dedi, burda ne yazıyorsa odur. Sizin başka bir hesabınız varsa ben onu bilmem. Burda ölmüş adama nüfus verilmez.

Babam,

— Bizim ne hesabımız olacak? dedi.

Memur,

— Sizde dalavere çoktur, dedi, muhtarla birlik olur, ölüyü diri, diriye ölü gösterir, türlü dolap çevirirsiniz.

Babam,

— Bizim oğlan ne zaman ölmüş, bir de onu anlasak... dedi.

Memur, defterden okuyup söyledi:

— Birinci Dünya Harbi'nde askere alınmış. Çanakkale'de 1915'te şehit düşmüş. Askerlik Şu-

besinin üçyüzotuzbire seksenbeş sayılı yazısıyla,
kaydını silip nüfustan düşmüşler.

Eabam kızdı, memura,

— Efendi, bak o deftere, dedi, ben 1911'de ev-
lenmiş miyim?

Memur,

— Evet, dedi, burda öyle yazıyor, 1911'de ev-
lenmişsin.

— Yahu, evlendiğim gün çocuğum doğsa,
1915'de dört yaşında olur. Dört yaşında çocuk ne
zaman büyüdü, ne zaman askere gitti de, ne za-
man şehit düştü?

Memur da şaşırды. Bir bana baktı, bir deftere
baktı, bir babama baktı, bir daha deftere baktı,

— Senin oğlun Emin 1896'da doğmuş, dedi.
Demek 1915'de şehit düşünce ondokuz yaşınday-
mış.

Babam,

— Oğlan 1896'da mı doğmuş? Aman efendi,
ben kaçta doğmuşum, bir de ona bak, dedi.

Memur deftere baktı,

— Sen, dedi, sen 1897'de doğmuşsun.

Babam,

— Aman efendi etme, dedi, ben bizim oğlan-
dan bir sene sonra mı doğmuşum?

Odadaki öteki memurlar da toplandılar. Hiç-
biri işin içinden çıkamadı. Bizim memur,

— Demek öyle, dedi, defter öyle gösteriyor.
Bir yanlışlık var ya, nerde?

Eabam, odadaki memurlara,

— Efendiler, dedi, içinizde babasından önce
doğan var mı?

Memur kızdı,

— Sen, dedi, herkesin babasını karıştırma. Biz ölüye nüfus veremeyiz, işte o kadar...

Babamla Nüfus Müdürünün odasına gittik. Babam, başımıza gelenleri anlattı. Müdür bizimle aşağı, defterlerin olduğu odaya geldi. İki memurla müdür defterlere bir daha baktılar. Müdür de,

— Öyle, dedi, kayıtlar öyle. Senin oğlun şehit düşmüş 1915'de...

Dedi ama bir derin düşünceye de daldı. Sonra,

— Bu, dedi, olsa olsa ancak şöyle olur. Sen evlendiğin zaman aldığın kadın senden yaşlı olur. Dul kadın almışsındır. Kadının senden önceki kocasından Emin adında bir oğlu vardır. Senin üveği oğlun Emin, senden bir yaş büyüktür. Sen de kayıтта onun babası gözükürsün.

Ben büsbütün ağlamaya, bağırmaya başladım. Babam,

— Sus ulan, dedi, sen kimin oğlusun, defter mi bilir, ben mi bilirim?

Memur da müdüre,

— İyi buldunuz beyim, öyle olacak... dedi.

Babamın okuması yazması yok ama, memurlara alt olacıklardan değil.

Memur defterden okudu:

— Bekir kızı Hacer... Doğumu, 1904...

Babam,

— Demek bu sizin defterin hesabına göre, dedi, 1904'de karım doğmuş, oğlu Emin de 1896'da doğmuş, öyle mi? Yahu, anasından sekiz yıl önce doğmuş çocuk görülmüş mü?

Defterin hesabına göre ben, babamdan bir, anamdan sekiz yıl önce doğmuş oluyordum. Anam

da yedi yaşında babamla evlenmiş, evlenmeden onbeş yıl önce de beni dünyaya getirmiş.

Memurlar, müdür, hep defterlerin başına toplandılar. Kafa kafaya verip düşündüler. Müdür, işin içinden çıktı,

— Bu olsa olsa şöyle olur, dedi, Hacer daha önce birisiyle evlenmiştir. Evlendiği adamın, başka kadından Emin adında bir oğlu vardır. Hacer'in üveği oğlu, kendinden sekiz yaş büyüktür. Sonra kocası ölünce, Hacer üveği oğlunu sokağa atacak değil ya, alır oğlunu, bu Reşit'le evlenir. O zaman Emin, üveği anasından sekiz, üveği babasından bir yaş büyük olur.

Memur,

— Öyle, dedi, olsa olsa öyle olur.

Babam,

— Tövbece, dedi, yahu bu nasıl hesap? Karım yedi yaşında benimle evlenmiş, benden önce de başka kocaya varmış.

Müdür,

— Peki başka nasıl olur, dedi, daha iyisini sen biliyorsan söyle...

Ben iki gözü iki çeşme ağlar dururum. Babam,

— Ağlama ulan, Davut Hocanın mektebine gidersin, dedi.

Aradan epey zaman geçti, büyüdüm. Beni askere çağırmadılar mı! Yahu biz ölüyüz, askerliğimizi de yaptık. Çanakkale'de şehit düştük. Bu nasıl iş? Ölü adam askere gider mi? Dinletemedik. Candarmalar beni tutup Askerlik Şubesine götürdüler. Babam da ardımdan geldi.

— Bey, bu çocuğun şehitliğine dair nüfusta

kayıt var, yaşamıyor. Yaşasa nüfus verirler, de-
diyse de, Şube Reisi,

— Karşımda dimdik duran kazık gibi adamı
askerden mi kaçıracaksınız?.. diye, beni kıt'aya
sevkettirdi. Askere gidince sevindim. Demek yaşı-
yorum. İyi. Askerliğimizi bitirdik. Arkadaşlar ter-
his oluyor, bana tezkere vermezler. Nasıl terhis
etsinler? Terhis etmek için, nüfus kâğıdı olacak
ki, oraya askerliğini yapmış diye yazsınlar. Be-
nim nüfus kâğıdım yok, bitürlü terhis olamıyo-
rum. Benim kıt'am, kaydının gönderilmesi diye,
askerlik şubesine yazdı. Bir ay diyende askerlik
subesinden cevap geldi: «Künyesini sorduğunuz
şahıs, askerliğini yaparken, 1938 Dersim harekâ-
tında ölmüştür.»

Bölük komutanına,

— Bunda bir yanlışlık var, dedim, ben Der-
sim'de ölmedim, Çanakkale'de şehit oldum. Siz
bunu en iyisi bizim Nüfus Müdürlüğünden sorup,
doğrusunu öğrenin.

Her ne yaptıksa, bitürlü yaşadığımı isbat ede-
medim ki, terhis edileyim. Sonunda, askerliğimi
yaptığıma dair, elime bir mühürlü kâğıt verip,
beni saldılar.

Memlekete geldim ki babam ölmüş. Babamın
bankaya beşbin, hükümete de ikibin lira vergi
borcu varmış. Tek mirasçısı ben olduğumdan, ba-
bamın borçlarını ben ödeyecekmisim. Maliye ya-
kama yapıştı. Yahu, ben yaşamıyorum. İnanmı-
yan askerlik subesine sorsun. Ona da inanmıyan
nüfus müdürlüğüne sorsun. Yaşamıyan adam, ba-
basının vergisini verir mi?

— Sen Reşit Ağa'nın oğlu değil misin, babanı inkâr mı ediyorsun?

Yok, inkâr ettiğimiz yok. Gelgelelim yaşamıyoruz. Anlatamadık. İlle babanın borcunu vereceksin. Ben yine de vermiyecektim ya, vermezsem, babamdan miras kalan malları da alamazmışım. Dünya kadar tarla, toprak, ev, dükkân kalmış. Bir yerden borç para bulup, babamın borçlarını ödedim. Babamdan kalan mirası alıp, borçları vereceğim. Ben vergi vermeye razıyım. Hiç olmazsa insan yaşadığını anlıyor. Gelgelelim, babamın mirasını bana vermezler. Babamın oğlu olduğumu nasıl isbat edeceğim? Nüfus kâğıdı is' er. «Sen yaşamıyorsun ki babandan miras kalsın. Babandan önce ölmüşsün» diyorlar. Bitürlü yaşadığımı isbat edemiyorum. Yahu ben burda mıyım? Beni görüyor musunuz? Ben dibek tokmağı gibi ayakta mıyım? Ben askere gittim mi? Vergiyi verdim mi?

Onlar para etmez diyorlar. Yaşamaya yaşıyor muşum ama resmen yaşamıyormuşum.

— Ölmedim, diyorum.

— Ölü biliniyorsun... diyorlar.

Yaşadığımı isbat için Asliye Hukuk Mahkemesine başvurudum. Bir de avukat tuttum. Karşımıza bir de Hazine avukatı çıkmadı mı? Bu Hazine avukatı, babamdan kalan mallar, mirasçı olmadığından, Hazineye kalacak, diyor. Bir tutturmuş, ille de ben ölmüşüm... Benim avukat, yaşadığımı söylüyor, öbürü öldüğümü... Çekişip duruyorlar. Hazinesinin avukatı, öldüğüme dair öyle evrak toplamış ki, artık ben de ölü olduğuma inanacağım nerdeyse. Demek resmen ölmüşüm...

Mahkeme iki yıl sürdü. Nüfus kâğıdı olmadığından bir yere girip çalışmıyorum da... Borç gırulağa geldi. Birgün her nasıl olmuşsa, ben kendimi kaybetmişim, ileri geri söylenmişim. Ne dediğimi hiç bilmiyorum. Beni yakalayıp hapishaneye tiktılar. Yahu, siz beni nasıl hapsedersiniz? Ben yaşıyor muyum? Ölmüş adam hapsedilir mi?

— Ulan, ölü olan konuşur mu? Koca herif karşımda, ölüyüm, diyor.

Hapse girdiğime sevindim, biliyor musunuz? Hiç olmazsa, insanın yaşadığına inanacağı geliyor. Hapisten çıkınca, kahrettim. Baktım, mirası alacağım yok. Alacaklılar da sıkıştırıyorlar. Aldım başımı, İstanbul a geldim. Bir işe giremiyorum. Bir kızla sevişmeye başladık. Evlenelim dedik. Evlenemem. Yaşamıyorum ki evleneyim... Nüfus müdürlüğünden ölü diye kaydım gelir. Biz nikâhsız yaşamaya başladık. Neyle geçineceğiz? Fabrikalara giremiyorum, bir iş tutamıyorum. Yerime bir adam buldum, onun adına bir dükkân açtım. Ben resmen ölü olduğumdan, kendi dükkânıma sahip olamıyorum. Bir yıl böyle geçti. Dükkânı üzerine yaptığım adam, bütün paraları alıp kaçtı. Kaçsın, bir de vergi geldi mi? Ben o adamla bir sözleşme yaptığımdan, vergiler bana geldi. Yaşamıyorum, diyorum, dinliyen yok.

Ne yapacaktın başka... Hırsızlığa başladım. Yakalandık. Resmen ölüyüm derim, dinlemezler. Ölü çalar mı? Hırsızlık ederken yaşıyorsun...

Hapishaneye girdiğime sevindim. Hiç değilse insan nerdeyse yaşadığına inanacak. İşte böyle... Okula gireceğim, ölüsün, diyorlar. Askere alırken, yaşıyorsun, diyorlar. Miras isteyince, ölüsün, di-

yorlar. Hapse atacaklarsa yaşıyorum. Evlenirken, ölüyüm.

Benimki yine bişey değil. Ben zamanla yaşamışım da, sonra ölmüş görünüyorum. Yani resmen yaşamıyorum. Benim dört çocuğum var, onlar ne yaşıyor, ne de ölü; dördü de resmen doğmamış. Babaları resmen yaşamayınca, çocuklar doğar mı?.. Üç gün sonra yine hapisten çıkınca resmen yaşamıyacağım.

Gardiyan Yarımportiyon, düdüğünü öttürdü. Avluda gezenler koğuşlarına doğru yollandılar. Biz de kalktık.

— Ağabey, dedi, yaşasak ne olacak... İş, memleket yaşasın. Öyle değil mi? Biz yaşasak da olur, yasamasak da... Tek memleket sağolsun, memleket yaşasın da...

eskikitaplarim.com

KOMİSYONCU

SÂRİM Bey'lerle, Mihri Bey'lerin köşkleri Kozyatağı'nda yanyanadır. Bu iki köşk, iki komşuya babalarından, onlara da büyük babalarından kalmıştır. İkisi de «paşazade» dir. Sârim Bey'in köşkü, altı dönümlük bir bahçenin içindedir. Mihri Bey'in köşkü de, bahçesi de komşusununkinden küçüktür, ama daha bakımlıdır. Geçen yaz, köşkün damı aktarıldı, yağmur olukları değiştirildi, dış kaplamalara tahir rengi yağlı boya çekildi, pancurlar da vişne çürüğüne boyatıldı.

Sârim Bey'in köşkü büyük olmasına büyük ama, bakımsız. Ondört odalı köşk... Her gün bir yanı yıkılıyor. Dam akar, kaplamalar çürür, sıvalar dökülür. İçindekiler de, her kış köşkün bir odasını bırakır, daha içerdeki odalara çekilirler.

İki komşu da kalabalıktırlar. Sârim Bey'in köşkünde onbir, Mihri Bey'in köşkünde sekiz kişi vardır. Gelen giden, kalan, yiyen içen misafirler de cabası...

İki aile birbirleriyle çok iyi geçinirler. Ama zaman zaman da kūsüşür, darılırlar. Bu dargınlıklar biriki ay sürer. Sonra birgün iki komşu ya

evlerinin önünde, yada yolda birbirlerini görürler. Aralarında hiç, ama hiçbirşey geçmemiş gibi selâmlaşırılar, hal hatır sorarlar.

— Sabah şerifler hayırlı olsun Sârim Bey'ciğim...

— Vay Beyefendiciğim, Allah ömürler versin efendim. Nasılsınız, âfiyettesiniz inşallah?..

— Hamdolsun efendim, duacıyız. Zâtıâliniz nasılsınız efendim.

— Çok şükür. Hanımefendi de, çocuklar da iyiler ya...

— İyiler efendim. Teşekkür ederiz. Sizinkiler ne âlemde?

Bu konuşma ayaküstü, beşon dakika sürer.

Dargınlığın üzerinden biriki ay geçti mi, ikisi de dargınlıklarını, neden ve niçin dargın olduklarını unuturlar.

Gerçekten de, onların birbirlerine darılmaları için aralarında ne önemli, ne önemsiz bişey geçer. Durup dururken, önce Mihri Bey'le Sârim Bey darılırlar, sonra iki aile birbirleriyle konuşmaz. Bu dargınlığın sebebi hiç belli değilse de, ille ikisinden birini suçlu göstermek gerekirse, suçlu Sârim Bey'dir. Yok yere bahçe kapısını tamir ettirir. Oysa bahçe kapısı yepyenidir. Mihri Bey'e inat olsun diye kapıyı tamir ettirir. Mihri Bey'lerin bahçe kapısı dökülmüş, kala kala iki direk kalmıştır. Kendisi parasızlıktan böyle bir kapıyı tamir ettiremezken, Mihri Bey'in yepyeni kapıyı tamiri, Sârim Bey'e dokunur. Komsusunu kıskandırsın, ezsin diye bunu yaptığını sanır, alınır. Böylece darılırlar. Ondan sonra birbirleri aleyhine söylemedik söz bırakmazlar. Aradan bir zaman geçer. İki

komşu bir yerde karşılaşırlar. Eski dargınlıklarını hemen unutup konuşmaya başlarlar. Bu konuşmanın sonu hep şöyle biter:

— Sârim Bey'ciğim, bu akşam bize teşrif eder misiniz? Çoktan beri oturup konuşmadık.

— Rahatsız etmez miyiz?

— Aman efendim, rica ederim. Şeref verirsiniz. Yemeğe buyurun. İki kadeh içeriz. Çocukları da bekliyoruz.

— Hayhay efendim, rahatsız ederiz.

— Memnun oluruz efendim.

O akşam Sârim Bey'ler Mihri Bey'lere gider. Ertesi gece Mihri Bey'ler Sârim Bey'lere gider. Artık iki köşk sanki bir evmiş gibi hep bir arada yaşarlar. Ama Mihri Bey durup dururken bir dargınlık yaratır. Ne mi yapar? Bir bahçıvan tutar, köşkün bahçesine çimenler, çiçekler ektirir. Sârim Bey'e kalırsa, bahçenin düzenlenecek hiçbir yeri yoktur. Cennet gibi bir yer. Sârim Bey'in altı dönüm bahçesini yabancı otlar sarmış, burası bir yangın yerine dönmüşken, komşusunun o güzel bahçe için bir bahçıvan tutması insanlığa sığarmı? İki aile, hiç kavgasız, sessiz sessiz birbirlerine darılırlar.

Aradan yine bir zaman geçer, yine barışırlar; daha doğrusu dargınlıklarını unuturlar. Mihri Bey, ya köşkü boyatır, ya bahçe duvarlarına parmaklık çeker, ya damı aktartır, yani dargınlık çıkarcak birşey yapar. İki aile darılırlar. Barışırlar, yine darılır, yine barışırlar. Otuz yıldan beridir, bu böyle sürüp gider. Ne zamana kadar? Şimdi öğreneceğiniz en son dargınlıklarına kadar... Bu dargın-

lıktan sonra iki aile hiçbir zaman birbirleriyle konuşmadılar.

Sârim Bey, doğrusu, iyi insandır. Kimsenin kötülüğünü istemez. Üstelik komşusu Mihri Bey'i de çok sever. Nasıl sevmesin? Bütün çocuklukları, gençlikleri, hep bir arada geçmişti. Kopmaz hâtıralarla birbirlerine bağlıydılar. İki köşkün çocukları da ellerinde doğup büyümüştü.

Sârim Bey, komşusuyla dargınlıklarına bir son verecekti. Öyle ki, iki aile artık birbirlerine hiç darılmıyacaklardı. Sârim Bey'e göre de bunun bir tek yolu vardı. O da köşkünü Mihri Bey'inki gibi tamir ettirecek, boyatacak, yenileştirecek, bahçesini bir düzene sokacaktı. Ama ne yapsın ki parası yoktu. İki aile arasında hiçbir kırgınlığın çıkmaması için Nişantaşı'ndaki babadan kalma apartımanı satıp, parasiyle bu düşündüklerini yapacaktı. Doğrusu bu, Sârim Bey için büyük bir fedakârlıktı ama, komşu hatırı için buna katlanacaktı.

Sârim Bey ailesi, emekli aylığı, bir de babadan kalma ev, dükkân, apartıman kiralariyle geçiniyordu. Nişantaşı'ndaki apartımanı satınca gelirleri azalacaktı ama, hem bunca yıllık komşusuyla aralarında dargınlık, kırgınlık çıkmayacak, hem de yaz-kış oturdukları köşk onarılacaktı. Daha birkaç yıl bu bakımsızlık böyle sürerse, koca köşk kendiliğinden yıkılıp gidecekti.

Sârim Bey bu kararı almak için düşünce düşünce uykusuz geçen bir gecenin sabahında giyindi, yola bakan pencerenin önüne oturdu. Gözü Mihri Bey'lerin sokak kapısında idi. Mihri Bey kapıda gözükmünce, o da hızla kalkıp aşağı indi, bahçeyi

geçti. Bahçe kapısının önünde, iki eski komşu karşılaştılar. İlk konuşan Mihri Bey oldu.

— Vay efendim, sabah şerifler hayırlı olsun, Sârim Beyciğim. Şükür görüştürene. Nerelerdesiniz a efendiciğim?..

— A canım efendim, hiç sormayın. Vallahi haklısınız. Affınızı dilerim. Ziyaretinizde kusur ettik.

Bütün dargınlıklar unutulmuştu. Sârim Bey komşusunu akşam yemeğine çağırды. Mihri Bey'ler sevinerek geleceklerdi.

Sârim Bey hemen yola çıktı. Taksim'de büyük bir emlak komisyoncusuna git i. Nişantaşı'ndaki apartimanını satmak istediğini söyledi.

— Kaç kat beyefendi?

— Dört. Her katta dört oda, bir salon...

Komisyoncuya istediği bütün bilgileri verdi. Sonra birlikte gidip apartımanı gördüler. Komisyoncu,

— Kaç liraya kadar müşteri bulursak satalım Beyefendi? diye sordu.

Sârim Bey içinden ikiyüzbin lira geçiriyordu. O kadar bile vereceklerini ummuyordu ya, ne olur ne olmaz, belki daha çok eder diye,

— Vallahi apartıman fiyatları hakkında hiç bilgim yok, dedi.

Pahalıya satmak komisyoncunun işine geliyordu. Ne kadar pahalıya satarsa alacağı komisyon da o kadar artacaktı.

— Üçyüzbine satsak, iyi mi? diye sordu.

— İyi... dedi Sârim Bey.

Komisyoncu adresini aldı, Sârim Bey gitti. Öğleden sonra aynı komisyoncuya Mihri Bey geldi.

- Bir apartıman almak istiyorum, dedi.
— Çok güzel efendim. Nerelerde olsun?
— Osmanbey, Nişantaşı... O civarlar.
— Kaç kat?
— Dört olsa yeter.
— Elimizde istediğiniz gibi bir apartıman var. Hemen şimdi görebiliriz, isterseniz.
— Şimdi vaktim yok. Yarın gelirim, saat dörtte.

Mihri Bey çıktı. Akşam köşküne döndü. Bütün köşktekiler, Sârim Bey'lere misafirlîğe gittiler. İki aile de çok sevindi. O gece pek çok şeylerden konuştular; Doğu Almanya ile Batı Almanya'nın birleşmesinden, İstanbul'un taşıt darlığından, hünkârbeğendi için patlıcanın nasıl ezileceğinden, lüferin Boğaz'da hangi mevsimde tutulacağından, herşeyden konuştular. Gece yarısından sonra Mihri Bey'ler komşu köşkten ayrılırken, ertesi akşam için Sârim Bey'leri çağırdılar.

Ertesi gün, Sârim Bey, müşteri bulundu mu diye komisyoncuya uğradı. Komisyoncu,

— Bulduk efendim, yarın size sonucu bildireceğim, dedi.

Sârim Bey umutla komisyoncudan çıktı. O gün saat 16'da Mihri Bey komisyoncuya geldi. Komisyoncuyla gidip Nişantaşı'ndaki apartımanı gördüler. Mihri Bey,

— Fiyatı nedir? diye sordu.

Pahalı satmak komisyoncunun işine geldiğinden,

— Sahibi üçüzellibin istiyor, dedi.

Mihri Bey bu parayı uygun buldu. Ama daha ucuza alabilmek umuduyla,

— Çok... dedi.

— Bir kere sahibiyle konuşalım efendim. Yarın teşrif edin sonucu söylerim.

O gece Sârim Bey'ler, Mihri Bey'lere gittiler. Yediler, içtiler, konuştular. Lâle sovanlarından, gül aşısından, kadınların etek modasından, son para ayarlamasından, iç politikadan, dış politikadan, farelere karşı en tesirli zehirin hangisi olduğundan, herşeyden konuştular. Sârim Bey'ler komşu köşkten ayrılırken, ertesi gece için Mihri Bey'leri çağırdılar.

Ertesi gün komisyoncuya ilkin Sârim Bey geldi. Daha birkaç kelime konuşmuşlardı ki, kâtibi, komisyoncuya göz etti. Komisyoncu, kâtibine,

— Öbür odaya al! dedi.

Öbür odaya alınan Mihri Bey'di. Apartımanı satacak olanla alacak olanın arasında ince bir ara duvar vardı. İki de yanyana iki odadaydılar. Komisyoncu önce Sârim Bey'i savdı, sonra da Mihri Bey'le konuştu.

O gece Sârim Bey'lerde toplanıldı. Yediler, içtiler, konuştular. Gençliğin terbiyesizliğinden, Galatasary - Fenerbahçe maçından, çöpçünün evlere uğramadığından, Gelincik cıgaralarının bozulduğundan, bir yerli filminden, herşeyden konuştular.

Mihri Bey'ler gece yarısına doğru Sârim Bey'lerden ayrılırken de ertesi akşam için komşularını yemeğe çağırdılar.

İki eski komşunun dostluğu böylece iki ay kadar sürdü. Sârim Bey de Mihri Bey de her gün komisyoncuya gidiyorlardı. İkisinin de aynı zamana geldiği oluyordu. O zaman komisyoncu, karşı-

laşmamaları için onları ayrı odalara alıyordu. Çünkü ikisinin de adreslerini öğrenmiş olduğundan, bu iki adamın Kozyatağı'nda komşu köşklerde oturduklarını biliyordu.

Her iki aile köşklere birinde oturup, yiyip, içip, konuşuyorlardı. Ama, herşeyden konuşuyorlardı.

Birbirlerini görmeden, komisyoncunun aracılığıyla, Sârim Bey'le Mihri Bey anlaşmışlardı. Apartıman 310 bin liraya satılacaktı. Komisyoncu hem alıcıdan, hem satıcıdan yüzde ikişerden oniki binbeşyüz lira alacaktı.

Sârim Bey'le Mihri Bey, alıcı-satıcı olarak ancak Tapu Dairesinde karşılaştılar. Takrir verildi. Paralar ödendi. Sıra komisyoncunun parasını vermeye geldi. Mihri Bey,

— Ayıp değil mi birader, dedi, bu parayı bana komisyoncuya verdirmeseydin olmaz mıydı? Gece gündüz beraberiz. Boyuna gevezelik eder durursun, neden apartımanı satacağını söylemedin?

Sârim Bey de komisyoncuya parayı verdikten sonra, Mihri Bey'e,

— Asıl sana ayıp, utan!. dedi. Her gece circir ötersin. Durmadan konuşursun. Ulan, bir kere de apartıman almak istediğini söylesene!.. Yazık değil mi bu paraya?

O günden sonra, iki eski komşu bir daha hiç barışmamak üzere darıldılar. Şimdi ikisi de hiç durmadan birbirlerinin arkasından atıp tutuyor, en olmadık sözler söylüyor.

YÜRÜYÜN YİĞİTLER

SİNEKMİŞ, pircymiş, tahtakurusuymuş, or-
da öyle şeyler yok. Yazı sonbahar, sonbaha-
rı da kış gibi bir yer. Kışını görmedim, ne gibidir
artık bilmem. Bizi o köye İpraamağa (İbrahim A-
ğa) çağırmişti. Atların üstünde, dağ yolunda kıvrı-
lıla kıvrıla, çamların arasından çıktık da çıktık.
Heheyyy... İnsan orda, atın üstünde kendini KÜ-
roğlu sanıyor. Döne döne çamlı tepeler arasından
geçip yükseldikçe insanın boyu uzuyor, omuzları
genişliyor, göğsü şişiyor. Hani nerdeyse, elini uza-
tıp ak bulutlara, mendil diye burnunu sileceksin.
Ama yalnız kendinize böyle oluyor, karşınızdaki-
ne bişey olduğu yok. Sizden başka herkes olduğu
gibi duruyor. İçimden, «Bre savulun!..» diye bağır-
mak geliyor.

Karşımda da bağırarak kimse yok ama, olsun,
içimden öyle geliyor işte... Dağlara doğru bağıra
bağıra git. Baktım, kendimi tutamıyorum, yüksek
sesle bir türkü çalmaya başladım.

Biz dört memuruz, bir de bize yol gösteren
köylü, hepimiz bes atlı. Önce şurdan burdan konu-
şurken, arkadaşlardan biri, bir kavgasını anlatma-

ya başladı. Oysa kavga edecek biri de değil. Sıska mı sıska, hızlı bir yel esse yere devrilecek. Elli kilo ya gelir ya gelmez. Bir gece karşısına biri çıkmış, yolunu kesmiş. Adamla boğuşmaya başlamışlar. O anlatıyor, biz bir yandan atların üstünde dağ yolundan tırmanıyoruz ha tırmanıyoruz. Arkadaş da anlatıyor ha anlatıyor. Karşısına çıkan biriken iki olmuş. Birine bir yumruk atmış, öbürüne bir tekme...

Aradabir benim at tökezliyor. Çamların seyrekleştiği yerlerden, taa altımızda akan koca dere-ler sicim gibi incelmış. Aşağıdaki yamaçlarda tiftik sürüleri var; her tiftik keçisi böcek kadar küçük görünüyor. Yükseldikçe büyüyoruz, biz büyüdükçe bizden başka herşey küçülüyor.

Arkadaş anlatıyor. Derken, o adamlar üçleşmiş. Dağa çıka çıka yükseldikçe, üzerine saldıranların sayısını da arttırıyor. Biri daha çıkmış karşısına, dört kişi olmuşlar. Dördü birden üzerine atılmışlar. Bir birine, bir ötekine, bir daha ötekine... Hepsi yerde.

Yükseliyoruz. Aşağılarda aradabir köyler görünüyor. Köyleri al, rozet diye yakana tak, öyle küçülmüşler... Bana öyle geliyor ki, adımımı bir atsam, bu tepeden karşı tepeye geçivereceğim.

Arkadaş anlatıyor. Sonra kardeşim, önüne çıkıp yol kesenler var ya, dörtken beş olmuşlar. Bir başka arkadaş ona,

— Yanında tabanca filân yok muydu? diye sordu.

— Var, diyor, tabanca da var, bıçak da var, kama da var, musta da var...

Arkadaşın bir topu eksik, biraz daha yüksel-

sek, «Yanımda bir de kırkikilik top bataryası var...» diyecek.

— Peki, çeksene tabancayı.

— Amma yaptın, ben öyle beş, on kişiye tabanca çekmeğe tenezzül eder miyim? Yumruğum ne güne duruyor? Aldım ayağımın altına, efendime söylüyeyim...

Burcu burcu çam kokuları arasından boyuna yükseliyoruz. İçimden ikidebir, «Savulun!..» diye bağırarak geliyor.

Hani bir bağırırsam, sesimden uçan kuşlar düşecek sanıyorum. Bağarmamak için kendimi zor tutuyorum.

Arkadaş anlatıyor. Sonra karanlıkta beş kişi daha çıkmış, bunlar olmuş on kişi... Bizim arkadaş,

— Ulan teker teker gelmeyin, erkekseniz, bölük bölük, tabur tabur gelin!.. diye bir yürümüş üzerlerine. Yakaladığını savuruyormuş, savurduğu uçuyormuş. Derken olmuş bunlar elli kişi!..

Arkadaş,

— Elli kişi olunca, diyor, yavaş yavaş kavga'nın tadı çıkmaya başladı!..

Ellisini de döğe döğe pestilini çıkarmış, katmış önüne, davar gibi sürümüş.

Başka bir arkadaş,

— O bişey mi? Ben bir zamanlar... diye başlıyor. Sinemada canı sıkılmış. O koca sinemada kaç kişi varsa, hepsini döğe döğe sinemadan sürmüş çıkarmış, filmi bir başına seyretmiş.

Daha öbürü,

— Ben, diyor, bir zamanlar... Bir çocuğu ezilmekten kurtarmıştım. Çocuk, tiren yolunda oynu-

yor. Baktım, karşıdan da motorlu tiren son hızıyla geliyor. Yetişmesem çocuğu ezceek. Hemen koğ-tum, tireni bir göğüsledim kardeşim... Lokomotif kaldırıp attım. Makiniste de «Önüne bakmanı u-lan» diye iki tokat patlattım...

Hiçbirimiz de bu anlatanlara, «Çüüü!..» de-miyoruz da, arkadan da biz birşey anlatacağımız için,

— O daha bişey değil, ben bir zamanlar... diye kendi hikâyemize başlıyoruz.

Atlar dağa tırmanıyor. Yüksekçe çıktıkça hu-yumuz değişti. Hiçbirimiz, beş, on kişiyi dövmeye tenezzül etmiyoruz.

Yüksele yüksele, ata ata, İpraamağa'nın köyü-ne geldik. Bizi karşıladılar, misafir odasına aldılar. Üçer, dörder şilte üst üste konmuş. Bizi bu şiltelerin üstüne buyur ettiler. Soğuktan benim çenelerim birbirine vuruyor, arkadaşların da öy-le... Oysa Ağustos ayındayız.

O köyde bir tek şişman, göbekli adam yok. Hepsi, iri, bir bileği, bizim üçümüzün bileği kadar. Zayıf ama sıırım gibi adamlar.

Akşam yemeğini İpraamağa'nın evinde yedik. Sofaya dört tane kocaman bakır sini kuruldu. Ço-luk çocuk sinilerin başına oturdular. Tam otuzal-tı kişi. Hepsi de İpraamağa'nın soyundan. İpraam-ağa'nın yalnız yirmisekiz torunu var. İpraamağa,

— Memmeet!.. diye seslendi mi, sofradan dört, beş Mehmet birden.

— Buyur!.. diye fırlıyor.

İpraamağa çok ihtiyarlamış, bir yanma da inme inmiş. Buyüzden biraz peltek konuşuyor, bir bacağına da sürüyerek yürüyor. Torunlarının

adını hatırlamıyor da, bir Mehmet, bir Ahmey diyor.

O gece misafir odasında kaldık. Ertesi gün bizi su başına götürdüler, bir toklu kızarttılar. Yedik, içtik... Ama hava bize soğuk geliyor. Biryandan titriyoruz, çenelerimiz atıyor, biryandan da,

— Ben bir zamanlar...

— Ben bir zamanlar... diye atıp tutuyoruz.

Köyden ayrılacağımız sabahı; arkadaşlardan biri,

— Bunların arasında mutlaka kan dâvası vardır, komşu köylerle bunlar kan dâvalıdırlar, dedi.

Hepimiz de öyle düşündük. Burada insanın parmakları, öyle, adam boğmak, şamarlamak gibi birşey istiyor. İnsan kendini dev sanıyor. Kahvede buluşup, ordan yola çıkacaktık. Biz kahveye vardık. Köylüler de orda. Az sonra İpraamağa da, bacağına sürüyerek geldi. Yürürken koca bir yaşlı çınar gövdesi yıkılmış da suda sürükleniyor gibi.

Arkadaşlardan biri,

— İpraamağa, dedi, sizin öteki köylerle aranızda kan dâvası filan var mıdır?

İpraamağa,

— Yoktur, dedi, bizim bura'arı kan dâvası nedir bilmezler. Şükür öyle iş âdet olmamış.

Şurdan burdan konuşulurken İpraamağa,

— Lâkin kavgamız vardır, dedi. Ama eskiden. Simdi barış görüş olduk. Bize atla iki saat çeker bir köy vardır. Benim çocukluğumda, yaylak işinden aramız bozuldu. Bizim yaylağa sahip çıkmışlar. Bizim sürüleri yaylağa sokmamışlar. Allah rahmet eylesin, d-d-m bunu duyunca, peh peh... Gene bu kahvedeydik,

— Ne durursunuz, kuşanın yiğitler!.. diye bir nida etti, hep kuşandık, bindik atlara. Ben o sıra onuç, ondört varım. Vurduk atlara tepmigi. Bakım, anam benden ileri gider. Verdim kamçıyı ata, anamı geride kodum. Anam «Oğul, hele geri dur!» dediyse de dinlemedim. Bir baktım, anam gene geçti beni... Neyse, biz bunlarla, İnik Bel'de karşılaştık. Onlar da kuşanmış, üstümüze yürürmüş. Düze varınca çarpıştık. Bir iyi döğüşmüşüz. Bizden altı yiğit döküldü. Onlardan daha çok. Bu vuruşmanın üstüne, o yıl yaylağı bölüştük. Ertesi yıl bu yaylak işinden bir vuruşma daha oldu. Bizden dökülen olmadı, onlardan üç yiğit düştü.

Dört yıl iki köy arasında çarpışma sürdü. Sonra ihtiyarlar aramızı buldu, barıştık. Bu barışma üzerine, onlardan bir delikanlı, bizden bir kızı istedi. Verdik. Düğün onların köyünde. Gündüz meydan, gece koca ev düğün yeri oldu. Ortada çingene karısı oynuyor. Derken bizim delikanlılardan biri, şarkıcıdan bir şarkı istedi. O köyden bir delikanlı,

— Önce benim istediğim şarkı çığırılacak... dedi.

Bunu duyunca dedem,

— Ne durursunuz yiğitler, davranın... diye bağırmasıyla, silâhlara el attık.

Başladık vuruşmağa. Kıran kırana bir iyi döğüşmüşüz. Bizden iki yiğit eksildi. Onlardan zayıfat çok...

Bizim buralarda şükür kan dâvası âdet olmuştur. Sonra oğul, bizim aramız gene açıldı bunlarla. Bir zaman sonra ihtiyarlar araya girdi, barıştık. Derken gene bir gün bu kahvede oturuyoruz. Bir avrat seğirtti,

— Heyyy, bıyıklarınızı kazıtın da köçek olun. Ne durursunuz, bizim arkı, tarlalarına çevirmişler... diye bağırdı.

Dedem o sıra rahmetli olmuş. Babam bunu duyunca, avradın suratına iki şamar atıp, kahvedekilere,

— Yürüyün yiğitler!... diye bir bağırdı ki, hep fırladık, kuşanıp atlanıp üzerlerine yürüdük. Bunları köyde bastırdık. İyicene kapıştık. Vuruş de vuruş... Benim avrat, rahmetlik, sopayı kapmış, bir girişmiş ki bire aman... Bizden dört yiğit yitirdik, onlardan hesabı bellisiz. Arkı bizden yana çevirdik. Devrisi yıl, onlar gene arkı kendi tarlalarına döndürmez mi? Yürüyün... Beş yıl bu ark yüzünden çarpıştık. Sonra, bir onlara bir bize arkı dönderip anlaştık.

Bizim buralarda kan dâvası âdet olmamış şükür... Sonra oğul, birgün kahvede otururken duyduk ki, bunlar baltaları almışlar, bizim odunluk ormana girmişler, çamlara baltayı çalarlarmış. O sıra babam rahmetlik olmuş. Ben bunu duyunca,

— Daha durur musunuz, kuşanın yiğitler!.. diye bir nağra çektimdi, atlılar birden yola düzül-dü. Dört nala bunların üstüne vardık. Aldüzü'nde bunlarla bir çarpıştık. Kıran kırana bir iyi vuruştuk. Bizden on yiğit düştü, onlardan bellisiz. Bunları odunluktan sürdük. Duyduk ki ertesi yıl gene gelmişler... Yedi yıl bu çarpışma sürdü. Sonra araya ihtiyarlar girdi, uyuştuk. Odunluğu ikiye bölüştük. O gün bugün aramız iyi... Kavga döğüş yok. Hele kan dövası buralarda hiç âdet olmamış..

Biz de atlarımıza binip gitmek üzereydik ki, karşıdan biri koşarak geldi,

— Duydunuz mu heey, diye bağırdı, kulağınıza kurşun mu aktı? Pınaz'lılar, Halkçılara oy vermişler.

Bunu duyar duymaz, o inmeli İpraamağa bir ok oldu da yerinden fırladı,

— Ne? Halkçılara mı oy vermişler? Bre... Davranın yiğitler!.. Ne durursunuz, tez kuşanın!.. Yiğit olan yürüsün!.. diye bir bağırdı ki, kahvenin camları zangırdadı. Az önce, bacağına sürüyen İpraamağa, keklik gibi sekerek seğırtti. Köyün içinde,

— Yiğitler yürüyün!.. Yiğitler davranın!.. Kuşanın yiğitler!.. diye nağralar duyulmaya başladı. Gözle kaş arasında meydanı atlılar doldurdu. İpraamağa en önde, oğulları, torunları da atlara binmiş... On yaşındakiler bile hep atlı. Kadını erkeği at üstünde.

— Yürüyün!.. diye bağırdı.

Bize yol gösteren de onlarla birlikte vuruşmaya gitmişti. Biz de dört memur, atlarımıza bindik, yola düzüldük. Soğuktan tirtir titriyorduk. Çenelerimiz atıyordu. Bir zaman sessiz sessiz gittik. Elli kişiyi önüne katıp kovaladığını söyleyen arka-daşa,

— Sonra ne oldu, o elli kişiyi ne yaptın? diye sordum.

Dişleri birbirine vurarak,

- Donuyorum, donuyorum yahu... dedi.
— Elli kişi ne oldu?
— Elli demedim, on kişi dedim...
Dağdan düze inince, bir daha sordum.
— Karanlıkta bana öyle gelmiş, beş kişiymiş-
ler, dedi.
Öbür arkadaşlar,
— Atıyorsun... dediler.
— Yok, vallâhi atmıyorum, dedi, geceleyin
karsıma bir adam çıkmıştı ama, benim için mi çık-
mıştı, yoksa başka bişey için mi, anlamadım... Ben
hızlı hızlı ondan uzaklaşınca, o da arkamdan ba-
kakalmıştı.

eskikıtaplarım.com

**MUSLUKLAR
AÇIK
KALMIŞ**

İSTANBUL'a bir aylığına izinli gelmiştim. Ankara'daki dairemin alt katında oturan komşumuzdan bir telgraf geldi:

«Muslukları açık bırakmışsınız»

Evden çıkarken muslukların hiçbirini açık bırakmadığımı çok iyi biliyordum. Arasına böyle kazalar oluyordu. Sular kesiliyor. Muslukları açık bırakıp unutuyorum. Geceleyin sular gelince, evin içi göl oluyor, haydi sular aşağı kata... Onun için evden çıkarken muslukları iyice yoklamıştım. Hem musluklar açık kalmış diye Ankara'ya dönmeydim ya...

Ben de bir telgrafla cevap verdim :

«Bir çilingire kapımı açtırıp lütfen muslukları kapatın».

Aradan onbeş gün kadar geçti, bu kez apartmanın sahibinden bir telgraf geldi:

«Muslukları açık bırakmışsınız»

Şakaysa, tadsız şaka... Musluklar açık kalmış diye nasıl vazgeçebilirim yıllık iznimden? Onbeş gündür sular şakır şakır akıyor ya... Öyleyse bütün Ankara'yı su basmış olmalı, gazeteler yazardı.

Apartımda telefon da yok, yıldırım telgrafı çektim:

«Bir çilingire kapıyı açtırıp muslukları kapatmanızı rica ederim, saygılar...»

Aradan bir hafta daha geçti, bu kez mahalle muhtarından bir telgraf:

«Muslukları açık bırakmışsınız»

Acaba havagazı musluğunu mu açık bırakmıştım? Ama öyle olsa, ne diye bana telgraf çeksinler? Dışarda duran havagazı saatinden keserler havagazını... Bir yıldırım telgrafı da muhtara:

«Rica ederim, bir çilingire kapıyı açtırın. Olmazsa kırın. İçeri girip kapatın muslukları. Saygılar.»

İznim bitip Ankara'ya döndüm. Evimde bütün musluklar kapalı. Ama döşemeler ve yerdeki bütün eşya sırlıslam... Kapının kilidine baktım, hiç zorlanmamış, açılmamış... Dört yıldır oturmakta olduğum bu apartımandaki komşularım beni çok severlerdi, ama dönüşümden sonra bana ters ters bakmaya başlamışlardı.

Bir akşam merdiven başında karşılaştığımız alt kattaki komşum,

— Sizden hiç böyle şey ummazdık... dedi, cevap vermeme fırsat kalmadan evine girdi.

Apartıman sahibi de, ailelerin oturduğu apartımanımızdan çıksanız iyi olur, yollu bir mektup gönderdi.

Sokakta karşılaştığımız muhtar, selâm bile vermeden,

— Mahallenin namusu iki paralık oldu... deyip yürüdü.

Ben İstanbul'a izinli giderken, bizim bakanlıktaki memur arkadaşlardan biri,

— Sen nasıl olsa gidiyorsun, senin katın anahtarını bana ver. Yer sıkıntısı çekiyorum... demişti.

Arkadaştır, kırılmaz. Anahtarın birini verirken, eve kadın arkadaşını getirirse, konukomsuya karşı çok dikkatli olmasını rica etmiştim.

Arkadaşım anahtarı geri vermeye gelmişti.

— Yahu, muslukları yoksa sen mi... derken sözü ağzımdan aldı,

— Ah hiç sorma... dedi, anlattı.

Bizim dairenin şefi, benim katın anahtarının onda olduğunu öğrenince «Aman kardeşim, yandıml!.. Gayet namuslu bir aile kadını, evli de olduğundan, otele razı olmuyor... Ocağına düştüm» demiş.

Şef karısından, o aile kadını da kocasından korkuyor. Onun için hava kararınca otomobile gelip gölge gibi benim kata girmişler. Sabah karanlığında kimse görmeden çıkacaklarken kadın birara elini musluğa atmış ,su yok... Telâşla musluğu da açık bırakıp çıkmışlar. Bütün gün şakır şakır sular akmış. İşte o zaman alt kattakiler bana telgraf çekmişler. Aynı gün benden yıldırım telgrafı alınca, yanlarına muhtarla iki komşu bir de çilingir alıp kapıyı açmışlar, musluğu kapayıp çıkmışlar. Birkaç gün sonra anahtarı verdiğim arkadaşım bir kadınla eve gelmiş. İçkili olduklarından gece içleri yanmış, haydi musluğa, ama sular akmaz... Sarhoşlukla musluğu da açık bırakmışlar. Yine şakır şakır sular alt katlara akmış. Ama bu seler için rengi değişmiş. Evde ben yokum. Kom-

şular da muslukları kapamış. Eee, bu sular nasıl akıyor? Evsahibi de kuşkuya düşmüş, haydi bana ikinci telgraf... Benden cevap alınca, bu kez yanlarına karakoldan da iki polis alıp, kapıyı çilingire açtırmış, muslukları kapatıp bir de zabıt tutmuşlar ki, ben ilerde bir zarara uğradığımı iddia iddia etmiyeyim: «Falan kişiler ve memurlarm huzurunda çilingire kapı açtırılıp eve girildi ve musluklar kapatıldıktan sonra evden çıkılarak kapı kilitlendi».

Gelgelelim, birkaç gün sonra yine aşağı katlara şakır şakır sular akınca, aaaa, bu ne? Şaşırılmışlar... Kimisi, evde su perisi var, demiş, kimisi hortlak, cin-peri demiş, kimisi de hırsız girmiş olmalı, demiş... Üçüncü telgrafı bana muhtar çekmiş. Benim yıldırım telgrafla cevabım geceleyin geldiği için, Muhtar, ev sahibi, birkaç polis, komşular, çilingire kapıyı açtırıp geceyarısından sonra benim eve merakla doluşmuşlar. O saatte şehirde sular kesilmiş olduğu için akmıyor ama, sabahleyin nasıl olsa sular gelince musluklar akacak... Az önce bizim şefle aile kadını olan evli sevgilisi gölge gibi, yeni içeri girmişlermiş. Ayaklarının ucuna basarak yürüyorlar... Yüreklere küt küt çarpıyor korkudan: Aman birisi duydu mu, aman birisi gördü mü... Perdeler sıkıca inik. Hem içiyorlar, hem birbirlerine dert yanıyorlar.

— Ruhumu anlamıyor... diye kadın kaba kocasından yakınırken, bizim şef,

— Benimki de benim ruhumdan anlamıyor şekerim... diye karısından yakınmaya başlamış.

— Ruhum...

- Canım...
- Öyle korkuyorum ki...
- Korkma, ben varım şekerim...
- İnanayım mı?
- İnan bana... Ebediyen...

İşte tam bu sırada, çilingir kapıyı kurcalamaya başlayınca, sevgililer neye uğradıklarını şaşır-
mışlar. Kadın,

— Eyvah basıldık, kocammm!.. diye çığlık atarken, şef de,

— Sen kocana boş ver, gelen karımsa ikimiz de yandık, bizi parçalar... diyerek çırpınıyormuş.

— Ah biliyordum başımıza geleceği! Namusum iki paralık oldu...

— Ulan, namusu bırak da şimdi, çabuk şeyini giy!.. Nerde benim şapkam?

— Pantolonunu giymeden şapkanı mı giyeceksin? Önce ayakkabılarını giy...

— Kes sesini de çorabımı bul...

— Mahvoldum...

— Bırak onu, o benim donum...

— Ayol, benim kombinezonum, dur çekme, yırtacaksın...

— Esildik... Bu namussuz benim karımdır...

— Asıl benim kocam olacak namussuzdur, görürsün... Sütyenimi bırak...

— Bastonum nerde? Yine dairede mi unuttum yoksa, tuh...

— Eastonu bırak da, önce şu donunu giy...

— Canım, bastonu giyecek değilim elbet, üstlerine yürürüm bastonla!

— O benim çorabım, benimkini giyiyorsun...

— Gözlüğüm nerde, gördün mü? Gözlüksüz göremiyorum ki... Bırak ulan kravatımı!

— Ulan mı? Ne dedin, ulan mı? Ama demin ş'aparken böyle konuşmuyordun... Hep cicim, yavrum, şekerim, diyordun...

— Bırak ağlamayı zırlamayı şimdi, çabuk toparlan...

— Ne olacak, elin herifinden insana fayda gelir mi? Namussuz herif beni iğfal ettin... Alçak!

— Hah, bağır, bağır da boynuzlu kocan duyusun, belki seni affeder. Asıl benim gibi temiz bir aile babasını iğfal eden sensin, yuvamı yıktın... Saat kaç oldu acaba, ben daireye de geç kaldım... Bakan duyarsa, vallahi beni kovar...

Onlar böyle çekişip dururken, çilingir kapıyı açıyor, önde üç polisle kalabalık takım taklavat içeri dalıyor. Muhtar ve ev sahibi, içerde benim olduğumu sanırlarmış. Karşılarında yabancıyı görünce,

— Hırsız! diye bağılıyor muhtar.

Hırsız lâfını duyan polisler geri çekiliyorlar ki kapıdan çıkıp savuşsunlar sağlıklı... Neyse, muhtarın aklı başına gelip,

— Sen kimsin, ne işin var burda? Ben sana şimdi gösteririm! diye çıkışıyor bizim şefe.

Bizim şefin de sersemliği geçmiş, ama daha pantolonunu giymeden,

— Asıl ben sana şimdi gösteririm... diye muhtarın üstüne yürüyor. Neyse, kimin kim olduğu anlaşılıyor, iş tatlıya bağlanıyor.

Arkadaşım bana bunları anlatıp anahtarı geri verdi. Ben de ona karyolanın altında bulduğum bir kasıkbağı ile yarısı yırtılmış korsayı verdim:

— Bunlar da şefle, aile kadınının olacak. Burada unutmuşlar... dedim.

Evin namusunu kurtarmak için, bu olaydan sonra, başka bir eve taşınmak zorunda kaldım.

eskikıtaplarım.com

eskkitaplarim.com

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
Kör Döğüşü	311
Tanıştığımızı Memnun Oldum	325
İnkılâp Var	332
Açış Nutku	343
Bir Hizmetçi Alacaktık	353
Kim Kimin Yanında	362
Kulunuz Köleniz	373
Vah! Vah Vah	388
Şaheser Bir Hikâye	394
Yaşasın Memleket	402
Komisyoncu	412
Yürüyün Yiğitler	420
Musluklar Açık Kalmış	429

eskkitaplarim.com

Aziz Nesin'in bugüne dek
Kazandığı Yarışmalar :

- 1956 da İtalya'da Uluslararası Mizah yarışmasında birincilik olarak ALTIN PALMİYE kazandı.
- 1957 de aynı yarışmada yine birincilik olarak ikinci kez ALTIN PALMİYE kazandı.
- 1959 da Gazeteciler Cemiyeti'nin Fıkra yarışmasında birincilik ödülünü aldı.
- 1966 da Bulgaristan'da yapılan Uluslararası Mizah yarışmasında birincilik olarak ALTIN KİRPİ ödülünü kazandı.
- 1968 de Milliyet Gazetesinin Karagöz yarışmasında birincilik olarak KARACAN ödülünü kazandı.
- 1969 yılında Rus Mizah Dergisi Krokodil'in açtığı Uluslararası Mizah yarışmasında birincilik ödülünü kazandı.